

Revista de Științe Militare

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

150 de ani de la începutul domniei regelui Carol I

**Nr. 1 (42)
Anul XVI, 2016**

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE ANUL XVI, 2016 NR.1 (42)

ISSN 2457 - 9904

Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2016

*Revista
de
Științe Militare*

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

ISSN 1582-7410

Nr. 1 (42)
Anul XVI, 2016

ISSN 1582-7410

EDITURA ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA

Splaiul Independenței, nr. 54, sector 5, București

Tel.: (021) 314.74.91 / 031.1070.659 Fax: 021.314.75.39

Web: <http://+-www.aos.ro/editura/> e-mail: editura.aosr@gmail.com

Tipografia Editurii Academiei Oamenilor de Știință din România

CUPRINS

BUNA GUVERNARE ȘI APĂRAREA ȚĂRII (1990-2015).....	5
<i>Gl. mr. (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU</i>	
EUROPA IDENTITĂȚII CREȘTINE, PROVOCĂRILE ISLAMULUI ȘI MIGRAȚIA CONFLICTUALITĂȚII	20
<i>Prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i> <i>Pr. drd. Lucian GRIGORE</i>	
RELIGIA ÎN PROCESUL GLOBALIZĂRII.....	36
<i>Colonel (r) Benone ANDRONIC</i> <i>Ing. Sandu Cristian CUTURELA</i>	
IMPORTANȚA STRATEGIILOR VIABILE DE COMBATERE A CREȘTERII INFLUENȚEI STATULUI ISLAMIC ȘI A RISCURILOR DETERMINATE DE ACEASTA.....	46
<i>Prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i>	
SEMNIFICAȚIA URCĂRII PE TRON A REGELUI CAROL I-ul	51
<i>Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU</i>	
SECURITATEA INFRASTRUCTURILOR CRITICE MARITIME ȘI PORTUARE ..	57
<i>Colonel drd. Nicolae ZAVERGIU</i> <i>Daniela SERBAN (SECUIU)</i>	
NORME DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI ACTUALA ORDINE MONDIALĂ..	68
<i>Dr. Mihai-Ștefan DINU</i>	

ROLUL PREFECTULUI ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII CETĂȚENILOR	76
<i>Constantin ION</i>	
PARTICIPAREA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE LA ASIGURAREA SECURITĂȚII JUDEȚULUI.....	93
<i>Decebal FAGĂDAU</i>	
CONTROLUL CIVIL-DEMOCRATIC ASUPRA ARMATEI	108
<i>Drd. Marian Paul FUSEA</i>	
MIJLOACELE ANTIBLINDATE ÎNTRE RĂZBOIUL HIBRID ȘI CEL CONVENȚIONAL	119
<i>Locotenent colonel Sorin BALAN</i>	
NOI APARIȚII EDITORIALE	128

BUNA GUVERNARE ȘI APĂRAREA ȚĂRII (1990-2015)

GOOD GOVERNANCE AND COUNTRY'S DEFENCE (1990-2015)

*General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU**

Rezumat: Autorul prezintă unele aspecte negative din societatea românească legate de modul de desfășurare a actului guvernării în cei 26 de ani care au trecut de la momentul decembrie '89. Sunt evidențiate unele atuuri ale României, care țin de populație, resurse materiale și financiare, calitatea cetățenilor și voința acestora de a trăi într-un stat de drept, fără a fi umiliți și spoliați de actori politici interni și de unii din afara țării. În acest context sunt prezentate și problemele grave, în opinia autorului, ale pregătirii țării pentru a se putea apăra militar. Este evidențiată responsabilitatea tuturor politicienilor care au populat Președinția, Parlamentul și Guvernele în cei 26 de ani.

Cuvinte-cheie: buna guvernare, România, economia, finanțele, dezvoltarea durabilă, apărarea

Abstract: The author presents some negative aspects of the Romanian society on how the governance act perpetrated in the 26 years that have elapsed since December '89. There are highlighted some strengths of our country, pertaining to population, material and financial resources, quality of people and their will to live in a state of law, without being humiliated and despoiled by the domestic and some from abroad political actors. In this context, according to the author, there are also presented serious problems concerning the country's preparation to defend itself militarily. It is emphasized the responsibility of all politicians who populated the Presidency, Parliament and governments in the 26th years.

Keywords: good governance, Romania, economy, finances, sustainable development, defence.

1. Introducere

Subiectul bunei guvernări (guvernante) este tot mai prezent în spațiul public din România, fiind analizat din diverse unghiuri de vedere de către

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru în consiliul onorific al Academiei Oamenilor de Știință din România, secretar științific al Secției de Științe Militare, tel: 0722.303.015, email: mincu_constantin@yahoo.com

politicieni, funcționari guvernamentali, analiști mai mult sau mai puțin independenți, precum și de către așa-ziii formatori de opinie, care operează prin vectorii mass-media.

Un studiu efectuat, în cei 26 de ani, evidențiază contradicții flagrante în exprimarea pozițiilor, în punctele de vedere expuse, determinate de apartenența la grupurile politice și de influență autohtone, cât și de influențele unor actori străini multinaționali și naționali, care acționează numai potrivit intereselor proprii: geopolitice, economico-financiare, militare, informaționale și de altă natură. A da vina numai pe fenomenele globalizării și pe efectele acestora asupra României este de neacceptat, fără a lua în considerație greșelile flagrante ale politicienilor și guvernaților români care au „guvernat” în perioada 1990-2016.

Din păcate aceste greșeli, bâlbele economico-financiare, corupția generalizată, disoluția țesutului social, politicile proaste în domeniile educație, sănătate, apărare și mediu nu au fost niciodată analizate și asumate și, prin urmare, nici corectate până acum (martie 2016). Având în vedere autismul așa-zisei clase politice nu sunt semne bune pe termen scurt și mediu (2016-2030).

În cele ce urmează mi-am propus să aduc în atenție unele aspecte și fenomene petrecute în ultimii 26 de ani, care, ne-au afectat pe toți ca cetățeni și România ca țară europeană cu o istorie și civilizație vechi.

2. Așezarea geografică și populația

România este un stat așezat în sud-estul Europei (după unii) și în centrul Europei (după alții), având în vedere realitatea geografică că Europa se întinde de la Atlantic la Munții Urali). Din ghinion istoric multimilenar suntem plasați într-o zonă de turbulențe geopolitice, între puteri europene și euro-asiatice cu interese opuse și adesea ostile stabilității și păcii.

Avem o suprafață de 238.391 km² (rangul 81 în lume) și o populație de 21.462.000 locuitori (rangul 54) cu o densitate de 90 locuitori/km². Aceste date sunt cunoscute de către toată lumea, dar ignorate, cu seninătate, de cei care ne-au „planificat” și ne „planifică” destinul. Sunt știute și aspectele legate de relief (munți, dealuri, câmpie) armonios structurat, accesul la Marea Neagră (247 km de litoral) și avantajele de netăgăduit ale Fluviului Dunărea și ale rețelei de ape interioare. La acestea se adaugă resursele minerale importante și solul fertil. Ce facem cu aceste daruri rare ale naturii: le vindem pe nimic, le administrăm prost, le jefuim (vezi cazul pădurilor), distrugem țesutul social al țării, inclusiv pe mult încercatul țaran român.

Iată, în context, un punct de vedere exprimat public de un cunoscător avizat¹:

„Prădătorii care au condus și conduc țara ignoră viitorul și nu se pregătesc pentru el; pe ei nu-i interesează decât prezentul, să poată fura acum, când mintea poporului este încă înrobite. Cei ce conduc România sunt făcuți, nu născuți. Ei sunt omul nou, creat înainte de '89 sunt niște mutanți, o altă specie! Din păcate asistăm la o disoluție totală a țării. Iar intelectualii păstrează o tăcere complice. Rar găsești un intelectual integru. Mare parte dintre cetățenii României pot fi comparați cu robii care servesc unui sistem mafiot. Politicienii, ca și intelectualii, caută „să vorbească frumos”, ca să nu „deranjeze”, toți vor să fie politic corecți ...”

Întrebarea directă, deloc retorică, este cum valorificăm acest potențial, având în vedere adevărul spus de unii analiști străini, dar și români, care, susțin cu argumente geopolitice, economico-financiare și militare că **„România este o țară prea bogată, cu un pământ prea fertil, ca să fie păstrată fără luptă”**. Și în acest punct apare pe lângă celelalte componente vitale ale statalității și componenta de apărare (armata și celelalte structuri din sistemul național de apărare). Vom vedea ce s-a întâmplat și cu „apărarea” în ultimii 26 de ani!

3. Economia și finanțele

Economia unui stat reprezintă pivotul existenței și permanenței sale, în condițiile accentuării elementelor pozitive (puține) și negative (numeroase) ale globalizării impuse într-un ritm din ce în ce mai accelerat de marile puteri economice ale lumii, aflate și ele, sub influența corporațiilor multinaționale, din ce în ce mai lacome și mai distructive pentru mediul natural mondial.

„Sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI² se detașează prin amplitudinea și transformările impuse de globalizarea economică, politică și culturală. Globalizarea – prin circulația cât de cât liberă a capitalurilor și mărfurilor – a favorizat atât marile puteri tradiționale, cât și puterile emergente. Puterile (statele) se clasifică mai simplu prin raportare la PIB-urile lor”.

În prezent clasamentul are în frunte Statele Unite, Uniunea Europeană, China, Japonia, Germania, Franța și Marea Britanie. Cifrele exacte pentru 2015 se găsesc pe diverse medii de informare. PIB-ul pe locuitor variază de la 134.400 USD (Liechtenstein), 108.800 (Luxemburg), 84,490 (Norvegia), 47.380 (Statele Unite

¹ Dr. Călin Georgescu, fost director executiv al Centrului Național pentru Dezvoltare Durabilă din România (1997-2013), iar din anul 2013 președintele Centrului European de Cercetare de la Viena, Clubul de la Roma. Interviu publicat în ziarul „Formula AS”, miercuri, 05 Martie 2014.

² Dr. Teodor Frunzeti, Dr. Vladimir Zodian, *Lumea 2013 – Enciclopedie politică și militară*, Editura RAO, București, 2013.

ale Americii), până la 180 USD (Burundi și R.D. Congo). Aceste discrepanțe uriașe confirmă, marile decalaje care se accentuează tot mai mult, cu consecințe politice, demografice și economice tot mai grave în viitor.

România cu un PIB pe locuitor de 7.540 USD se clasează printre ultimele țări din Europa la acest capitol. De ce avem această situație?

Un posibil răspuns:

- **distrugerea în ultimii 26 de ani** a patrimoniului industrial național în valoare de aproximativ 1.600 miliarde de euro (surse publice);

- numai 30% din PIB-ul României se realizează din activitatea industrială;

- Împrumuturi haotice și iresponsabile, care, au atins în 2015 valoarea de 131 miliarde de euro (fără nici un efect în lucrări de infrastructură și în investiții);

- înstrăinarea, pe nimic, a unor active industriale și resurse naturale (petrol, gaze, aluminiu, aur, metale rare etc.);

- despăgubirile „stil” ANRP (controlată politic) a foștilor proprietari sau a celor „avizați” care au cumpărat drepturile litigioase, în valoare totală de aproximativ 70 miliarde de euro, din care 70% acordate fraudulos, prin supraevaluare;

- distrugerea sistemului bancar cu capital românesc, astfel că astăzi peste 80% din băncile care operează în România sunt străine, fără nici un interes pentru dezvoltarea țării în care operează, orientate exclusiv pe jecmânirea populației și a întreprinzătorilor autohtoni;

- diminuarea rezervelor valutare ale țării la 31 miliarde euro și a rezervei de aur la 103 tone, cauzate de plata datoriei externe uriașe și a unor dobânzi înrobitoare către actorii principali ai globalizării (FMI și Banca Mondială) și ai distrugerii micilor state și economii „emergente”;

- multe alte cauze care pot fi identificate de economiști și finanțiști, care, se presupune că încă mai țin la țara numită România.

Și ca să avem o imagine mai clară a situației iată ce afirmă autorii în „*Lumea 2013*”³:

„Marile puteri intervin direct și indirect, inclusiv prin mijloace militare, în obținerea de către corporații a accesului la resursele financiare, naturale și la piețe. Logisticile naționale și regionale, reglementările juridice internaționale, de la OMC la FMI și BM, sunt tot atâtea rezultate ale acțiunii statelor importante în sprijinul corporațiilor importante. „Retragerea statului din economie” nu este decât o lozincă sau o strategie de separare a corporațiilor din țările mici și mijlocii de statele proprii și de trecere a lor sub controlul multinaționalelor.”

Un punct de vedere asemănător exprimă și dr. Călin Georgescu⁴:

³ Ibidem.

„Corporațiile dictează la ora actuală politicului în cea mai mare parte a lumii. Urmând doar propriul profit, ele ascund realitatea, subminând viitorul generațiilor tinere și privând națiunile de lideri autentici și de patrioți. 200 de multinaționale sunt mai puternice decât 150 de state la un loc! Domeniul economic este condus de FMI, Banca Mondială și Organizația mondială a Comerțului. Troica aceasta a dus la prăbușirea economică și la dezastru ecologic în multe locuri din lume. În loc de politici economice serioase, românilor li se oferă pâine și circ: să cumperi marfa altora și să crezi că trăiești bine. Aceasta pe un fond de sărăcie și decădere morală fără precedent.”

Este important în opinia mea să se revadă, în acest contrast, cine, cum și de ce a marșat, cu inconștiență și/sau trădare la acțiunile „Roșia Montană” și „Pungești”.

4. Țesutul social actual al României, reconsiderarea rolului istoric și al tradițiilor culturale

În decursul istoriei noastre cunoscute (cel puțin 2500 de ani) s-a constituit și consolidat un model cultural al tradițiilor și obiceiurilor noastre, care, împreună cu alte elemente au contribuit la supraviețuirea poporului român, în condiții din cele mai vitrege. Acest țesut social și cultural (teritoriu, limbă, cultură și obiceiuri, tradiții) a constituit o adevărată stâncă în istoria noastră.

De mai mulți ani se încearcă și în mare parte s-a reușit ca această stâncă să fie spartă de vectorii și beneficiarii globalizării cu sprijinul unor cozi de topor autohtone (animate de câștiguri imediate și nemuncite și de mancurtizarea la care au aderat nesiliți de nimeni).

Să ne explicăm:

- importul prostesc al unor modele culturale străine, în context flagrant cu tradițiile și realitățile României;

- falsificarea istoriei de către „specialiști” anume desemnați de către „actori” străini;

- atomizarea familiei și a valorilor familiale;

- promovarea agresivă, prin media, a nonculturii, agresivității, imoralității și prostului gust, toate contribuind la bulversarea morală a cetățenilor și, în primul rând, a tinerilor;

- atacul concertat asupra religiei majoritare în România (89% se declară creștini ortodocși);

- dezorganizarea învățământului prin așa-zisele reforme (care se produc din șase în șase luni) una mai ineptă și antinațională decât alta (a se vedea dispariția

⁴ Dr. Călin Georgescu, Interviu, ziarul „Formula AS”, Miercuri, 05 Martie 2014.

istoriei naționale din programele școlare, ca urmare a deciziei „tehnocraților” bruxellezi);

- dezvoltarea invidiei și urii sociale între diverse grupuri socio-profesionale, culmea, generate de Guvernele României (a se studia cu atenție atacurile anuale împotriva militarilor declanșate de Guvernul Boc în 2010 și continuate până astăzi, inclusiv de „tehnocrați”). Cui folosește?!

Iată ce afirmă autorul Dr. Călin Georgescu⁵:

„Din păcate, în politica românească postdecembristă, lipsește cu desăvârșire o viziune pe termen lung. Lipsește harta viitorului. Dacă România ar înțelege ce șansă uriașă are în plină criză, ar face un salt gigantic, nu doar pentru refacerea ei, ci și pentru a ocupa o poziție de lider imbatabil, cel puțin în zona balcanică. Am putea restaura dreptatea socială, apăra suveranitatea țării și conserva tradițiile neamului românesc. Să nu uităm că România nu este o țară oarecare. Noi, românii, suntem o civilizație. De aceea necesitățile politicii externe ale României sunt, mai ales, păstrarea identității statului în fața atacului entităților non-statale, adică a corporațiilor și „investitorilor strategici” de genul fondurilor speculative. România are nevoie de un stat care își servește cu abnegație cetățenii, și nu de unul care slugărește capitalul internațional. Consolidarea și dezvoltarea statului național unitar modern trebuie să fie deviza noastră, așa cum a fost a înaintașilor noștri. Întărirea statului este esențială în vremurile pe care le trăim. Binomul stat-cetățean este cel pe care a funcționat mare parte din istoria omenirii.”

Sunt convins că sociologi, istorici, filosofi și alți oameni de cultură din România care și-au păstrat intact sentimentul național și care apără valorile noastre vor prezenta multe alte aspecte ale atacurilor la „fibra națională” și vor propune căi de contracarare.

5. Calitatea managementului politic și administrativ

În cei 26 de ani de „democrație originală” decidenții politici și cei din administrațiile centrale și locale au creat un ocean de frustrări și nemulțumiri pentru cetățenii români. Să identificăm doar câteva fenomene:

- **Parlamentul** și parlamentarii au intrat în topul corupției, incompetenței și neîncrederii (doar 12% dintre români mai au încredere în această instituție);

- **Guvernele și toți miniștrii** de după decembrie 1989 au acționat fără viziune, adesea emoțional și conjunctural, contribuind, din plin, la distrugerea patrimoniului industrial, la îndatorarea țării, la distrugerea coeziunii sociale și la sărăcirea populației, concomitent cu încurajarea furtului din averea publică și expansiunea corupției, la toate nivelurile și în toate instituțiile și agențiile statului;

⁵ Ibidem.

- **Partidele**, în marea lor majoritate sunt, de fapt, grupuri de interese, adesea coterii penale, fără nici un interes să se reformeze și să se pună în slujba interesului public;

- **Extinderea** aparatului birocratic hidrocefal care doar consumă producând hârtii inutile și făcând viața grea românilor (peste 256 de agenții guvernamentale, comisii și comitete, cu sute de salariați fiecare). De fapt aceste structuri sunt menținute și create altele noi pentru clientela politică și rude;

- **Numiri iresponsabile** în posturi de miniștri, secretari de stat și directori a unor clienți politici și de altă natură, fără nici o pregătire în domeniul pe care au fost puși să-l conducă (exemple: ospătar-bucătar la ministerul de Interne, contabil de CAP la sănătate, avocat cu probleme penale la transporturi, secretară la TAROM etc.). Aceste numiri ciudate au condamnat România la stagnare și sărăcie, deoarece acești „oameni” nu au nici pregătirea și nici dorința pentru o viziune pe termen lung în interes național.

La acest punct se pot scrie mii de pagini cu fapte și argumente care să ateste un management politic și administrativ, în cea mai mare măsură, dezastruos pentru România și cetățenii ei.

De aceea consider necesar să prezint câteva aprecieri dintr-un document oficial al statului român la capitolul „amenințări, riscuri, vulnerabilități” (ARV)⁶:

• **de natură socială** pe fondul unor tendințe precum: declinul demografic, emigrația populației active, acțiuni ce au ca efect degradarea factorilor de mediu, deficiențele din sistemele naționale de sănătate, educație și asistență socială, distorsiuni pe piața muncii, tendința de escaladare a fenomenului infracțional (proliferarea economiei subterane, evaziunea fiscală); gradul scăzut de rezistență fără de turbulențele majore de pe piețele externe, mai ales pe zona financiar-bancară;

• **corupția** – care afectează statul de drept și încrederea în actul de justiție și în instituțiile statului, generează prejudicii economiei și afectează potențialul de dezvoltare a țării, buna guvernare, decizia în folosul cetățenilor și comunităților; disfuncții în absorbția fondurilor europene, utilizarea banului public, în agricultură, energetic, protecția mediului, justiție, sănătate, educație și cercetare științifică; precaritatea infrastructurii critice; absența unei planificări bugetare multianuale reale, care să determine asumarea și respectarea unor programe investiționale, capacitatea limitată a administrației centrale și locale de a implementa politicile publice naționale și europene; deficiența care afectează capacitatea instituțiilor

⁶ Ghidul Strategiei Naționale de Apărare a țării pentru perioada 2015-2019, document aprobat prin Hotărârea CSAT nr. 128, din 10.12.2015.

statului de a evolua și diminua impactul riscurilor și amenințărilor asupra acestor sisteme; precaritatea resurselor și incoerența în gestionarea diverselor tipuri de riscuri.

Și o altă apreciere⁷:

• „**Statul român actual este un stat slab.** Acționează conform unor mituri și prejudecăți, ia decizii importante pe bază de wishful thinking (gândirea deziderativă ce distorsionează realitatea în funcție de propriile dorințe). Societatea românească diferă de economiile mature din Europa, în sensul că, dacă în Europa se schimbă un guvern, nu se întâmplă nimic grav, economia merge înainte, structura instituțională funcționează. Pe când **în România nu avem management performant**, iar managementul înseamnă viziune și perspectivă. Statul român actual nu mai există pentru că nu mai funcționează instituțional”.

Ce se mai poate spune despre „managementul” politic și administrativ din România!? Desigur multe, dar 90% aspecte negative.

6. Dezvoltarea durabilă între realitate și necesitate

Pe acest subiect complex și adesea controversat s-au scris tone de cărți, studii, articole și proiecte. Încă din 1990 am auzit și citit cum politicieni de vârf perorau, fără să clipească, cât de bine înțeleg ei dezvoltarea durabilă și cum vor face în timpul cel mai scurt, o Românie sustenabilă din punct de vedere economic, demografic și de mediu. Absolut nimic din aceste promisiuni nu s-au produs până astăzi.

S-au produs în schimb efectele inverse, perverse, ale dezvoltării durabile:

- **dezindustrializarea** masivă;
- **vânzarea** activelor strategice unor companii străine (cu acționariat adesea necunoscut) așa cum este cazul petrolului, gazelor naturale, aluminiului, altor resurse naturale importante;
- **poluarea** masivă a mediului înconjurător datorată neintervenției instituțiilor abilitate și corupției;
- **despăduriri** masive, cu caracter clar criminal și antinațional, girate de politicieni corupți;
- **accentuarea declinului demografic** (-2% pe an) astfel încât în 2040, în varianta optimistă vor fi numai 16 milioane de români (inclusiv cei plecați în străinătate la muncă);
- **sabotarea și pedepsirea** micului producător agricol autohton, prin lipsa de sprijin financiar, taxe, achiziția producției la prețuri de nimic (exemplu: 50 bani litrul de lapte?!);

⁷ Dr. Călin Georgescu, Interviu, Ziarul „Formula AS”, Miercuri, 05 Martie 2014.

- **distrugerea** planificată a sistemelor de irigații.

România deține încă din 2008 „Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă”, dar potrivit autorului principal – nu s-a pus în practică nici o propoziție din acest document.

Ce s-ar mai putea face, cu măcar o minimă voință politică și bună credință:

- Întărirea legislativă și constituțională a statului. Legi administrate eficient de funcționari în a căror autoritate și competență populația să aibă încredere.
- Lansarea cercetării și dezvoltării cu implicarea Academiei Române, a universităților și a celorlalte instituții și structuri de cercetare.
- Politici monetare și fiscale ferme. Nivelul taxelor să fie scăzut. Să fie păstrată moneda națională.
- Dezvoltarea căilor de transport.
- O politică externă regională și globală de promovare a concilierii.
- Transformarea unui handicap în avantaj de nișă economică: agricultura românească.
- Protecția pădurilor și conservarea mediului.
- Dezvoltarea durabilă – concept național.
- Securitatea persoanei: strategia de sănătate bazată pe prevenție, hrană sănătoasă, educație prin mișcare, politică demografică stabilă.

Aceste acțiuni necesită planuri concrete, pe termen lung, care să tranșească interesele clientelare și de grup ale guvernelor care se succed, după cum se observă, din ce în ce mai des.

7. Apărarea națională între teorie și practică

Pentru România întărirea structurilor de apărare (în primul rând Armata, dar și celelalte componente ale Sistemului Național de Apărare, Securitate și Ordine Publică) reprezintă o condiție **vitală** a statalității, a menținerii suveranității și integrității naționale.

O analiză sumară a evenimentelor petrecute în ultimii ani, la nivel global, regional și zonal arată o creștere îngrijorătoare a riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților, inclusiv în zona noastră geografică.

România este situată în apropierea unor zone turbulente, inclusiv din punct de vedere militar (Ucraina-Rusia, Turcia-Rusia, Balcanii de Vest și orientul Mijlociu).

Ar fi fost de așteptat din partea structurilor de putere de la noi (Președinte, Parlament, Guvern, Ministere, autorități centrale și locale) să conștientizeze în cei 26 de ani rolul apărării și al Armatei pentru menținerea în picioare a statului român.

În loc de acest curs logic, în interes național, s-au produs fenomene grave, cu consecințe negative pe termen scurt, mediu și lung:

- Așa-zisa reformă a Armatei s-a rezumat la o singură dimensiune – distrugerea multor unități militare și reducerea masivă a efectivelor;

- Aceste reduceri iresponsabile nu au fost compensate, așa cum s-a promis, cu echipamente și sisteme de arme moderne;

- Bugetele anuale ale M.Ap.N. au fost, pe hârtie, între 1,2 - 1,4% din PIB, dar în realitate, prin manevre perverse nu au fost mai mari de 0,9 - 1,1% din PIB (în condițiile în care prin Tratatul de Aderare la NATO (2004) România s-a obligat la cheltuieli de apărare de 2,28% din PIB);

- Militarii activi și în rezervă sunt atacați și insultați începând cu 2010, tonul fiind dat de Președinte, primul-ministru și alți „politicieni”. Din acest motiv moralul acestora a scăzut dramatic, cu consecințe pe măsură, în eventualitatea unui conflict militar (poate chiar asta s-a dorit și se dorește încă). Nu cunosc nici un caz dintr-o țară din Emisfera Nordică în care politicienii din fruntea statului să procedeze în acest mod incalificabil;

- În funcțiile militare de vârf din Armată (dar și din alte instituții) se promovează, din ce în ce mai agresiv, persoane obediente și cu sprijin politic, în locul profesioniștilor și celor care mai cred în patriotism și valori morale;

- Se repetă obsesiv încă din 2002, că nu mai avem nevoie de cine știe ce armată că ne apără NATO. Este o mare prostie, NATO ne poate apăra dacă suntem capabili să ne apărăm și singuri. De fapt mulți analiști străini ne spus asta de la obraz (a se vedea declarațiile fondatorului STRATFOR – George Friedman);

- Sistemele de arme și echipamentele mai vechi sau mai noi sunt lipsite de lucrările normale de mentenanță și reparații curente (un exemplu – rețeaua militară de comunicații RTP/RMNC este abandonată din anul 2008 și până astăzi, ajungându-se la peste 3.000 de repere și subansamble cu nevoi de reparații și apropiindu-se rapid de colapsul total, sub privirile blând-contemplative ale celor „responsabili”);

- Prevederile principale din „**Strategia Națională de Apărare a Țării**”⁸ nu sunt urmărite sistematic cu pixul în mână, pentru a se vedea ce s-a realizat și ce nu (și cine sunt responsabilii politici și militari, care consideră documentul o simplă hârtie);

- Un alt document important „**Ghidul Strategiei Naționale de Apărare a țării pentru perioada 2015-2019**”⁹, face o analiză cuprinzătoare și corectă a amenințărilor, riscurilor și vulnerabilităților interne și externe la adresa României și

⁸ Strategia Națională de Apărare a țării (09 iunie 2015); Hotărârea Parlamentului nr. 33, din 23 iunie 2015, Monitorul oficial, partea I, nr. 450, 23.06.2015.

⁹ Ghidul Strategiei Naționale de Apărare a Țării, pentru perioada 2015-2019, Aprobata prin hotărârea C.S.A.T. din 10.12.2015.

propune mai multe obiective naționale de securitate. Însă îndeplinirea acestora necesită voința politică, importante resurse umane, materiale și financiare. Sunt dispuși guvernării actuali și viitori să le acorde!? Vom mai vedea;

- Planurile de înzestrare multianuale sunt un mit, o legendă și nu au funcționat niciodată. Fiecare Guvern și fiecare ministru al apărării schimbă tot și o ia de la zero. Ori se știe că un sistem complex de arme sau echipamente nu se poate realiza într-un singur an. Pentru unele sunt necesari 10-15 ani, cu alocări bugetare ritmice, la nivelul solicitat de planuri și proiecte. Dar cine poate înțelege fenomenul!?

- A avut loc și are loc în continuare distrugerea planificată a capacităților de producție autohtone, în domeniul apărării (atât a întreprinderilor cu capital de stat, cât și a firmelor românești cu capital privat). Despre acest fenomen se poate scrie o carte și poate cineva o va scrie;

- Armata Română stă cât se poate de prost la capitole importante pentru capacitatea de descurajarea și de ripostă, de exemplu: avioane de luptă moderne multirol, elicoptere de atac, mijloace antitanc, tancuri și transportoare blindate cu capacități sporite de lovire și supraviețuire în luptă etc.;

- Echiparea luptătorului este încă învechită și departe de standardele moderne. Probabil se consideră că dacă soldatul moare nu este nici o problemă, va fi o pensie în minus. Niciodată nu vom vedea politicieni sau fii de politicieni care să lupte cu arma în mână, dacă va fi nevoie. Vor fi de găsit în paradisurile fiscale și în alte locuri exotice unde și-au asigurat averile.

Cred că la acest punct trebuie să zăbovim mai mult asupra componentei demomilitare a apărării României, importantă în contextul geopolitic actual:

Populația României	Cetățeni apți de efort militar	Militari activi la pace	%	Militari rezerviști	%
În anul 1989 22.800.000	6.840.000	340.000	1,48	820.000	3,6
În anul 2015 21.462.000	6.438.600	73.000	0,34	80.000	0,37

Observăm o reducere drastică de 4,5 ori a militarilor la pace și de 9,75 ori a rezerviștilor mobilizați în unități care își măresc efectivele la război și în cele noi care iau ființă. Cifrele prezentate demonstrează o crasă iresponsabilitate a tuturor celor care au decis, în problema apărării, în ultimii 26 de ani.

În primul rând suntem țară de frontieră a NATO și a UE, apoi ne situăm într-o zonă cu multe riscuri și amenințări, iar dispozitivele NATO de apărare se mișcă „cu timiditate” spre est, ca să nu se supere Rusia. Numai că Rusia oricum este

supărată pe noi de 300 de ani, în cele 13 ocupații pe care ni le-a administrat, indiferent dacă au fost aliați sau adversari.

Având în vedere realitățile de mai sus și faptul că la capitolul arme moderne suntem aproape de zero, ar fi fost necesar să avem o armată de pace între 120.000 – 140.000 de militari (luptători, nu clienți politici civili plantați, din belșug, în structurile centrale ale M.Ap.N.), iar cifra mobilizabililor, în prima fază, să fie de minimum 400.000 de oameni. Ar fi fost un efort, dar apărarea statului și statalității costă peste tot în lume. Ținând seama că un tânăr apt pentru serviciul militar, șomer fiind, consumă resurse, s-ar mai fi adăugat ceva până la salariul de 1.100 lei a unui soldat profesionist și s-ar fi rezolvat două probleme, una socială și alta militară și de apărare.

La neajunsuri se adaugă și faptul că 4 milioane de români sunt plecați, pe termen lung, în străinătate. Cel puțin un milion dintre aceștia sunt apti pentru serviciul militar la război. Dar nu mai ai de unde să-i iei și, după cum declară unii public, nu vor să moară pentru a apăra averile corupților din România.

Pentru a avea o imagine mai clară a potențialului militar uman și a tehnicii de luptă, prezint în anexă un „**Tabel cu potențialul demografic și capacitățile militare ale României, țărilor vecine și Federației Ruse**”¹⁰.

În concluzie la acest capitol, constatăm pe date și informații din surse publice că apărarea țării a fost lăsată, cu bună știință, de izbeliște în cei 26 de ani. Din păcate nu sunt semne că situația s-ar putea îmbunătăți, pe termen scurt și mediu, în pofida elaborării unor documente de planificare a apărării și a unor legi.

8. Câteva concluzii

Nu-mi imaginez nici un moment că actualii politicieni și militari în funcțiile de vârf vor fi cumva impresionați de ce gândește și scrie un general în retragere. Aceștia ar putea, totuși, lua act că foarte mulți ofițeri activi, în rezervă și retragere gândesc la fel și sunt exasperați de modul cum este tratată **Armata și Apărarea**.

Se impun câteva concluzii:

- **Societatea românească**, în întregul ei, este bulversată și debusolată de politicile haotice, fără viziune, în toate domeniile de activitate;

- **Cetățenii** nu înțeleg de ce mafia politico-economică continuă nestingherită să fure, zilnic apărând în media noi cazuri.

- **România** trăiește pe datorie, în contul generațiilor viitoare care, posibil, nu vor mai trăi în România.

- **Dezindustrializarea** și distrugerea micilor producători agricoli continuă în ritm tot mai alert;

¹⁰ Sursa – „Grupul GLOBAL FIRE POWER”

- **Securitatea cetățeanului** este tot mai amenințată de tot felul de clanuri de interlopi aflate în cârdășie cu cei care ar trebui, prin atribuții, să-i stârpească;

- **Se accentuează** degradarea morală a tineretului prin consumul de droguri, prin dependența de emisiunile TV care propagă violența, modul de viață ușuratic, cu accente din ce în ce mai grotești;

- **Educația** continuă să fie scena unor experimente nefericite, cu un pronunțat caracter antinațional;

- **Sănătatea** este în atenție, doar pe hârtie, în planuri și strategii, niciodată aplicate;

- **Apărarea** este o floare care se pune la butonieră doar de 1 decembrie. În rest fiecare cu afacerile lui.

Am intenționat ca, în final, să fac și unele propuneri, din punctul meu de vedere, dar am realizat că așa face-o degeaba. Așa vrea ca viitorul apropiat să mă contrazică, dar nu mai cred!

BIBLIOGRAFIE

*** *Strategia Națională de Apărare a țării (09 iunie 2015)*; Hotărârea nr. 33 a Parlamentului, din 23 iunie 2015, Monitorul oficial, partea I, nr. 450, 23.06.2015.

*** *Ghidul Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019*, Hotărârea CSAT nr. 128, din 10.12.2015.

GEORGESCU Călin, fost director executiv al Centrului Național pentru Dezvoltare Durabilă din România (1997-2013), iar din anul 2013 președintele Centrului European de Cercetare de la Viena (Clubul de la Roma). Interviu publicat în ziarul „Formula AS”, miercuri, 05 Martie 2014.

FRUNZETI Teodor, ZODIAN Vladimir, *Lumea 2013 – Enciclopedie politică și militară*, Editura RAO, București, 2013.

Documente din surse publice de pe site-urile Președinției, Guvernului, Ministerul Apărării Naționale și ale altor instituții din țară și străinătate.

Documentar privind capacitățile demografice și de apărare ale unor state. Sursa: Grupul „GLOBAL FIRE POWER”.

Revista de științe Militare nr. 1-4 / 2015.

Anexă

TABEL
CU POTENȚIALUL DEMOGRAFIC ȘI CAPACITĂȚILE MILITARE ALE
ROMÂNIEI, ȚĂRILOR VECINE ȘI FEDERAȚIEI RUSE (2015)¹

ȚARA		ROMÂNIA	UCRAINA	UNGARIA	RUSIA	BULGARIA	SERBIA
		1	2	3	4	5	6
DETAII							
POPULAȚIA (milioane)		21,56	44,29	9,92	142,47	6,925	7,210
MILITARI ACTIVI		73.350	160.000	20.000	766.055	35.000	52.000
REZERVISTI		80.000	1.000.000	52.000	2.485.000	302.500	170.000
FORȚE TERESTRE	TANCURI	875	2.809	32	15.398	160	225
	TABURI	1.456	8.217	1.123	31.298	1.103	575
	AUTOTUNURI	0	1.302	0	5.972	150	72
	ARTILERIE	413	1.669	300	4.625	350	144
	LANS. DE RACHETE	188	625	65	3.793	100	82
FORȚE AERENE	TOTAL AVIOANE (din care):	111	222	33	3.429	68	119
	- INTERCEPTOARE	16	35	12	769	18	14
	- DE ATAC	16	61	12	1.305	30	44
	- DE TRANSPORT	74	82	19	1.083	29	42
	- DE ANTRENAMENT	19	41	2	346	12	9
	- ELICOPTERE	81	90	15	1.120	25	39
FORȚE NAVALE	TOTAL NAVE (din care):	38	25	0	352	29	19
	- PORTAVIOANE	0	0	0	1	0	0
	- FREGATE	3	1	0	4	4	0
	- DISTRUGĂTOARE	0	0	0	12	0	0
	- CORVETE	0	3	0	74	3	0
	- SUBMARINE	0	0	0	55	0	
	- NAVE APĂRARE DE COASTĂ	23	20	0	65	12	14
- NAVE PUITOARE DE MINE	5	1	0	34	10	5	
BUGET DE APĂRARE (MLD. USD)		2,19	4,88	1,04	60,4	0,70	0,83

¹ Sursa: Grupul de analiză „GLOBAL FIRE POWER” - 2015

Notă:

1. Cifrele prezentate la armamente reprezintă unități fizice numărate din diverse surse de informații. Asupra unora pot fi exprimate rezerve.

2. Nu rezultă dacă au fost realizate lucrările de mentenanță și reparații pentru a fi, în întregime, apte de luptă.

SURSA: Grupul de analiză „GLOBAL FIRE POWER” – 2015.

**EUROPA IDENTITĂȚII CREȘTINE,
PROVOCĂRILE ISLAMULUI ȘI MIGRAȚIA
CONFLICTUALITĂȚII**

**THE EUROPE OF CHRISTIAN IDENTITY,
ISLAM CHALLENGES AND CONFLICT MIGRATION**

Prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU*

Pr. drd. Lucian GRIGORE**

Rezumat: Cercetarea valențelor spirituale pe care le teaurizează spațiul european, în contextul actualei crize a emigrării, reprezintă o condiție fundamentală a cunoașterii, înțelegerii și diagnosticării situației nou create în Europa acestor zile. Contextul, motivațiile și factorii favorizanți ai acestui proces, fizionomia unei societăți multiculturale surprinse de efectele globalizării și secularizării, dar și de conflictualități interne, sunt capitolele necesare identificării și elaborării unor strategii de reconciliere a contrariilor, de configurare a unor platforme de conlocuire amiabilă și de reflecție asupra cadrului juridic necesar conviețuirii.

Cuvinte-cheie: cultură creștină, specific plurivalent, religie-politică, globalizare, rădăcini creștine, islam, enclavizat, stabilitate, câmp civilizațional, simboluri identitare.

Abstract: The research of spiritual dimensions held in the European space in the context of the current migration crisis represents a fundamental requirement for knowing, understanding and diagnosing the newly created circumstances in nowadays Europe. The context, motivations and favoring factors that help this process, the traits of a multicultural society surprised by both the effects of globalization and secularization, and internal conflicts, are the necessary chapters that need to be defined in order to identify and create a strategy of reconciliation of contrary beliefs, of devising platforms of living together amiably and of reflecting upon the necessary legal framework for living together.

Keywords: Christian culture, pluralism, religion-politics, globalization, Christian roots, Islam, enclave, stability, civilization area, identity symbols.

* General (Chestor de Poliție în rezervă), Prof. univ. dr. [https://ro.wikipedia.org/wiki/-Anghel Andreescu](https://ro.wikipedia.org/wiki/-Anghel_Andreescu)

** Fost Președinte al Consistoriului Eparhial - Argeș; doctorand al Universității Naționale de Apărare „Carol I”

Introducere

Dialectica discursului comunitar precum și spiritul secularizant caracteristic erei postmodernității ezită să se pronunțe categoric asupra influenței creștinismului în Europa, lăsând deschisă - în numele nediscriminării - o anumită interrogație de principiu, căreia nu dorește să-i opună nici un răspuns categoric: „Cultura creștină se află la rădăcina culturii europene, sau cultura europeană a inspirat creștinismul în întreaga sa diversitate de astăzi?” Dacă Europa se caracterizează printr-o sesizabilă identitate creștină, aceasta categoric nu poate lăsa loc îndoielii. A recunoaște acest aspect nu poate avea vreun rol discriminatoriu, ci unul de strictă evaluare socio-culturală. Fundamentul creștin al construcției europene este vizibil nu doar în orizontul de afirmare al catedralelor occidentale, ci cu mult mai mult în natura profund religioasă a unor importante comunități practice, din Europa de Vest, Europa Meridională sau de Est – care la rândul lor au dreptul la nediscriminare - și care dovedesc prin opțiunea culturală o ferventă apartenență creștină. Sub presiunea efectelor globalizării, precum și sub influența relativizării culturilor, a religiilor, a caracteristicilor etnice, acest aspect identitar pare să nu mai constituie un pol determinant al profilului european, confruntat agresiv cu alte forme de cultură și de religie care mută în miezul profund european, în „Mittelpunkt-ul” condiției creștine, caracteristicile unui Orient Mijlociu în plină radicalizare.

Un posibil răspuns privitor la influența culturii creștine în Europa pleacă de la motivul îmbinării elementelor specificității culturale grecești cu elementele preponderent creștine pe care o astfel de cultură reușește să le transmită Occidentului. Întrepătrunderea acestor elemente ar reprezenta, în viziunea profesorului Sylvain Gougenheim¹, factorul determinant al edificiului european modern, teză în jurul căreia va construi o lucrare privitoare la rădăcinile grecești ale Europei creștine, publicată sub titlul *Aristotel la muntele Saint-Michel*². Abordând o arie extinsă a istoriei mentalităților, Gougenheim epuizează parcursul cultural de la Bizanțul moștenitor al antichității grecești către Europa creștină de astăzi, arătând că teologia bizantină și creștinismul siriac au tradus pentru lumea occidentală a Evului Mediu esența unei culturi grecești veritabile, care a utilizat drept liant al particularităților popoarelor și limbilor europene valențele

¹ Sylvain Gougenheim este un istoric francez, profesor universitar la ENS Fontenay-Saint-Cloud, doctor al Universității din Paris - X Nanterre.

² v. ediția în limba franceză: Sylvain Gougenheim, *Aristote au Mont Saint -Michel. Les racines grecques de l'Europe chrétienne*, Éditions du Seuil, coll. "L'Univers Historique", 280 pages, Paris, 2008.

integratoare ale universului creștin³. Dincolo de a satisface întrutotul prin acest răspuns, dizertația privitoare la rădăcinile grecești ale Europei creștine este valoroasă prin aceea că face referire la natura unor schimburi culturale dintre creștinătate și islam, care au contribuit la consolidarea culturii europene. Cartea a înregistrat o largă popularitate, în același timp, însă, a deschis capitolul unor controverse, fiind considerată de anumite cercuri specializate ca o teză părtinitoare filierei grecești⁴.

Ne propunem să cercetăm în ce măsură factorul religios reprezintă un pericol pentru Europa, sau dimpotrivă, în ce măsură reprezintă un factor de stabilitate și de integritate socială și culturală.

Contextul actualei crize a emigrării

Extinderea Uniunii Europene către fostul bloc sovietic, criza ucraineană, deschiderea unor noi capitole de negociere privind aderarea unor state situate dincolo de limita geografică europeană, precum și atractivitatea reprezentată de facilitățile modernității civilizației europene sunt tot atâtea aspecte care vulnerabilizează spațiul european, transformându-l în teritoriul tuturor specificităților și posibilităților. Turcia a început negocierile preliminare de aderare la Uniunea Europeană în anul 2005, integrarea întârzie, însă, din cauza multor reforme politice, economice și sociale care trebuie întreprinse de acest stat. Acordarea statutului de candidată la aderare unei țări care - atât prin specificul cultural cât și prin identitate religioasă - se află dincolo de axa naturală a platoului geopolitic european, constituie o asumare responsabilă a unor criterii privind stabilitatea și securitatea zonei. Prin avansarea acestei propuneri de negociere a aderării Turciei, Europa creștină dovedește o totală deschidere spre valori spirituale care aparțin altor importante religii, fapt reflectat și în dezbaterile privind redactarea Constituției europene. În temeiul aceluiași recurs la nediscriminare, propunerile formulate încă din 2002 privind includerea referirii la Dumnezeu în textul constituției europene au fost ocolite.

Tratatul care instituie Constituția Europeană (TCE), semnat în 2004 de către reprezentanții Statelor Membre, abia după 2006 a fost ratificat de către Austria,

³ v. ediția în limba română, Sylvain Gougenheim, *Aristotel la muntele Saint-Michel*, Colecția Byzantium, Ed. Nemira, București, 2011.

⁴ Pieter A.M. Seuren - profesor emerit de Lingvistică și filosofia limbajului la Universitatea Radboud, Nijmegen, cercetător la Institutul Max Planck pentru Psihologvistică - îl acuză pe Gougenheim că falsifică datele istoriei. Vezi Pieter A.M. Seuren "*Professor Gougenheim's falsification of history*" publicat în 2009, ultima modificare 17. 06. 2014. <http://www.mpi.nl/people/seuren-pieter/seuren-against-gougenheim/professor-gougenheim-falsification-of-history>

Belgia, Cipru, Estonia, Germania, Grecia, Ungaria, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Slovacia, Slovenia și Spania. Textul Constituției Europene, în accepțiunea sa de cadru normativ democratic care să răspundă provocărilor reprezentate de schimbările tot mai accentuate ale societății europene, precum și de mutațiile reprezentate de circulația globală a persoanelor, valorilor și bunurilor, va exclude ideea de a asocia identitatea europeană culturii creștine, tocmai pentru a păstra echidistanța specifică față de oricare alte religii pretendente pe care le-ar putea presupune extinderea granițelor europene către Asia de Sud-Vest. În spiritul acestei neutralități religioase, legiuitorul va prefera să specifice principiile menite să consolideze drepturile omului pe teritoriul Uniunii, propunându-și să creeze platforme transparente de dialog, de cooperare și de recunoaștere reciprocă, precum și mecanismele de fluidizare a proceselor de luare a deciziilor în cadrul spațiului comunitar.

La finele lunii august 2006, în urma întâlnirii cu papa Benedict al XVI-lea, cancelarul german Angela Merkel a declarat pentru *The Guardian* că intenționează să redeschidă dezbaterile privitoare la alcătuirea unei noi versiuni a Constituției europene în conținutul căreia și-ar dori să prevaleze referirea la «valorile creștine» ale Europei. În dialogul purtat cu suveranul pontif s-a pus în evidență criteriul apărării libertăților religioase și s-a accentuat rolul Europei în lume⁵. Inițiativa unor state catolice precum Polonia și Vaticanul de a introduce în textul constituțional comunitar referirea la „rădăcinile creștine” ale Europei, a fost respinsă tocmai pentru a nu leza și îndepărta țări majoritar musulmane. Încercarea de a introduce mențiuni privitoare la Dumnezeu sau la creștinism a întâmpinat o puternică rezistență din partea oficialilor care au reprezentat Franța, Marea Britanie, Suedia și Danemarca. Aceștia și-au exprimat îngrijorarea că astfel de referiri ar îndepărta de secularism și ar antagoniza țări candidate precum Turcia care este majoritar musulmană. Înalții oficiali europeni, în urma consultațiilor cu reprezentanții religiilor creștină, islamică și iudaică, au concluzionat să restrângă orice fel de formulări cu caracter religios substituindu-le cu referiri la moștenirea culturală europeană și la valori de inspirație umanistă precum „demnitatea umană”⁶.

Politicile privind integrarea și unificarea europeană care presupun extinderea granițelor Europei către culturi și popoare situate în dinamica identitară a

⁵ Nicholas Watt, „Merkel backs more Christian EU constitution”. În: *The Guardian*, 29 aug. 2006, disponibil la <http://www.theguardian.com/world/2006/aug/29/germany.eu>

⁶ Laura Cernahoschi, „Dumnezeu, scos de Merkel din Constitutia UE”. În *Cotidianul*, 17 mai 2007, <http://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1076560-dumnezeu-scos-merkel-din-constitutia.htm>, v. și http://arhiva.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles/displayArticle/article-ID_10273/Dumnezeu-scos-de-Merkel-din-Constitutia-UE.html

Orientului Mijlociu, incorporate islamului și provocărilor islamice, dincolo de a oferi avantajele strategice ale poziționării geografice, ridică Europei unele probleme de acomodare la contextul religios islamic. Este greu de conceput o Europă întemeiată pe libera circulație a bunurilor, pe libera circulație a persoanelor și lucrătorilor, pe libera circulație a serviciilor și a capitalurilor, fără a avea în vedere specificul cultural și religios al popoarelor și comunităților care o compun.

În logica unui complex de soluții negociate referitoare la efortul de integrare a unor noi state în spațiul european, apar evenimente noi, concurente, care pun Europa în stare de alertă privind criteriile de adoptare a noi actanți în spațiul său de administrare. Pe fondul extinderii ariei atrocităților comise în Orientul Mijlociu de către Statul Islamic ISIS, sau pe fondul violențelor extreme cărora le cad victime grupuri masive ale unor comunități civile în state din Africa, tabloul actualii crize a emigrării dinspre Orient și dinspre Africa spre Occident a populațiilor dislocate din arealul lor istoric, este unul dezolant. Situația imigrării apare deosebit de riscantă nu doar pentru perspectiva posibilei alinieri a identității culturale europene la rigorile islamului radical, cât mai ales pentru perspectiva instabilității apărute mai ales la nivelul ordinii publice și sociale, escaladate pe fondul fanatismului religios.

Uniunea Europeană, având precedentul unor exerciții de mare dificultate întâmpinate de societatea franceză și de societatea britanică în procesul de „integrare” a populațiilor islamice enclavizate, face eforturi de relocare, distribuire și integrare a maselor de emigranți care au trecut și trec încă mai departe de barierele artificiale ale Uniunii, penetrând nedisciplinat și ilegal, dar în același timp argumentat credibil, Zona Europeană Schengen la granițele căreia Bulgaria, Cipru, Croația și România așteaptă pe mai departe disciplinat-politic să iasă din spațiul de restricție.

Miza migrației islamice luată în calcul pentru revigorarea demografică germană, scandinavă, sau a altor arii europene șubrezite de deficitul indicilor de natalitate situați sub nivelul indicilor de mortalitate, constituie o ofertă nu tocmai sigură. Efortul integrării va fi evaluat în funcție de suma riscurilor raportată la costurile de eliminare a acestora.

Când vorbim despre mulțimile de emigranți care traversează zona de liberă-trecere europeană nu putem considera apriori că avem de-a face cu o masă de musulmani exclusiv radicali, în măsură să arunce în aer în orice moment liniștea socială europeană. Putem avea însă precauția de a cerceta riguros în ce măsură se pot camufla în interiorul acestor mulțimi de oameni grupări islamice criminale, teroriste, militarizate, care să aibă misiuni și ținte precise în Europa.

Trebuie avut în vedere că astfel de grupări de „emigranți sub acoperire” își pot găsi deghizarea perfectă în masa eterogenă de emigranți credibili, și pot avea pe

mai departe un veritabil sprijin logistic alocat de către componente informale ale unor comunități islamice deja instalate în Occident cu ani în urmă. După toate semnalmentele specificității lor, enclavele islamice radicale, consolidate în inima sau la periferia unor importante orașe europene, nu pot fi asimilate social și nici integrate cultural în totalitate. Acest aspect este relevat de reacția de ostilitate pe care aceste grupări radicale o dovedesc față de populațiile țărilor de adopție, de tendințele izolaționiste, revanșarde, justițiare pe care le impun în relația cu populația civilă autohtonă, de pretenția discriminatorie de a alinia societatea europeană la rigoarea cutumelor islamice legate de alimentație sau de îmbrăcăminte, ori de uzanța legii *sharia* pe care vor să o impună chiar și parțial în tribunale europene proprii, precum și de comportamentul public extrem de marcat de apartenența la identitatea islamică. Alunecarea către extrema de a discrimina însăși majoritatea care te acceptă, în virtutea politicii de integrare și de nediscriminare cu care această majoritate s-a antrenat îndelung în exercițiul ei democratic, creează stări de conflictualitate și de inadecvare care uzează stabilitatea morală și identitară a unei Europe îngenuncheate de riscurile unor interminabile agresivități. Conceptul de stabilitate este în mod flagrant subminat de agresivitatea fanatismului religios.

Într-o alocuțiune rostită în 2013, în sprijinul tezei de aderare a țării sale la Uniunea Europeană, Ali Babacan - vicepremierul Turciei - afirma: „*Turcia este o «sursa de inspirație» pentru modul în care o națiune islamică se poate dezvolta într-un mod democratic, fiind una dintre țările europene cu cea mai mare rată de creștere economică*”⁷. Parcurgând o astfel de ofertă apare inevitabil întrebarea dacă nu cumva vicepremierul turc s-a referit la exemplul țării sale ca la o sursă de inspirație pe termen lung și ca la un model aplicabil întregii Europe în cazul schimbării balanței demografice în favoarea majorității islamice?

Exceptând accentele radicale pregnante prin care se remarcă anumite facțiuni extremiste instalate în Orient, în Africa și în Europa, trebuie spus că marea masă a populației islamice nu se confundă cu grupările radicale teroriste și nici nu poate fi asociată atrocităților comise de aceste grupări. Islamul reprezintă una dintre cele mai importante religii ale lumii ai cărei adepți se caracterizează prin fidelitate pașnică față de izvoarele tradiției islamice, precum și printr-un consens autentic cu privire la principiile moralei islamice articulate într-o serie de stadii de devoțiune și de cunoaștere. Accentele radicale, extremiste ale unor trimiteri coranice trebuie interpretate în logica lor simbolică. Totuși, anumite școli și curente islamice au

⁷ Teodora Bordeanu, *Turcia - un model pentru zona euro. Când va intra în UE ?* 14. 04. 2013, disponibil la <http://www.ziare.com/economie/crestere-economica/turcia-un-model-pentru-zona-euro-cand-va-intra-in-ue-1229811>,

adoptat o interpretare ad literam, aceasta având rolul de a conduce la destabilizarea sensurilor și semnificațiilor autentice spirituale.

În Islam activează grupări pacifiste cu profunde preocupări culturale și umanitare și cu o înaltă conduită morală, precum și cu o conștiință civică sănătoasă. Din această perspectivă este nedrept să judecăm întreaga masă de emigranți doar prin prisma fanaticilor islamici, sau prin prisma terorismului islamic.

Specificul plurivalent al religiei islamice

Islamul este calea spirituală către divinitate, termenul desemnează „supunerea” față de Dumnezeu. Izvoarele dreptului islamic sunt *Coranul* (recitare); *Sunna* (tradiția) care este construită adesea pe *hadith* (povestire, pildă); *Igma* (consensul) și *Qiyas* (analogia). Între Coran și Sunna se realizează o interdependență infailibilă. Sunna nu poate anula Coranul și nici Coranul nu poate abroga sunna⁸. De remarcat este faptul că mobilitatea preceptelor și ideologiilor islamice este dată de *Igma*, adică de *consensul generațiilor de musulmani* avându-și rădăcinile în unele trăsături ale societății arabe preislamice în care normele nescrise ale vieții de grup căpătau legitimarea printr-un acord comun tacit⁹. Deseori consensul a condus comunitatea credinței ca un autentic principiu al adevărului. Aceasta nu înseamnă, totuși, că ceea ce este hotărât prin consens poate fi și moral (ne referim la cazul execuțiilor ad-hoc comise de mulțimea indefinită, sau la cazul revoltei ori insurecției).

Condițiile consensului islamic sunt: 1. hotărârea să aibă o aprobare explicită; 2. să se întemeieze pe obiceiuri acceptate de către toți; 3. să fie vorba despre o acceptare tacită a practicilor urmate; 4. Practicile să fie nedezaprobatate. Aceste criterii ale constructelor unanime nu scutește comunitatea musulmană de excese, precum nici de administrarea unor abuzuri chiar împotriva propriilor actanți.

Un exemplu de instituție întemeiată pe consens este **califatul**. Califatul - instituție fundamentală a islamului clasic - nu a fost prevăzută în mod expres în *Coran* sau în *Sunna*. Acesta își găsește resursele în *Igma* sau în consensul primelor generații de musulmani. *Igma* lasă posibilități multiple de manifestare a comunității într-un sens sau altul, după cum dictează starea de spirit a masei de participanți. Este important ca - de pildă în cazul violenței fizice extreme - să existe un precedent nedezaprobat de comunitate, ca într-o situație viitoare grupări diverse să acționeze similar cu conștiința legitimității, reacționând la aceleași impulsuri care au creat momentul inițial de legitimare.

⁸ Albert Hourani, *Istoria popoarelor arabe*, Ed. Polirom, București, 2015, p. 76.

⁹ Giovanni Filoramo, Marcello Massenzio, Massimo Raveri, et. al., *Manual de istorie a religiilor*, Ed. Humanitas, București, 2004, pp. 220 - 221.

Studiind cazul particular al migrației, înțelegem că există în acest demers o particularitate care se regăsește în cazuistica religiei islamice. Potrivit unei afirmații a Profetului Mahomed „*cel care se expatriază pentru Dumnezeu și pentru trimisul său să știe că expatrierea sa prețuiește ca fiind săvârșită pentru Dumnezeu și pentru trimisul său; pe când acela care se expatriază pentru a avea beneficii materiale [...] să știe că expatrierea lui prețuiește cât scopul pentru care s-a expatriat!*”¹⁰.

Comunitatea islamică acordă o importanță deosebită legăturilor de familie și coeziunii realizate între membrii aceleiași familii, extrapolate la nivelul întregii comunități de credință. Cei cinci stâlpi ai islamului, sau *obligațiile de cult ale musulmanului*, reprezintă pivoții în jurul cărora gravitează întreaga conștiință a credinței islamice: 1. *shahada* (profesiunea de credință); 2. *șalat* (rugăciunea); 3. *zakat* (dania); 4. *șawm* (postul din luna ramadan) și 5. *hajj* (pelerinajul comunitar la Mecca). Plecând de la aceste obligații individuale interesele musulmane converg spre un anume fel de solidarizare indestructibilă. Similaritatea eforturilor, coeziunea crezului, tăria de caracter cu care sunt urmate prescripțiile își găsesc resorturi intime în viața de familie a musulmanilor. O importanță deosebită este acordată legăturilor de solidaritate care unesc pe membrii aceleiași familii, pe soți între ei și pe copii alături de părinți. Deprinderea acestui sentiment de apartenență religioasă ține comunitatea strâns unită în orizontul idealurilor islamice. Conștiința apartenenței își are mediul de germinație și cultivare în relația de interdependență dintre soți. Cu privire la acest aspect Jean Delumeau remarca faptul că soții musulmani sunt determinați să creadă că raporturile statornicite între ei creează legături a căror rupere echivalează cu o violență comisă împotriva naturii¹¹.

Ideea de solidarizare nu exclude regulile dialogului rezonabil. Divergența de idei în islamul originar nu constituia un delict care să se regăsească în vreun pasaj din Coran, credincioșii, dimpotrivă, fiind îndemnați să angajeze dialoguri principiale pline de bunăvoință și de bunăcuviință (16,125; 29,46). Idealul musulman este acela de a coagula comunități identitare (*umma*) care vor reprezenta matricea unei apartenențe profunde a unei comunități destinate mântuirii și săvârșirii binelui¹². *Umma* este comunitatea căreia Dumnezeu i-a trimis mesager pentru a-i arăta calea spre izbăvire.

Sunniții consideră că obiceiurile, uzanțele și cutumele islamice constituie patrimoniul de valori pe care islamul le are de împărtășit lumii. Obiceiurile Profetului și ale primilor săi Însoțitori sunt normative pentru modul de a acționa al

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Jean Delumeau, *Religiile lumii*, Editura Humanitas, București, 1996, p. 333.

¹² Albert Hourani, *Op. cit.*, p. 137.

musulmanului. Actele și atitudinile lui Mahomed sunt idealizări ale imaginii profetice care legitimează și animă conduita musulmană. Lupta musulmanului (*jihad*) reprezintă războiul sfânt care de altfel înseamnă „efort” sau „emulație în efort” împotriva propriilor înclinații negative și împotriva indolenței. Acest efort presupune ca generațiile de credincioși să se oblige la „lupta” de a încredința generațiilor următoare amintirea și moștenirea perioadei de aur a începuturilor.

Un curent care prefigurează radicalismul islamic de mai târziu este curentul *hanbalit* întemeiat de Ahmad ibn Hanbal (780-855);

Shiții (sau partida lui Ali – *shi'at Ali*) consideră că au descendența din Mahomed prin fiica și ginerele acestuia, ginere care era în același timp și văr al lui Mahomed. Shiții se consideră singurii succesori legitimi ai Profetului.

Shiții imamiți - cred că fiecare generație este călăuzită de un imam infailibil care reprezintă singura sursă a autorității și a călăuzirii religioase. În absența unui astfel de imam infailibil rolul acestuia este luat de către *ulama*, adică de către comunitatea învățaților religioși shiți.

Shiții ismailiți – sectă islamică apărută în secolul al IX-lea, dezvoltă o teologie proprie influențată de neoplatonism și gnosticism. Adepții acestei facțiuni consideră că Ismail, care a murit de copil fiind fratele celui de-al șaptelea imam (Musa al Kazim), era de fapt adevăratul imam infailibil. Alte subgrupări ale ismailiților: *druzii* – sectă ezoterică rigoristă care admitea că Ali este încarnarea lui Dumnezeu; *asasinii* – care s-au despărțit de ismailiții din Siria în perioada primei cruciade; *sikh-ii indieni* – sectă care își inspiră practicile din islam și din hinduism etc.

Globalizarea apare mai puțin compatibilă cu civilizația occidentală care depinde de ideea de cetățenie și de jurisdicție teritorială¹³, timp în care încearcă o mai vizibilă apropiere de rațiunea coranică a exilului fondator din care izvorăște experiența privilegiului de a fi străin de orice jurisdicție. Islamismul politic insistă să respingă statul modern și justiția seculară, așezând în locul acestora regulile enclavei și proclamațiile cutumiare ale *shari'ei*. Primăvara arabă, Societatea Fraților musulmani, grupările teroriste și extremiste al-Qaida, ISIS sau Boko Haram, facțiunile mai mult sau mai puțin extremiste ori cele reformiste, prin activitatea lor profund motivată religios, dovedesc faptul că religia islamică este folosită ca liant politic și ca instrument de manipulare și de dominație asupra unor structuri organizaționale vulnerabile, insuficient articulate în planul exercițiului de putere. Islamul politic altoit în platforma unui fundamentalism asociat mișcărilor

¹³ Roger Scruton, *Vestul și Restul. Globalizarea și amenințarea teroristă*. (The West and the Rest, ISI Books, 2002) - traducere din limba engleză de Dan Rădulescu, Ed. Humanitas, București, 2004, p. 114.

radicale, a deturnat conceptul de *jihad*, orientându-l dinspre lupta cu sine spre lupta cu celălalt.

Jihadul, înțeles ca propunere militantă, „prozelitistă”, se manifestă ca expresie a unei religii politice sub forma tacită a unui transfer de identitate dinspre Orient către Occident. Militanții islamici își propun în Europa o cucerire de ordin demografic, în condițiile în care rata natalității în spațiul european are cote extrem de precare. Este o pătrundere tacită a agresivității de factură religioasă în acest spațiu, considerat drept teritoriu „inamic”, pe termen lung teren fertil pentru exprimarea conflictualității. În această conjunctură, masele de refugiați vor crea presiuni diverse menite să provoace cu acuitate problema urgentării măsurilor de integrare și de incluziune socială. În acest context impactul rezultat în urma ciocnirii sistemelor de drepturi și îndatoriri cu stigmatele conflictelor consumate în spațiile și culturile de proveniență nu poate fi anticipat cu exactitate.

Aria de integrare europeană și conflictualitatea religioasă

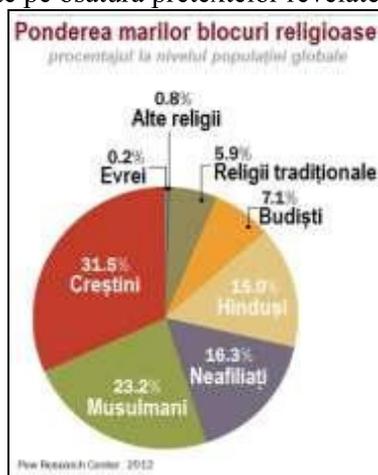
Construcția europeană gândită ca arie de integrare și de integritate morală și socială, este, pe de o parte un câmp educațional, dar pe de alta un câmp al exercițiului libertăților emergente, în configurarea căruia s-au diluat până la desființare granițele culturale, economice, politice, religioase și geografice. În acest spațiu de dialog, cooperare și schimb de valori se produce o largă interferență a culturilor religioase și a politicilor focalizate pe anumiți vectori de religiozitate. Cele mai multe cercuri sociale, culturale și religioase înțeleg și afirmă necesitatea construirii unei Europe pașnice, dezideratul de a învăța și a deprinde împreună cu toate națiunile participante regulile respectului reciproc și ale convivialității, precum și încurajarea unei societăți multiculturale. Direcțiile pe care însăși națiunea română și le-a asumat în procesul de integrare europeană și euro-atlantică urmăresc menținerea unui climat de conlucrare interinstituțională, promovarea unui dialog politic constructiv, sprijinirea eforturilor de consolidare a condițiilor de stabilitate democratică, dezvoltarea cooperării culturale și sociale¹⁴. Sunt respinse în relațiile interpersonale, precum și cele de ordin instituțional, judecățile exclusiviste, minimalizarea sau respingerea unor grupuri organizate pe criterii culturale, etnice și religioase, enclavizarea culturii sau cultivarea tendințelor extremiste. Extinderea granițelor europene către Asia de Sud-Vest, întârziată de anumite considerente de ordin strategic, economic și organizațional a fost devansată de mutarea limitelor Orientului Mijlociu către bazinul mediteranean și

¹⁴ Gheorghe Văduva, Mihai Dinu, *Strategia europeană a integrării*, Ed. UNAp., București, 2005, p. 42.

mai departe către Europa Meridională, forțată de apariția fenomenului de migrație a populațiilor expulzate de acțiunile radicale, teroriste, ale așa-numitului Stat Islamic.

În acest context putem considera faptul că specificitatea religioasă constituie unul dintre cei mai importanți factori de reglare și echilibrare a ordinii comunitare europene. Pornind de la această premisă Europa va trebui să își asume în evoluția sa specifică nu doar tema integrării de ordin cultural, ci și tema extrem de sensibilă și iminent-explozivă a dezbaterii interreligioase, tema dialogului și a integrării valorilor credibile ale celor trei mari religii avraamice: mozaismul, creștinismul și islamul care au ca rădăcină comună autoritatea unor texte fondatoare de specificitate monoteistă. Conjunctura politică actuală, escaladarea unor conflicte cu pronunțat caracter fundamentalist care se extind în aria globală, reclamă necesitatea accentuată a înțelegerii specificului religiilor, cunoașterea dinamicii interioare a fenomenului credinței și a motivațiilor, îndemnurilor, poruncilor care transformă credințe diverse în religii militante animate subsidiar de anumiți vectori de putere ai unor politici configurate pe osatura pretextelor revelate.

(Sursa: Pew Research Center¹⁵)

Într-o analiză realizată pentru anul 2010 de către cercetătorii de la Centrul de Cercetări Pew-Templeton¹⁶ apare distribuția populației globale structurată după apartenența religioasă, la un total de 6,895 miliarde, cu următoarea configurație:

¹⁵ *The Global Religious Landscape*, disponibil la <http://www.pewforum.org/2012/12/18/-global-religious-landscape-exec/attachment/9609>

¹⁶ *The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050* disponibil la <http://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050>

creștini - 2,168 miliarde; *musulmani* -1,599 miliarde; *neafiliați* - 1,131 miliarde; *hinduși* - 1,039 miliarde; *budiști* – 487,7 milioane; *religii tradiționale* – 404,6 milioane; *alte religii* – 58,1 milioane; *evrei* – 13,8 milioane. Pentru anul 2050 dinamica potențială a datelor privitoare la apartenența religioasă se referă la o populație preconizată de 9,307 miliarde, după cum urmează: *creștini* – 2,918 miliarde; *musulmani* – 2,761 miliarde (se observă aici o creștere substanțială a numărului de musulmani, cu tendința de a egaliza populația creștină); *neafiliați* – 1,230 miliarde; *hinduși* – 1,384 miliarde; *budiști* - 486,2 milioane; *religii tradiționale* - 449,1 milioane; *alte religii* – 61,4 milioane; *evrei* – 16 milioane.

Potrivit aceleiași analize, pentru cele opt grupe de populație afiliate și neafiliate religios - creștini, musulmani, neafiliați, hinduși, budiști, apartenenți ai religiilor tradiționale, apartenenți ai altor religii, evrei - pe intervalul 2010 - 2050, putem vorbi de următoarea evoluție în procente: pe intervalul dat populația *creștină* este evaluată constant la cota de 31,5%; numărul *musulmanilor* va crește de la 23,2% la 29,7%; numărul *neafiliaților* scade de la 16,3% la 13,2%; numărul *hindușilor* scade de la 15% la 14,9%; numărul *budiștilor* scade de la 7,1% la 5,2%; numărul apartenenților la *religiile tradiționale* scade de la 5,9% la 4,8%; numărul apartenenților la *alte religii* scade de la 0,8% la 0,7%; *populația evreiască* rămâne la procentul constant de 0,2%.

Ideologia religioasă este manifestarea doctrinară exprimată ca forță a conștiinței religioase aflate permanent sub înrăurirea unor crezuri atrătoare. Dacă ideologia seculară are pretenția de a modela câmpul socio-cognitiv, pornind de la premisele civilizaționale, ideologia religioasă depășește câmpul civilizațional configurându-și mesajele în câmpul asociativ, în câmpul simbolurilor și al semnificațiilor pe care le transformă în vectorii unor acțiuni militante. Astfel planul ofensivei ideologice se mută în lumea simbolurilor care concentrează mesajul de luptă și de agresivitate. Războiul ideologic adoptă ca formă incipientă de dominație aspectul unui război al simbolurilor. Simboluri identitare precum acoperămintele capului, semiluna, crucea - identificate ca expresii ale crezurilor religioase - sunt tot atâtea trimeri la specificități culturale și religioase care capătă în acest tip de conflict o importanță deosebită¹⁷.

Există o anumită resursă a religiei care nu vine din relația de ordin social, ci din forța atrătoare a evenimentului fondator. Substanță intimă a religiei pare a fi viciată de raporturile de autoritate consumate în interesul unei ordini subsidiare omenești amprentate suficient de vizibil cu imperfecțiuni și păcate de tot felul. Cu toate acestea resursele religiei nu se diminuează, tocmai pentru aceea că orizontul

¹⁷ Samuel Huntington, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, First Simon & Schuster paperback edition, 2003, p. 20.

ei de așteptare este umplut de înrâurirea peste timp a evenimentului fondator. Acesta este paradoxul care îl determină pe J. A. Beckford¹⁸, un reputat sociolog, să afirme faptul că deși „religia este în derivă, abandonându-și punctele precedente de ancorare, totuși acest lucru nu a diminuat forța sa, încât atât eficacitatea cât și capacitatea de a mobiliza persoane și resurse materiale au rămas intacte”¹⁹. Dincolo de a suferi de sindromul „derivei” religiile sunt construite pe arhitectura unor episoade empatice dominante care dobândesc o pregnantă conotație spirituală. Consolidate ca structuri ale semnificației spirituale, sugestiilor și simbolurilor, religiile întrețin emoțional dominanța evenimentului fondator asupra realității prezente. Prin recapitulare, spiritul are acces la evenimentul fondator, ieșind din istoria discursivă și intrând în istoria semnificată. Un eveniment fondator, precum este răstignirea lui Hristos, recuperat perpetuu din istorie pe baza semnificațiilor sale spirituale, pune în secundariat cunoașterea de ordin rațional, minimalizându-i efectele sub dominanța unei cunoașteri de ordin emoțional. Astfel religia – cum este cea creștină – dezvoltă expresia presantă a unui eveniment fondator activat prin simboluri și comandamente, sugestii și contextualități generatoare de emotivitate. Pericolul reprezentat de facilitățile acestui mecanism de funcționare este acela că odată deschise disponibilitățile emoționale, conștiința credinciosului intră în rezonanța unei realități pe care nu o mai poate controla singur, și practic se abandonează recapitulării.

Câmpul de stabilitate al fenomenului religios nu este atât ecclesia (adunarea sau comunitatea) care reprezintă marea familie a credinței, cât expresia miniaturală a acestei comunități reflectată în relația de familie. Religia subzistă în modul de viață al familiei în modul de „conviețuire a părinților laolaltă, pe de o parte, și a acestora cu copiii, pe de altă parte”²⁰ reușind performanța de a configura plămada incipientă a unui mod de viață indestructibil. Cu alte cuvinte familia este vectorul responsabil de permanentizarea actelor credinței și de exprimarea cuplajului

¹⁸ Sociologul James A. Beckford este profesor emerit al Universității din Warwick și membru al Academiei Britanice. Având titlul de doctor al Universității din Reading, Beckford a fost profesor și cercetător în cadrul Universității din Durham și în cadrul Universității Loyola din Chicago. El a deținut, de asemenea, funcția de *visiting professor* al Universității Berkeley din California, Universitatea Tsukuba, Japonia, fiind invitat să țină cursuri și la *École des Hautes Études en Sciences Sociales* precum și la *École Pratique des Hautes Études* din Paris.

¹⁹ Cf. Arhim. Teofil Tia, *Reîncreștinarea Europei*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2003, p. 334.

²⁰ Pr. lect. dr. Sorin Șelaru, pr. lect. dr. Patriciu Vlaicu, *Misiunea sacramentală a Bisericii Ortodoxe în context european*, Ed. Basilica, București, 2013, p. 101.

emoțional, de aceea destructurarea familiei poate însemna, în modul cel mai sigur cu putință, destructurarea religiei și aneantizarea oricărei spiritualități.

Concluzii

Elementele credinței au fost și încă sunt folosite ca instrumente pentru afirmarea unei ordini religioase care revendică pretenția de a juca rolul politic al acestui timp. În cele mai multe cazuri, atunci când este implicată religia în plan politic se poate vorbi despre un militantism viciat de violență și alienare. Locul religiei nu este în scena exercițiilor puterii, ci în intimitatea comuniunii. Componenta religioasă este una extrem de sensibilă și în același timp una extrem de inflamabilă. În vreme ce Islamul înaintează vertiginos în Europa globală, creștinismul european aflat în faza ultimă a dezagregării, dă semne de oboseală și de inadecvare. Liderii marilor Biserici creștine dezbat într-o imponderabilă perplexitate care seamănă mai degrabă cu un fel autism eclezial, tema drepturilor unei suveranități absolute asupra propriilor actanți distribuiți policonfesional în spațiul de conflictualitate al intereselor contrarii. Raportul dintre o majoritate religioasă și o minoritate confesională pare să fie extrem de labil și de fluctuant însă aceasta nu mai îngrijorează pe nimeni.

Europa creștină trăiește intens contextul idolatru al consumismului și hiper-individualismului modern. Ethosul religios, așa cum putea fi cunoscut în cadrul marilor religii, trăiește acum complexul unei mari crampe globale. Disoluția familiei, erotismul monogenar, toxicomania, ingineria abortivă, sunt vulnerabilități ale unei societăți europene care și-a iterat la maximum exhibițiile și libertățile descurajând reflecția autocritică. În acest vid de valori Islamul european apare ca o provocare relativă, menită să reordoneze spațiul. Biserica Romano-catolică, cea Ortodoxă și confesiunile protestantismului târziu mimează în tot acest timp un dialog care ascunde în latura sa intimă primatul unor tentații străine de spiritualitatea profundă, raporturi de putere, întâietăți, ranguri, sau poate chiar pretenția unei jurisdicții universale asupra unui popor creștin care din nefericire trădează accentul unei religiozități redundante.

În lipsa propriilor mecanisme de adaptare eficientă la noile realități, importul unor scheme restauratoare capabile să schimbe matricea identitară a Europei este inevitabil. Dialogul creștin apare ca un monolog surd al stereotipurilor, consumat în reverberația unei conștiințe ecleziale afectate, silită să parcurgă mimetic vremea în care identități precare, de o moralitate îndoielnică, stăpânesc destine, negociază roluri, schimbă competențe și facilități. Dacă postmodernismul reușea să configureze la începutul mileniului al II-lea restaurația dreptului de a fi alienat, era destructivistă apare de-acum mai departe ca un timp de negare a oricărei specificități pregnante, o fixație care reverberează până la uzaj discursul unei

„amiabilității” antrenate să proclame excluderea din scenă a actorilor rezolutivi. Aceasta este, cu siguranță, o insesizabilă formă de război cultural care se consumă în plan intim, emoțional și care are efecte letale.

În fața noilor provocări generate de migrația masivă în Europa a unor populații eterogene din punct de vedere etnic, dar aliniată fidel cerințelor rigorigiste, de ordin religios și cultural, realizarea unor strategii de reconciliere și a unor politici de mediere și soluționare a tensiunilor religioase și culturale, care să configureze mecanismul viabil de adaptare la noile realități sociale, ar trebui să constituie o prioritate. Dacă până mai ieri componenta religioasă a Uniunii tindea să pară lipsită de importanță în raportare la relațiile de ordin demografic, social, cultural și civilizațional, odată cu apariția în sânul Europei a unei populații inexact constituite, dar animate de o intensă trăire a comandamentelor credinței, o populație de religiozitate omogenă, mobilizată după toate regulile și competențele desantului parașutat, va modifica fundamentul reprezentărilor și relațiilor sociale de tip european, așa cum erau ele imaginate până acum, adoptând cu siguranță o linie ascendentă de accelerare a intoleranței.

Drept răspuns la acest nou tip de relație, societățile gazdă vor trebui să adapteze și să conceapă principiile unei reconstrucții capabile să asimileze și să educe. În efortul constituirii unui nou tip de relație socială, caracterizată de convivialitate, Europa provocărilor și a contra-provocărilor apare de-acum sub imaginea unor multiple falii „tectonice” civilizaționale împinse unele spre altele până la limita presantă a subducției și a remodelării unui relief geopolitic din ce în ce mai instabil, al cărui peisaj se schimbă continuu.

BIBLIOGRAFIE

- BORDEANU Teodora, *Turcia - un model pentru zona euro. Când va intra în UE ?* 14. 04. 2013, disponibil la <http://www.ziare.com/economie/crestere-economica/turcia-un-model-pentru-zona-euro-cand-va-intra-in-ue-1229811>,
- CERNAHOSCHI Laura, „*Dumnezeu, scos de Merkel din Constituția UE*”. În *Cotidianul*, 17 mai 2007, <http://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1076560-dumnezeu-scos-merkel-din-constitutia.htm>, v. și http://arhiva.euractiv.ro/-uniunea-europeana/articles|displayArticle/articleID_10273/Dumnezeu-scos-de-Merkel-din-Constitutia-UE.html
- DELUMEAU Jean, *Religiile lumii*, Editura Humanitas, București, 1996.

- FILORAMO Giovanni, MASSENZIO Marcello, RAVERI Massimo, et. al., *Manual de istorie a religiilor*, Ed. Humanitas, București, 2004.
- HOURANI Albert, *Istoria popoarelor arabe*, Ed. Polirom, București, 2015.
- HUNTINGTON Samuel, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, First Simon & Schuster paperback edition, 2003.
- SCRUTON Roger, *Vestul și Restul. Globalizarea și amenințarea teroristă*. (The West and the Rest, ISI Books, 2002) - traducere din limba engleză de Dan Rădulescu, Ed. Humanitas, București, 2004.
- SEUREN A.M. Pieter - profesor emerit de Lingvistică și filosofia limbajului la Universitatea Radboud, Nijmegen, cercetător la Institutul Max Planck pentru Psiholingvistică - îl acuză pe Gouguenheim că falsifică datele istoriei. Vezi Pieter A.M. Seuren “*Professor Gouguenheim’s falsification of history*” publicat în 2009, ultima modificare 17. 06. 2014. <http://www.mpi.nl/people/seuren-pieter/seuren-against-gouguenheim/professor-gouguenheim-falsification-of-history>
- The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050* disponibil la <http://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050>
- The Global Religious Landscape*, disponibil la <http://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-exec/attachment/9609>

RELIGIA ÎN PROCESUL GLOBALIZĂRII

RELIGION IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION

*Colonel (r.) Benone ANDRONIC**
Ing. Sandu Cristian CUTURELA

Rezumat: *Atacurile teroriste, din ultima perioadă din Europa, arată că dialogul între Occident și Orient nu funcționează din multiple cauze printre care cea mai importantă ar fi religia.*

Sunt autori care afirmă că acest fenomen s-ar datora procesului globalizării sociale și că în fapt și religia este supusă acestui fenomen.

Articolul face o analiză sintetică asupra aspectelor care arată că acest fenomen este influențat de factorul politic care folosește religia în interes politic.

Cuvinte-cheie: *religie; mecanisme emoționale; globalizare; emigrare; modernizare; dialog interconfesional; interese politice.*

Abstract: *The terrorist attacks in Europe in the last period prove that the dialogue between the East and the West has not been working for multiple causes, among which the most important one is religion. There are authors who state that this phenomenon is due to the process of social globalization and, in fact, religion is also subject to this phenomenon. The article makes a synthetic analysis of the aspects which show that this phenomenon is influenced by the political factor that uses religion for political interests.*

Keywords: *religion; emotional mechanisms; globalization; migration; modernization; inter-confessional dialogue; political interests.*

Exegeții creștinismului printre care Sfântul Nicodim Aghioritul, clasificând sensul termenului religie, remarcă faptul că „numele de religie și-a luat originea de la traci, care, pentru că aveau un respect profund și multă superstiție față de demoni și de idoli lor, au dat prilejul altor greci (idolatri) să numească religie cinstea acordată demonilor, cum mărturisește Sfântul Grigorie Teologul în cuvântul lui la Botezul Domnului, când spune: „Nu ale tracilor sunt aceste destrăbălări, ci ale celor care au făcut o religie din acest cuvânt”. Tot el arată ca

* Profesor universitar asociat la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, email:benoneandronic@yahoo.com

Sfântul Grigorie Teologul definește religia astfel: „*Religia este cinstea față de demoni, în vreme ce credința este cinstirea Treimii*”.¹

*Religia, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, este definită ca fiind „sistem de credințe (dogme) și de practici (rituri) privind sentimentul divinității și care îi unește, în aceeași comunitate spirituală și morală, pe toți cei care aderă la acest sistem.”*²

Religia, pentru majoritatea oamenilor, nu este numai un sistem de credințe (dogme) la care ajung prin reflecție de la principii inițiale, ci mai degrabă un sistem de simboluri care le conferă o identitate și marchează granițe sociale, etnice și de altă natură, și ale cărui practici (ritualuri) definesc momente cruciale din ciclul vieții lor și din viața cotidiană. De asemenea, religia oferă mecanisme emoționale și metasociale puternice pentru rezolvarea tensiunii psihologice și sociale³.

Acolo unde există o religie instituționalizată, de obicei există și un subcurent sau un contracurent de religie „*de masă*” care are grijă de sacru în afara culturii impersonale. În aceste contracurențe autoritatea se regăsește în oamenii cărora li se atribuie puteri supranaturale: nu reprezintă nici clerul, nici preoții, ci sunt lideri cu carismă care-și exercită prerogativele funcției, nu atât timp cât o biserică îi recunoaște, ci atât timp cât au adepți.

O altă versiune a religiei de masă, dar fără o conotație carismatică, se poate observa la devoțiunea către sfinții din calendare sau locuri sfinte, cărora li se atribuie puteri supranaturale, în special puterea de a vindeca și de a îndepărta necazul. În mare parte, acest devotament nu contestă autoritatea bisericii, care îi privește uneori cu o indiferență senină, cu excepția cazurilor importante de cooptare, cum ar fi Lourdes și alte locuri de turism religios sau de pelerinaj.

În lumea globalizată de astăzi se presupune că orice autoritate este rațională și impersonală, că toți agenții economici își optimizează mecanismele și că religia este o chestiune de alegere personală și privată, concretizată într-un cadru instituțional guvernat de aceleași principii democratice ca și statul.

Un punct de pornire al analizei noastre este faptul că această imagine a locului religiei publice în globalizare este falsă. Și motivul pentru care este falsă nu este faptul că evoluția acestei culturi impersonale și seculare este lentă sau că este mai lentă în unele părți ale lumii decât în altele, sau chiar faptul că amenințările pe care le aduce stilurilor de viață generează întoarcerea la fundamentalism, iredentism și la alte credințe similare atotcuprinzătoare.

¹ Sfântul Nicodim Aghiorul, Comentariu la cele șapte epistole sobornicești ale Apostolilor: Iacobi, Petru, Ioan și Iuda, Editura Stupul Ortodox, Tesalonic, 1986, pp. 72-75.

² Dicționarul explicativ al limbii române, Ediția a II-a, Editura Univers enciclopedic, București, 1999, p. 913.

³ www.ro/religia-contextul-globalizarii-puterii-148786

Motivul este mai degrabă atât faptul că viața ritualului și a simbolismului care se află în centrul religiei de masă își retrasează granițele tot timpul, cât și faptul că nenumăratele forme de religie de masă sunt chiar ele factori activi de globalizare. Credințele populare sunt factori latenți ai globalizării care depășesc sau stau de ambele părți ale granițelor culturale, etnice și naționale în timp ce se trasează noi frontiere, întrucât comunitățile rituale sau religioase nu pot exista fără a trasa frontiere.

Prin urmare, globalizarea nu este sub nici o formă un proces care transformă toate culturile religioase care se întâlnesc în dinamica sa, într-un unic întreg omogen, deși se încearcă acest lucru prin „*ecumenism, care este o încercare de unire a tuturor religiilor într-o religie unitară, o panreligie, cu un singur Dumnezeu*”.⁴ Este într-adevăr la fel de plauzibil să susținem contrariul: globalizarea poate cauza dezvăluirea complexelor culturale locale, dar în drumul ei creează diverse identități locale și granițe întreșesute, astfel încât diversitatea tronează mai mult decât oricând în spațiul local, chiar și în timp ce asemănările și legăturile între distanțele sociale și spațiale devin și ele din ce în ce mai evidente. Pentru a ilustra cu exemple din domeniul religios: deși milioane de africani au ajuns sub influența misionarilor englezi, scoțieni și americani în secolele 19 și 20, asta nu înseamnă că au schimbat un pachet religios cu un altul: dimpotrivă, chiar acele pachete au fost remodelate și nu doar în Africa. De aceea creștinismul African, reexportat în metropolele coloniale prin intermediul emigranților post-colonialii, este atât de diferit de orice instituție religioasă britanică - iar mărturie stau bisericile pentecostale din Caraibe, bisericile „*Aladura*” din Nigeria sau ramurile „*Adunărilor lui Dumnezeu*” din Zimbabwe - Africa, din Marea Britanie și bisericile pentecostale din Gana din Marea Britanie și din alte părți ale lumii.⁵

Odată cu liberalizarea forței de muncă, religia pătrunde dincolo de frontiere și în drumul ei trasează noi frontiere, întrucât religiile, cu instrumentarul lor de practici ritualuri și coduri interne, particulare au tendințe ocupaționiste: se insinuează, se pun în evidență, cuceresc și devin dominante.

Atunci când religia trece granițe sau sparge bariere, chiar și atunci când o face în cel mai violent mod, rezultatul nu poate fi desființarea unui set de credințe și practici religioase de către un altul, așa cum încercările de a promova un „*Dumnezeu universal, care să cuprindă toate religiile, nu au avut și nici nu vor avea niciodată succes, oricât de tolerantă și incluzivă ar fi această viziune.*”⁶

⁴ SERAFIM P, *Ecumenismul, unirea falsă a tuturor erezilor*, Revista Credința Ortodoxă, editura GEEA, p. 10.

⁵ www.ro/religia-contextul-globalizarii-puterii-148786

⁶ SERAFIM P, *Ecumenismul, unirea falsă a tuturor erezilor*, Revista Credința Ortodoxă, editura GEEA, p. 10.

Dacă expresia „*religia ca factor de globalizare*” are vreo putere analitică, trebuie susținută de conceptul de confruntare și cucerire religioasă, care implică mai mult decât masacre și distrugerea templelor și a idolilor, și de conceptul de globalizare fixată în experiența contemporană care, precum am arătat, nu evocă omogenizarea ci mai degrabă retrasarea și multiplicarea granițelor sociale. Un exemplu în acest sens este faptul că atunci când primii *conquistadores* spanioli au ajuns în Americi, nu își puteau imagina că ființele pe care le-au întâlnit sunt umane. Este o trăsătură specifică lumii moderne ca aceste rearanjamente și reinventări să între în istorie, adică oamenilor implicați, victime și autori ai colonialismului în multiplele sale forme, li se aduce la cunoștință că ei înșiși au un loc în istorie (origini) și un loc în spațiu (rădăcini), la fel ca popoarele cu care s-au aliat sau s-au confruntat, și că această amplasare în timp și spațiu contribuie la construirea identității, în termeni sociologici.

Abordarea religiei și globalizării începe cu înțelegerea modului în care exercitarea autorității diferă în funcție de contextul religios și cu înțelegerea solidă a combinației dintre erudit, instituțional și popular, în viața religioasă. Aceste elemente interacționează în relația religie-globalizare: coexistența complementară a secularismului cu bisericile instituționale dominante din Europa și America Latină este perturbată de fluxul de emigranți ce afectează astăzi Europa.

În declarația comună, Episcopul Romei al Bisericii Catolice și Patriarhul Moscovei scot în evidență importanța și indispensabilitatea dialogului în zilele noastre arătând că „*Diferențele în înțelegerea adevărilor religioase nu trebuie să-i împedice pe oameni de diferite credințe să trăiască în pace și armonie. În contextul nostru actual, liderii religioși au responsabilitatea specială de a-i pregăti pe credincioșii lor, într-un spirit care să respecte convingerile ce aparțin altor tradiții religioase. Încercările de a justifica actele criminale, cu sloganuri religioase, sunt cu totul inacceptabile. Nicio crimă nu poate fi angajată în numele lui Dumnezeu, Pentru că Dumnezeu nu este al neorânduiei, ci al păcii.*”⁷

Sursele religioase de autoritate moștenite pierd teren în fața intruziunii statului (de exemplu în educație și sănătate). Religia de masă ajunge globală. Iar „*religia, ca și etnia, creează noi granițe într-un ritm accelerat, încălcând vechile frontiere ale națiunii, culturii, limbii și chiar religiei prin migrare, comunicare, campanii de convertire și angajament politic.*”⁸

⁷ *Declarația comună, a Episcopului Romei al Bisericii Catolice și a Patriarhului Moscovei, Havana, 12 februarie 2016, Havana (Cuba), pct.13.*

⁸ *www. egophobia.ro., MARGA A. Religia în era globalizării, Editura Fundatiei pentru Studii Europene, Cluj Napoca, 2014, p.364.*

Această abordare diferă de cea a lui Roland Robertson, unul dintre cei mai importanți reprezentanți și chiar primul care a studiat religia și globalizarea, pentru că analizează globalizarea de la bază, mai degrabă decât să deducă sarcina socială printr-o caracterizare generală a societății sau societăților „ca întreg”. Lucrarea lui Robertson și cea a lui Peter Beyer, care a folosit explicațiile teoretice ale lui Robertson, pot fi considerate ca fiind parte din prima fază a evoluției cunoștințelor pe care le avem asupra interacțiunii globalizării și religiei.⁹ Teoriile acestea corespund clasicei tradiții sociologice: perceperea faptului că globalizarea înseamnă extinderea procesului de modernizare occidental dincolo de granițele naționale, folosirea „societăților” ca unități de analiza de bază ale căror granițe coincid cu cele ale statelor-națiune și presupunerea că renașterile religioase sunt expresia identităților „tradiționale” și o reacție împotriva modernității.¹⁰

Acest mod de exprimare a marcat începutul disocierii de ideile clasice despre modernitate și tradiție/premodernitate și despre caracterul unitar al culturii și societății moderne și a fost o primă încercare de pionierat într-un studiu sociologic asupra religiei. Dar nu explică ambiguitatea și mecanismele de dominație și rezistența care se văd în dialectica dintre religia de masă și cea erudită, nici schimbările pe care ciocnirea și asimilarea reciprocă a practicilor și ritualurilor religioase le-au reliefat în lunga istorie a colonialismului și în perioada post-colonială.

De curând profesorului Marga, în cartea sa *Religia în era globalizării* arată că „diferențele din interiorul religiilor pot crea ele însele diferențe cu privire la problemele politicii, mergând de la drepturile omului la imigrare și schimburi, de la comerț la mediul înconjurător”¹¹.

Preluând modelele puse de Huntington, profesorul Andrei Marga subliniază faptul că, tocmai diversitatea religioasă poate fi linia de demarcație a Europei.

Așadar instituționalizarea religiei trasează granițe între practicile oficiale și cele populare, de exemplu între procedurile reglementate la o slujba catolică sau anglicană, conduse de un preot calificat și certificat, și sărbătorile și ritualurile mai puțin sau chiar deloc reglementate.

Acestea din urmă sunt la fel de simbolice și liminale în mod cotidian, mai ales cu privire la sărbătorile dedicate sfinților, cele care vizează locurile de pelerinaj, cele care au încărcătură naționalistă etc.

⁹ Roland Robertson, „*Glocalisation: Time - Space and Homogeneity - Heterogeneity*”, Sage Publications, London, 1996, p. 18.

¹⁰ <https://uk.sagepub.com/en-gb/eur>, Roland Robertson, „*Global modernities*”, Sage Publications, London, 2006, PDF, p. 15.

¹¹ www.egophobia.ro, MARGA A. *Religia în era globalizării*, Editura Fundatiei pentru Studii Europene, Cluj Napoca, 2014, p.342.

Există în mod evident mișcări și culturi religioase globale care creează legături puternice transnaționale de apartenență și asemănare în timp ce subliniază granițele dintre adepții lor și mediul lor social și care accentuează omogenitatea transnațională.

Acest lucru se poate aplica islamului politic, nenumăratelor biserici carismatice și evanghelice, sectelor și tendințelor provenite din tradiția protestantă și asociate cu nume ca „Adunările lui Dumnezeu” precum și cu „Evanghelia Prosperității” sau „Evanghelia Sănătății și Prosperității”, care creează organizații transnaționale ce expun diverse nivele de centralizare.¹²

Se disting ca purtători ai globalizării religioase pentru că străbat vastele frontiere politice, lingvistice și geografice, creând comunități transnaționale și rețele de afiliere și consolidare. Aceste mișcări și culturi beneficiază și profită de globalizare pentru a-și consolida sau menține granițele și pentru a susține campanii de convertire.¹³

În cazurile din diaspora, unde odată migrarea a dus la despărțirea migranților de neamul lor și cadrul lor, globalizarea a permis populațiilor etnice și religioase să-și păstreze legăturile de exemplu prin căsătorie, transferul personalului religios, investiții în proprietate și educație, iar în același timp liderii din diasporele religioase încearcă să se adapteze la mediul gazdă prin legături politice, dezvoltare comercială sau inovație în educație, așa cum se poate vedea din încercările de construcție instituțională a evreilor ultra-ortodocși și a musulmanilor. În fapt acest mod de adaptare la mediul gazdă a fost denumit de Roland Robertson „glocalizare”¹⁴. Bisericile pentecostale, deși reprezintă o mișcare, nu o organizație internațional centralizată, prezintă un grad mare de similaritate a liturghiei, organizării, ideologiei și eticii în contextele cele mai variate, din Chile până în China. Acest lucru este contra-intuitiv deoarece se presupune că religia, ca fenomen cultural, se încadrează în trăsăturile culturale moștenite („tradiție”/ „tradițional”) nu că impune un model unitar global. Unitatea modelului este

¹² www.ro/religia-contextul-globalizarii-puterii-148786.

¹³ Roland Robertson, „Glocalisation: Time - Space and Homogeneity - Heterogeneity”, Sage Publications, London, 1996, p. 23.

¹⁴ Compus prin combinarea conceptelor de globalizare și localizare, termenul ca atare a fost folosit pentru prima dată de sociologul britanic Roland Robertson în lucrarea *Globalisation* (1992) și apoi în 1995 în capitolul „Glocalisation” și definit ca o „*comprimare a lumii și intensificare a conștiinței lumii ca întreg*”, ca un proces care cuprinde în mod simultan tendințe de universalizare și de individualizare. Robertson a preluat conceptul similar japonez din domeniul marketingului și l-a introdus în discursul științelor sociale. El a fost apoi preluat de canadienii Keith Hampton și Barry Wellman, cu referire la persoane și activități umanitare sau comerciale care sunt în același timp localizate și la scară globală.

produsul unui secol de experimente și comunicare: se observă în tipurile de predică, întrun mesaj comun despre tentațiile din lume și mântuire prin dăruire lui Iisus.

Larga deschidere ce însoțește globalizarea este întâmpinată cu ostilitate de fundamentalism. Definițiile fundamentalismului insistă de obicei pe principiu de bază la care se adăugă un concept personalizat de autoritate legitimă în care autoritatea de a interpreta textele aparține doar persoanelor desemnate.

Legea Sharia, pe care islamul dorește să o impună în Europa, este cunoscută ca fiind, de cele mai multe ori, dependentă de context și flexibilă, însă, totuși, sharia judecă în locurile unde Islamul a fost stabilit de câteva secole și unde s-a bucurat de respect și prestigiu, la fel ca musulmanii și dascălii musulmani, în consecință, mediul social relativ stabil a protejat legea și doctrina religioasă de provocarea separării profunde.

Sunt multe obiceiuri asociate de musulmani cu religia lor care sunt privite de fundamentalisti ca fenomene însoțitoare culturale stricte și păgâne, precum ceremoniile pentru căsătorie elaborate sau aranjate între familii.

Neofundamentalistii sunt în căutarea a ceea ce Olivier Roy consideră „*global umma*”,¹⁵ o utopie care are rădăcina în modernitate, alimentată de situația diasporei din Europa, și eliminată de pe pământurile istorice și din culturile Islamului, dar și obiceiurile și tradițiile acestora.

În principiu, cineva poate indica o diferență, așa cum face Olivier Roy, între imaginarul global, separat de context și mișcările Islamiste (politice) și a sectelor care încearcă să dea jos guvernele din țările musulmane și din alte țări; de fapt, acestea suprapun și fac schimb de idei și de moduri de comportament cu tentă fanatică.¹⁶

Se poate observa că, global, reforma vieții personale și Islamul politic își suprapun forțele. Precum Penticostalismul, aceștia evoluează în mod constant astfel încât tipologiile precise să nu fie valabile pentru mult timp.

Interacțiunea Islamului cu globalizarea, pentru a utiliza termenii de mai sus, urmează criterii atât cosmopolitane cât și globale. Desigur, globalizarea facilitează diasporelor de musulmani să reziste influențelor secularismului vestic, ideologiilor vestice, și ideologiilor sexuale vestice, întrucât obiceiurile, normele și ritualurile din patria mamă nu sunt pierdute ca și când migranții și-ar fi abandonat patria în urmă și au pierdut orice contact cu aceasta pentru totdeauna. Leadership-ul s-a adaptat provocărilor din secolele XX și XXI, prin crearea unui ideal nou, în totalitate, a unei

¹⁵ [https:// books.google](https://books.google), Ina Merdjanova,. *Rediscovering the Umma*, Oxford University Press, 2013, p.56.

¹⁶ Olivier Roy, *Globalized Islam: The Search For A New Umma*, Columbia University Press, 2006, p.81.

natalități foarte mari și la desconsiderarea profundă a valorilor societății permisive sau chiar a vieții seculare în general.

În Europa Estică de dinaintea războiului, cei mai mulți succesori ai ultra-ortodoxismului au lucrat pentru a trăi și numai cei mai talentați au studiat la zi și au învățat, însă în prezent a luat naștere idealul de „*societate învățată sau societate a cunoașterii*”.

Aceasta este mai degrabă o cultură globală, întâlnită foarte des pe toate cele cinci continente, deoarece căsătoriile sunt contractate conform rutinei între oamenii locurilor îndepărtate, iar tineri sunt detașați în lume pentru a-și finaliza educația.

Un astfel de procent de nașteri ridicat și utilizarea unor ritualuri la nivel global aduc oamenii împreună din întreaga lume. Pentru a susține acest mod de viață, liderii au devenit experți în absorbția de fonduri de la stat. Spre exemplu, în Israel, în baza unui obicei politic de a obține finanțări pentru proiecte precum școlile, adăposturi, aziluri și altele similare, pentru strângerea de fonduri de la evrei, se acționează cu toate puterile de convingere. Acestea pot fi gândite, într-un fel, ca parte esențială a rețelelor diasporei islamice. Ultra-ortodoxia este o bancă de voturi eficientă, în mod evident în Israel, dar, în anumite situații și în Londra și New York, întrucât organizațiile islamice din Marea Britanie intră în legătură în prezent cu statul, în contextul programelor de integrare socială și prin combaterea alungării extremismului violent.

Considerând globalizarea un proces de creare și de delimitare a limitelor de mai multe tipuri, am căutat să subliniez rolul religiei în retrasarea, subțierea și perforarea limitelor sociale și, în consecință, să evidențiez, sau să sugerez, contribuția ei la realinierea dramatice de afiliere.

Așa cum sublinia în cartea sa profesorul Andrei Marga, „*trecerea timpului provoacă religia la schimbări, însă, aceasta nu se lasă depășită de absolut nimic, indiferent dacă este vorba de știință, sau este vorba de filosofie, sau este vorba de antropologie ori psihologie, nici de emanciparea oamenilor, nici de iluminarea personală, nici de refacerea tablei valorilor*”¹⁷.

În abordarea statutului religiei în era globalizării, profesorul Marga amintește și de Hans Kung care era de părere „*că religia are capacitatea de a garanta valorile supreme. Ca centru al ființei umane, religia propune omului, în momentul actual, o schimbare, o reînnoire a minții, numită de teologi metanoia*”¹⁸.

În concluzie sunt de părere că modernitatea și globalizarea modifică definiția religiei, cel puțin definiția utilizată în Europa de Vest, a moștenirii, o cultură insuflată în copilărie și un set stabil și simplu de aranjamente care guvernează riturile trecerii de

¹⁷ www. egophobia.ro., MARGA A. *Religia în era globalizării*, Editura Fundatiei pentru Studii Europene, Cluj Napoca, 2014, p.370.

¹⁸ Ibidem.

la viață la eternitate, dar și un set de valori consensuale. Poate acesta a fost întotdeauna un mit, însă astăzi solicitările de corectitudine a religiilor doctrinale reprezintă centrul unor conflicte de neevitat, a proliferării terorismului și chiar a unei posibile conflagrații mondiale.

În declarația comună, Episcopul Romei al Bisericii Catolice și Patriarhul Moscovei fac apel la re consolidarea existenței fraterne între diferite populații, Biserici și religii arătând însă că „ *comunitatea internațională trebuie să angajeze toate eforturile posibile pentru a pune capăt terorismului, printr-o acțiune comună și coordonată. Facem apel la toate țările implicate în lupta împotriva terorismului, să acționeze responsabil și prudent. Noi îi îndemnăm pe toți credincioșii lui Dumnezeu să se roage fierbinte Creatorului lumii, pentru a proteja creația Lui de distrugere și a nu permite un nou război mondial.*”¹⁹

BIBLIOGRAFIE

- Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, Editura Univers enciclopedic, București, 1999.
- ROBERTSON R., „*Glocalisation: Time - Space and Homogeneity - Heterogeneity*”, Sage Publications, London, 1996.
- Sfântul Nicodim Aghioritul, *Comentariu la cele șapte epistole sobornicești ale Apostolilor: Iaciob, Petru, Ioan și Iuda*, Editura Stupul Ortodox, Tesalonic, 1986.
- SERAFIM P, *Ecumenismul, unirea falsă a tuturor ereziilor*, Revista Credința ortodoxă, editura GEEA.
- Declarația comună, a Episcopului Romei al Bisericii Catolice și a Patriarhului Moscovei, Havana, 12 februarie 2016, Havana (Cuba).*
- Epistola întâi către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, 14:33.*
- ROY O., *Globalized Islam: The Search For A New Umma*, Columbia University Press, 2006.
- www. egophobia.ro., MARGA A. *Religia în era globalizării*, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj Napoca, 2014.
- [https:// uk.sagepub.com/en-gb/eur](https://uk.sagepub.com/en-gb/eur), ROBERTSON R., *Global modernities*, Sage Publications, London, 2006, PDF.

¹⁹ *Declarația comună, a Episcopului Romei al Bisericii Catolice și a Patriarhului Moscovei, Havana, 12 februarie 2016, Havana (Cuba), pct.11.*

<https://books.google>, MERDJANOVA, I. *Rediscovering the Umma*, Oxford University Press, 2013.

www.ro/religia-contextul-globalizarii-puterii-148786

**IMPORTANȚA STRATEGIILOR VIABILE
DE COMBATERE A CREȘTERII INFLUENȚEI STATULUI
ISLAMIC ȘI A RISCURILOR DETERMINATE DE ACEASTA**

**THE IMPORTANCE OF VIABLE STRATEGIES
TO COMBAT THE GROWING INFLUENCE OF ISLAMIC STATE
AND RISKS FROM IT**

*Prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU**

Rezumat: După „Primăvara arabă” și scăderea ca importanță a grupării teroriste Al Qaeda, Statul Islamic devine cea mai puternică grupare teroristă din lume prin organizare, dotare și pregătire. Combaterea acesteia va fi de durată și foarte dură.

Cuvinte-cheie: Stat Islamic, terorism, UE, combatere, strategii de combatere.

Abstract: After the "Arab Spring" and the decrease of Al Qaeda terrorist group importance, the Islamic State becomes the most powerful terrorist group in the world by means of organization, endowment and its training. Combating it will be a long and very tough.

Keywords: Islamic States, terrorism, EU, counter-strategies against.

Marele futurolog James Canton aprecia într-o lucrare privind modul de abordare a viitorului de către omenire, după atacurile din 11 septembrie 2001, că „nimic nu va mai fi la fel, iar viitorul va fi complex prin turbulențe, riscuri, amenințări și oportunități pe care nimeni, nici măcar liderii noștri nu îl înțeleg pe deplin.”¹

Aprecierea „Micului Summit” din toamna anului 2005 din SUA al unui colectiv de specialiști în domeniu: militari, profesori, oameni de știință sub conducerea președintelui G. W. Bush a fost: „nu suntem pregătiți să facem față

* General (Chestor de Poliție în rezervă), Prof. univ. dr. https://ro.wikipedia.org/wiki/-Anghel_Andreescu

¹ James Canton, *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii ani: 50, 10, 20 de ani*, Editura Polirom, București, 2010, p.13.

acestui gen de amenințări.”; evenimentele ce s-au derulat până în prezent în unele zone ale lumii au demonstrat viabilitatea acestor concluzii.

„Primăvara arabă” nu a înlăturat ideologia jihadistă din regiunile sărace ale lumii, unde jumătate din populația globului trăiește cu mai puțin de 2 dolari pe zi, iar peste 1,5 miliarde de oameni sunt malnutriți. Vorbim și despre locul unde confruntările armate între bandele rivale fac ravagii, unde nu mai există statul ca autoritate, iar organizațiile teroriste fac legea, de unde și speranța la o viață mai bună s-a spulberat în multe regiuni ale globului precum, nordul Africii (Libia, Tunisia, Egipt) alte state în curs de fărâmițare continuă precum Sudanul, Somalia, Irakul, Siria etc.

Al Qaeda i-a scăzut cota de popularitate după uciderea „Emirului Bin Laden” însă aripa radicală a acestei temute organizații teroriste s-a transformat în Statul Islamic (ISIS) care cuprinde o parte în statele Siria și Irak. Rebelii au beneficiat de expertiza a multor ani în purtarea războiului de gherilă al Al Qaeda împotriva fostei URSS, SUA și aliaților în Afganistan, Irak, a multor „jihadisti” din Arabia Saudită, Turcia, Iordania, Africa de Nord dar mai ales din UE și SUA; majoritatea fiind din rândurile foștilor combatanți ai trupelor regulate ale acestor state în lupta cu terorismului din aceste state.

În lumea arabă s-au identificat două valuri de violență caracteristice terorismului, unul condus de discipolii lui Sayyid Qutb, islamist radical egiptean în fapt ideologul jihadismului modern și un al doilea val de violență condus de Osama bin Laden împotriva SUA – după ce în prealabil a răspuns de logistica războiului dus împotriva URSS a dobândit o experiență și o reputație deosebită în acest tip de război.

Dezastrul de la 11 septembrie 2001 a demonstrat capacitatea acestui lider de a duce războiul împotriva celui mai mare stat din lume, cu rezultate care puteau fi catastrofale dacă se reușea deturnarea a zece avioane din SUA și atacarea tuturor simbolurilor americane.

Statul Islamic (ISIS) al Irakului și Levantului și-a făcut apariția în anul 2013, însă a avut o rapidă ascensiune în 2014, profitând de experiența multor ani a teroriștilor din subordinea lui Osama bin Laden. ISIS a beneficiat și de pregătirea militară a acestora, a celor recrutați din lumea întreagă, dar mai ales din Occident, promovând un adevărat cult al morții în defavoarea idealului politic și religios, uneori pentru a conduce mai mult decât despot.

Liderul Statului Islamic a devenit Abu Bakr al-Baghdadi, după uciderea lui Abu Musab al-Zarqawi.

S-a făcut remarcant prin acțiuni violente, execuții în masă, decapitări, crucificări, jefuirea băncii irakiene din Mosul și a altor sucursale. Totodată îi revin ocuparea și exploatarea unor câmpuri petroliere, dobândind mult armament greu de

artilerie, arme antitanc, de infanterie, blindate de la forțele de securitate și militare irakine. În scurt timp a devenit gruparea teroristă cea mai bogată și mai bine dotată din lume, iar pregătirea militară și disciplina și-a spus cuvântul.

Liderul acestui Stat a declarat constituirea Califatului și a trecut la ofensivă pentru cucerirea altor teritorii din Siria și Irak, devenind o amenințare gravă la adresa securității din Golf și nu numai.

Ideologia noului stat este salafi-jihadistă, adică întoarcerea la practicile strămoșilor comunităților musulmane, purificarea prin violență și implementarea Legii Sharia în teritoriile ocupate, deci un jihad violent este rațiunea acestui stat, incompatibil cu democrația; dușmanii fiind în primul rând regimurile seculare musulmane, influențate de Vest, șiiți și Occident.

Statul Islamic se bucură de sprijin popular în multe zone din Iordania, Gaza, Cisiordania și din cele două teritorii cucerite din Siria și Irak.

Liderul ISIS a încurajat emigrarea de luptători străini în lupta împotriva cruciaților, aliaților, având un număr de luptători apreciat la peste 30000, cu multe centre de recrutare în Orientul Mijlociu și Occident.

Combaterea Statului Islamic s-a desfășurat prin operațiuni aeriene ale Coaliției Occidentului, acțiuni terestre în Irak și Siria de către forțele fidele statelor Irak și Siria, atacuri cu drone asupra unor lideri.

Conducerea Statului Islamic încearcă reorganizarea teritoriilor cucerite, numirea de guvernatori, birouri de recrutare, rezolvarea problemelor minimale ale populației, crearea unei societăți utopice bazată pe regulile musulmane pure, aplicarea strictă a Legii Sharia, înlăturarea regimurilor infidele, domnia lui Allah, crearea poliției religioase, fără o educație ci doar impunerea religiei, tribunale publice de execuție, pedepse foarte aspre corporale și chiar moartea.

Statul Islamic nu poate fi o organizație durabilă însă s-a profitat de vidul de securitate creat și s-a impus și dezvoltat printr-o cruzime și o violență nemaipomenită.

Legea Sharia se aplică total sau parțial în mai mult de 58 de state de pe glob, în dauna dreptului clasic, cu cele mai grele restricții la adresa femeilor, literaturii clasice, cu excepția Coran-ului, a jurnalismului monumentelor istorice.

Deși se declară o religie a păcii, în unele din cele 114 „sure” ale Coran-ului sunt precizări de genul „...ucide-i pe necredincioși unde îi întâlnești.”

Lupta împotriva Statului Islamic va fi de durată și destul de grea, avându-se în vedere organizarea de tip militar a grupării, pregătirea, experiența în ducerea războiului, deci cunoașterea legilor luptei armate, combinată cu acțiunile specifice, caracteristice grupărilor teroriste.

Până la întâlnirea de la Washington, a șefilor de stat din întreaga lume, din 27 – 28 septembrie 2015 strategiile antiteroriste s-au concentrat asupra combaterii clasice a grupărilor teroriste, fără un proiect politic, militar și religios de durată.

S-a reușit desfășurarea cu ocazia acestui eveniment a unor discuții predictibile, mai concrete precum înțelegerea între: Rusia, Siria, Turcia și Iran, a unei alianțe pe linia informațiilor pe domeniu.

Visul Califatului Mondial a fost țelul organizației Al Qaeda, din timpul lui Osama bin Laden cu un program riguros de înfăptuire până în anul 2020, deși multe semnale de alarmă au fost trase din timpul Papei Ioan Paul al II-lea, al Papei Benedict al XVI-lea „Occidentul este amenințat cu islamizarea.”

Studiile recente în domeniu au demonstrat că din 2,4 miliarde de creștini în lume (în 2010), s-a ajuns în prezent la 2,17 miliarde, adică de la 36% din totalul populației la 31%, iar din cei de religie islamică de la 1,8 miliarde la aproximativ 2 miliarde, respectiv de la 26% se va ajunge în 2045 la aproximativ 31%, egalând numărul creștinilor.

Estimările apreciază că în 2060, numărul credincioșilor islamici va depăși cert numărul creștinilor; va crește considerabil și numărul ateilor.

Semnalele de alarmă au fost trase de studiile în domeniu, de islamofobia care s-a declanșat și care pune în pericol conviețuirea pașnică, de imigrația uriașă, declanșată de un an de zile, de exodul populației din zona de război a Statului Islamic, a Orientului Mijlociu și a nordului Africii, de potențialul scăzut, diminuat de organizare al UE în domeniu, dar și de pericolul infiltrării teroriștilor în UE.

La toate acestea se adaugă poziția moderaților din statele islamice care nu se manifestă în luarea de poziții față de aplicarea arbitrară a Legii Sharia, a învățămintelor din Coran.

Scăderea drastică a numărului populației din multe state ale Occidentului și Americii de Nord devine o problemă vitală pentru siguranța statelor respective din toate punctele de vedere, dar mai ales pentru siguranța națională.

Transformarea Europei în continent islamic la sfârșitul secolului XXI poate deveni o realitate și nu o ficțiune, avându-se în vedere terenul fertil al zonelor lipsă a statului de drept, laxismul judiciar, lipsa cooperării concrete a instituțiilor statelor pe domeniu, mai ales în UE.

Atentatele teroriste care au avut loc, în special, în UE au demonstrat unele erori în organizarea sistemului statelor, eșecuri de integrare a celor imigrați; falii de securitate și o cooperare neadecvată, violența în creștere a tinerilor fără repere, educația națională a statelor neadecvată, stoparea resurselor de finanțare a teroriștilor, inclusiv de interdicere totală a pregătirilor acestora pe teritoriul UE, guvernarea neperformantă a statelor.

Cu siguranță nu putem uita că în Spațiul Islamic s-au dezvoltat cele mai mari civilizații ale lumii: egipteană, sumeriană, persană, babiloniană, otomană și că același spațiu conține multe din resursele energetice ale Terrei.

Menținerea imigrației la cote ridicate din statele musulmane va duce la așa-zisă „Eurabia”, moscheele putând să depășească din punct de vedere numeric bisericile.

În situația în care UE nu abordează o strategie viabilă de control al imigrației provenite din statele cu populație musulmană, nu este exclus să asistăm la transformarea UE într-un continent islamic până la sfârșitul secolului XXI.²

BIBLIOGRAFIE

ANDREESCU Anghel, RADU Nicolae, *Jihadul Islamic, De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, Editura Rao Class, București, 2015.

CANTON James, *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii ani: 50, 10, 20 de ani*, Editura Polirom, București, 2010.

² ANDREESCU Anghel, RADU Nicolae, *Jihadul Islamic, De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, Editura Rao Class, București, 2015, p. 28.

SEMNIFICAȚIA URCĂRII PE TRON A REGELUI CAROL I-UL

THE SIGNIFICANCE OF ASCENDING TO THE ROMANIAN THRONE OF KING CAROL I

*Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU**

Rezumat: Evenimentele din anii 1866-1914, prin care a trecut România, nu pot fi înțelese fără rolul jucat de regele Carol I-ul în cucerirea independenței României, în creșterea prestigiului Țării care a devenit regat în anul 1881 și în întemeierea dinastiei de Hohenzollern-Sigmaringen din care au făcut parte regii: Ferdinand I-ul, Mihai I-ul și Carol al II-lea.

Cuvinte cheie: rege, tron, război, independență, regat.

Abstract: The events between 1866 and 1914 that Romania went through cannot be understood outside the role played by king Carol I in conquering the independence of Romania, in raising the prestige of the country which became a kingdom in 1881 and in founding the Hohenzollern-Sigmaringen dynasty that included king Ferdinand I, Carol II and Mihai I.

Key words: king, throne, war, independence, kingdom

La aniversarea a 150 de ani de la începutul domniei regelui Carol I-ul suntem convingși că ignorarea istoriei Țării noastre reprezintă o mare vulnerabilitate a națiunii și statului românesc. De aceea rememorăm în rândurile care urmează câteva momente semnificative din cei peste 48 de ani de domnie ai regelui Carol I-ul. Începem cu un mic portret: „Carol I-ul avea o față severă și calmă, barba neagră îi era aranjată după moda ofițerească, avea ochii albaștri și

* Prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, consilier al președintelui Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, vicepreședintele Asociației Absolvenților Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru în consiliul editorial și redactor șef al Revistei de Științe Militare.

foarte pătrunzători și, deși era mai degrabă mic de statură, era impunător prin mișcările lui încete și hotărâte”¹.

Alegerea colonelului Alexandru Ioan Cuza ca domnitor, în cele două principate, fusese motivul care a stat la baza determinării puterilor europene să permită unirea Moldovei și a Munteniei, iar după abdicarea domnitorului exista un mare risc să se destrame unirea.

Imediat după plecarea în exil a domnitorului Alexandru Ioan Cuza securitatea principatelor române era în pericol. Prințul Carol fusese recomandat de către împăratul francezilor Napoleon al III-lea ceea ce a valorat foarte mult în decizia politicianilor români de a-l alege ca nou domnitor. Ion C. Brătianu a negociat cu Carol posibilitatea ca acesta să accepte tronul celor două principate.

După ce a acceptat oferta românilor, prințul Carol a început călătoria incognito, cu un pașaport elvețian, pe numele de Karl Hettingen, cu destinația Odessa², din cauza conflictului care exista între Prusia și Imperiul Austriac. Apoi s-a îmbarcat pe o navă, a călătorit pe Dunăre și a debarcat la Turnu Severin. După ce a coborât pe pământul țării, I. C. Brătianu l-a însoțit și transportat pe prinț mai departe, cu trăsura. Pe data de 10/22 mai 1866, prințul Carol a ajuns în București unde a fost primit cu bucurie de o mulțime de cetățeni, dornici să-l vadă pe noul conducător al Țării. La Băneasa, după ce i-a fost înmănată cheia orașului București³, el a rostit în limba franceză jurământul sacru față de Țară: „*Jur a fi credincios legilor țării, a păzi religiunea României, precum și integritatea teritoriului ei și a domni ca domn constituțional*”⁴. Domnia prințului Carol a început, de facto în luna aprilie 1866, imediat ce a pășit pe pământ românesc.

Parlamentul României a aprobat la 29 iunie/11 iulie 1866 Constituția Țării, o constituție liberală, care a asigurat dezvoltarea și progresul Țării. Prevederile Constituției au permis României să ignore dependența Țării față de Imperiul Otoman ceea ce a însemnat primul pas către independență. În articolul 82 din respectiva Constituție se consemna: „*Puterile constituționale ale Domnului sunt ereditare, în linie coborâtoare directă și legitimă a Măriei Sale Principelui Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, din bărbat în bărbat prin ordinul de primogenitură și cu exclusiunea perpetuă a femeilor și coborâtorilor lor. Coborătorii Măriei Sale vor fi crescuți în religiunea ortodoxă a resăritului*”⁵. În conformitate cu același

¹ Adrian Cioroianu, Mihaela Simina, *Maria a României. Regina care a iubit viața și Patria*, Curtea veche Publishing, București, 2015, p. 21.

² Teodor Frunzeti, coordonatorul lucrării, *Mareșali ai României*, Editura RAO, 2013, p. 54.

³ Idem.

⁴ Apud, Neagu Djuvara, *O scurtă istorie ilustrată a Românilor*, Editura Humanitas, 2013, p. 271.

⁵ ro.wikipedia.org/wiki/Constituția_din_1866, apud. Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 55.

document legislativ, domnitorul era și capul oștirii. Comandantul trupelor turcești, Osman Pașa s-a predat românilor pe frontul din Bulgaria, la 28 noiembrie 1877, iar domnitorul Carol I l-a înștiințat pe țarul Rusiei, Alexandru al II-lea că Osman Pașa a fost rănit și luat prizonier de trupele române la Plevna împreună cu peste 60.000 militari turci.

Oastea română a făcut minuni de vitejie și la începutul anului 1878 a cucerit Smârdanul, Vidinul și Belogradgikul, ceea ce a însemnat încheierea victorioasă a războiului de independență (1877-1878). Pentru creșterea prestigiului său personal și al Țării la data de 9/21 septembrie 1878, imediat după recunoașterea independenței României, i-a fost acordat titlul de Alteță regală. În martie 1881, în Constituție s-a specificat că din 15/27 martie România devenea regat, iar Carol va purta titlul de rege; încoronarea s-a înfăptuit pe 10/22 mai 1881. Ideea de bază a Constituției regale din 1881 a fost aceea că regele conduce fără a governa. Regele Carol I a fost mereu preocupat de prestigiul dinastiei sale, devotat excesiv sarcinilor sale de rege al României și niciodată nu și-a uitat originea germană, spre deosebire de regele Ferdinand, care a fost întâiul român al țării. În timpul domniei lui Carol I, România a obținut independența față de Imperiul Otoman după războiul din 1877-1878, în care contribuția României a fost decisivă.⁶ În campania desfășurată pe teritoriul Bulgariei de azi, armata română și cea rusă s-au aflat sub conducerea lui Carol I, care a fost recunoscut de ruși în funcția de comandant al forțelor aliate din zona Plevna, unde domnitorul a fost prezent personal în bătălie. Prin Tratatul de la Berlin din 1878 s-a recunoscut independența absolută a României față de Imperiul Otoman ceea ce a crescut prestigiul internațional al României datorat tuturor militarilor de la domnitorul Carol (un excelent strateg militar) până la ultimul soldat. Consolidarea unirii Moldovei cu Muntenia, eliminarea pericolelor majore ce amenințau permanent Unirea din Ianuarie 1859, precum și recunoașterea suveranității României în calitate de regat s-au datorat victoriei în Războiul de Independență.

În anul 1913, în cel de-al II-lea război balcanic, Carol I îl numește pe Principele Ferdinand al României Comandant de căpetenie al trupelor care au trecut pe celălalt mal al Dunării pentru a participa la acțiunile de luptă din Bulgaria, care s-au încheiat cu victoria Armatei Române. Pentru Carol I poporul român era „iubitul meu popor, pentru care inima mea a bătut neîncetat”⁷.

„Zi și noapte m-am gândit la fericirea României, care a ajuns să ocupe acuma o poziție vrednică între statele europene: m-am silit ca simțământul religios să fie ridicat și dezvoltat în toate straturile societății și ca fiecare să împlinească

⁶ Teodor Frunzeti, *op. cit.*, p. 55.

⁷ <http://www.vestul.ro/stiri/5595/testamentul-regelui-carol-i.htm?action=print>

datoria sa, având ca țintă numai interesele statului. (...) Succesorul meu la tron primește, ia dar o moștenire, de care el va fi mândru și pe care o va cârmui, am toată speranța, în spiritul meu, călăuzit fiind prin deviza: "Totul pentru țară, nimic pentru mine" ... Mulțumesc din suflet tuturor celor care au lucrat cu mine și care m-au servit cu credință. Iert acelora care au scris și au vorbit în contra mea, căutând a mă calomnia sau a arunca îndoieli asupra bunelor mele intențiuni. Trimițând tuturor o ultimă salutare, plină de dragoste, rog ca și generațiile viitoare să-și amintească din când în când de acela care s-a închinat cu tot sufletul, iubitului său popor, în mijlocul căruia el s-a găsit așa de fericit. (...) Trimit armatei mele, pe care am îngrijit-o cu dragoste și căreia m-am închinat cu toată inima, cea din urmă salutare, rugând-o a-mi păstra o amintire caldă."⁸, scria Carol I în Testamentul său.

Carol I-ul a întemeiat dinastia de Hohenzollern-Sigmaringen prin desemnarea Principelui moștenitor Ferdinand al României ca succesor al Său la tron.

Pe 28 septembrie/11 octombrie 1914, după moartea regelui Carol I, pe tronul României a urcat regele Ferdinand I care, în parlamentul României, a depus următorul jurământ: „Jur a păzi Constituția și legile poporului român, de a menține drepturile lui naționale și integritatea teritoriului”⁹. În august 1916 a ordonat mobilizarea armatei și începerea acțiunilor militare pentru eliberarea românilor din Transilvania semnând proclamația Sa către Țară în care scria: „... înaintașii noștri au reușit să întemeieze Statul Român prin Unirea Principatelor, prin Războiul de Independență, prin munca lor neobosită pentru renașterea națională. Azi ne este dat nouă să întregim opera lor, încheșând totodată ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: unirea românilor de pe cele două părți ale Carpaților”¹⁰.

La sfârșitul anului 1916, Armata României s-a retras în Moldova, iar regele Ferdinand I-ul a condus reorganizarea, completarea, înzestrarea cu armament modern și instruirea Armatei României, cu ajutorul Franței. În Ordinul de Zi din 1/14 ianuarie 1917 regele Ferdinand I spunea: „Aduceți-vă aminte că luptați pentru pământul strămoșesc, pentru copiii și părinții voștri, pentru frații voștri de dincolo de hotare, că prin biruință le veți pregăti un viitor mai fericit. Vă salut azi cu recunoștință și cu încredere în viitor și urându-vă la toți, ofițeri și soldați, un an bun și încununat de lauri vă spun: Înainte cu Dumnezeu.”¹¹

⁸ http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/testamentul-regelui-carol-i

⁹ Teodor Frunzeti, *op. cit.*, p. 63.

¹⁰ Idem.

¹¹ Cuvântări de Ferdinand I regele României, 1889-1922, Fundația culturală „Principele Carol”, București, 1922, pp. 100-101.

La 1 mai 1917 s-au adunat la Iași 15.000-20.000 de soldați ruși bolșevizați care vroiau să-l asasineze pe regele Ferdinand I-ul și să răstoarne monarhia română, dar generalul Prezan i-a dezarmat, i-a arestat și i-a trimis peste graniță; Regele Ferdinand I-ul l-a numit pe acesta șef al Marelui Cartier General și comandant al Armatei Române de două ori (decembrie 1916 – aprilie 1918 și noiembrie 1918 – aprilie 1920), „*Ferdinand I fiind, la acea dată, comandant suprem al Înaltului Comandament Aliat româno-rus. Adică al ambelor categorii de trupe de pe front.*”¹² Generalul Prezan a eliberat Basarabia, Bucovina și Transilvania învingând armatele ruse, ucrainiene și maghiare, a dat o contralovitură împotriva ofensivei Armatei Maghiare, a forțat râul Tisa și a cucerit Budapesta realizând visul de aur al românilor – Marea Unire.

Pentru vitejia dovedită în război, pentru credința neclintită în victorie, pentru înțeleapta cărmuire a României, pentru împrumutarea țaranilor care au luptat în Războiul de reîntregire a țării și a Neamului, Regele Ferdinand I este înălțat la demnitatea de Mareșal al României la 1 decembrie 1918. Cu acest înalt grad Ferdinand I a comandat Armata României în campania militară de eliberare și reîntregire a României, precum și de apărare a României Mari împotriva agresiunii Ungariei din anul 1919. Ca urmare, în octombrie 1922 Ferdinand I este încoronat în Cetatea Albei Iulii rege al României Mari.

Regele Ferdinand I și Regina Maria a României erau frecvent pe front; regele mergea în tranșee și la MCG¹³, iar Regina Maria în lungi vizite la spitalele pline de soldați răniți. Pentru a aduce cât mai repede răniții de pe front Regina a înființat o unitate proprie de ambulanțe din automobilele suitei regale denumite „Ambulanțele regina Maria”. Curajul Reginei, care nu a renunțat la luptă niciodată, nici măcar în momentele cele mai tragice, i-a impresionat și pe aliații noștri în Marele Război, când două treimi din România anului 1917 erau sub cizma inamicului.

A urmat la tron regele Mihai I, a cărei domnie a fost întreruptă 10 ani (1930-1940) în care a devenit rege Carol al II-lea, tatăl suveranului copil, după ce ambele Camere ale Parlamentului au decis că succesiunea Tronului României să revină principelui Carol, coborât direct, în ordine de primogenitură bărbătească, a regelui Ferdinand I.

În urma cedării Basarabiei și Bucovinei de Nord (iunie 1940) și a Dictatului de la Viena (30 august 1940) prin care România a cedat 44.000 km² din Transilvania, regele Carol al II-lea a fost detronat și trimis în exil în luna

¹² Grigore Stamate, Mihai Hodoroagea, *Viața Mareșalului Prezan. Profesia de a fi român*, Editura AXIOMA PRINT, București, 2015, p. 83.

¹³ Marele Cartier General

septembrie 1940. Carol al II-lea a fost un rege corupt care nu s-a ocupat de înzestrarea și pregătirea/instruirea armatei și „nu și-a asumat decizia respingerii ultimatumului sovietic din iunie 1940”¹⁴.

După abdicarea lui Carol al II-lea, la 6 septembrie 1940, Mihai I a devenit noul suveran al României și cap al oștirii. Ion Antonescu, conducătorul statului român și președinte al Consiliului de Miniștri, a decretat: „*Articolul 1. Investim pe Majestatea Sa Regele Mihai I cu demnitatea de „Mareșal al României” pe data de 10 mai 1941*”¹⁵

În februarie 1943, regele Mihai I a respins amestecul mareșalului Ion Antonescu în problemele Casei Regale. La 23 august 1944 regele Mihai I a ordonat arestarea mareșalului Ion Antonescu pentru a scoate România din război și din alianța cu Germania nazistă și trecerea Armatei României de partea aliaților occidentali și sovietici.

Regele Mihai I este o mare personalitate, respectată pentru actul politic de la 23 august 1944 de întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste și a Ungariei hortyste.

BIBLIOGRAFIE

Cuvântări de Ferdinand I regele României, 1889-1922, Fundația culturală „Principelr Carol”, București, 1922.

DJUVARA Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a Românilor*, Editura Humanitas, 2013.

FRUNZETI Teodor– coordonatorul lucrării, *Mareșali ai României*, Editura RAO, București, 2013.

STAMATE Grigore, HODOROGEA Mihai, *Viața Mareșalului Prezan. Profesia de a fi român*, Editura AXIOMA PRINT, București, 2015.

http://www.history.ro/exclusiv_web/general/articol/testamentul-regelui-carol-i

<http://www.vestul.ro/stiri/5595/testamentul-regelui-carol-i.htm?action=print>

Monitorul Oficial, nr. 109, 10 mai 1941.

ro.wikipedia.org/wiki/Constituția_din_1866.

¹⁴ Teodor Frunzeti, *op. cit.*, p. 166.

¹⁵ Monitorul Oficial, nr. 109, 10 mai 1941.

SECURITATEA INFRASTRUCTURILOR CRITICE MARITIME ȘI PORTUARE

THE SECURITY OF MARINE AND HARBOR CRITICAL INFRASTRUCTURES

*Colonel (drd.) Nicolae ZAVERGIU**
*Daniela SERBAN (SECUIU)***

Rezumat: *Articolul abordează securitatea infrastructurilor critice maritime și portuare și câteva riscuri, pericole și amenințări la adresa acestor infrastructuri, precum și principalele măsuri de asigurare a securității infrastructurilor critice.*

Cuvinte-cheie: *infrastructuri critice maritime, securitate, riscuri, pericole, amenințări*

Abstract: *The article refers to the security of maritime and harbor critical infrastructures and a few risks, threats and vulnerabilities of these infrastructures, as well as the main measures of ensuring the security of critical infrastructures.*

Keywords: *maritime critical infrastructures, security, risks, threats, vulnerabilities.*

Introducere

Infrastructurile critice reprezintă un domeniu sensibil și vulnerabil al sistemelor și proceselor, din cauza rolului lor deosebit de important în structura, stabilitatea și funcționarea oricărui sistem (inclusiv sistemul portuar) și oricărui proces și imposibilității asigurării protecției corespunzătoare a lor, dar și creșterii presiunilor directe sau indirecte, intenționate sau aleatorii asupra lor. Rezultă că infrastructurile critice vor avea totdeauna un grad de vulnerabilitate ridicat pentru că ele sunt, de regulă, vizate atunci când se dorește destabilizarea sau distrugerea unui sistem sau unui proces. Securizarea infrastructurilor critice portuare reprezintă o prioritatea pentru gestionarii de sisteme și procese.

După atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001 infrastructurile pot deveni critice în funcție de atacurile teroriste sau de alte amenințări, în special asimetrice,

* Șef Birou Siguranță - Midia, Compania Națională Administrația Porturilor Maritime SA, Constanța, 0730.019.398, email: nzavergiu@constantza-port.ro

** Director economic-Administrația Porturilor Maritime S.A Constanța

ceea ce este doar un criteriu de identificare a infrastructurilor critice. Altele țin de stabilitatea și funcționalitatea sistemelor și proceselor, precum și de raporturile acestora cu mediul exterior. Este necesar ca analiza securității infrastructurilor critice să țină cont de dimensiunile și implicațiile stabilității și funcționalității sistemelor și proceselor, dar și de înlănțuirile cauzale care pot provoca sau influența dinamica lor.

Infrastructurile critice maritime și portuare și amenințările la adresa lor

Infrastructura face parte din structura de rezistență a oricărui sistem. Infrastructurile sunt relaționale și funcționale fiind acele suporturi necesare sistemelor pentru a se identifica, individualiza și pentru ca să intre în relații cu alte sisteme, să se stabilizeze și să funcționeze. Infrastructurile pot fi împărțite, în funcție de locul, rolul și importanța lor pentru stabilitatea și funcționalitatea sistemelor, dar și pentru siguranța și securitatea sistemelor și proceselor în trei mari categorii: infrastructuri obișnuite; infrastructuri speciale; infrastructuri critice.

Dintre toate acestea ne vom opri doar la infrastructurile critice.

Infrastructurile pot intra în categoria celor critice datorită următoarelor condiții:

- condiția de unicat în cadrul unui sistem sau proces;
- importanța vitală ca suport (material sau virtual), în funcționarea sistemelor și în procesele economice, informaționale, militare etc.;
- rolul important, de neînlocuit, în stabilitatea, fiabilitatea, siguranța, funcționalitatea și în securitatea sistemelor;
- vulnerabilitate sporită la amenințările directe, și la cele referitoare la sistemele din care fac parte;
- sensibilitate deosebită la variația condițiilor și în special la schimbări bruște ale situației.

Aceste infrastructuri (critice) există peste tot în lume și în fiecare țară și în cadrul fiecărui sistem fizic sau virtual.

Ele nu sunt arbitrare, ci sunt identificate și evaluate ca fiind critice, ceea ce înseamnă că din toate infrastructurile care aparțin unui sistem sau care contribuie la funcționarea acestuia, numai unele sunt critice. Pentru a stabili care dintre ele sunt critice este necesar un proces de identificare și evaluare. Criteriile care stau la baza unei astfel de evaluări sunt variabile, chiar dacă sfera lor de cuprindere ar putea rămâne aceeași.

Printre aceste criterii sunt următoarele:

- criteriul, fizic, prezenței (locul infrastructurilor critice în cadrul celorlalte infrastructuri, mărimea, dispersia, duranța, viabilitatea, fiabilitatea etc.);

- criteriul funcțional al rolului (ce infrastructuri critice „face” infrastructura portuară);
- criteriul de securitate (care este rolul infrastructurilor critice în siguranța/securitatea sistemului);
- criteriul de flexibilitate (care arată dinamica și flexibilitatea structurilor, unele dintre cele obișnuite transformându-se, în anumite condiții, în infrastructuri critice și invers);
- criteriul de imprevizibilitate (unele dintre infrastructurile obișnuite pot deveni subit infrastructuri critice).

Infrastructurile sunt critice, speciale sau obișnuite, în funcție de amenințările și riscurile aferente, dar și de parametrii de stabilitate, de dinamică și de funcționalitate a sistemului sau procesului în cauză.

Infrastructurile portuare sunt critice prin locul pe care îl au în cadrul unui port, prin rolul pe care îl joacă în cadrul stabilității și funcționalității portului, prin gradul de expunere la uzură și factori destabilizatori, dar și prin mulțimea variabilă a vulnerabilităților lor (de sistem, de proces sau induse) la amenințările care le vizează nemijlocit sau care vizează, desigur tot în mod direct, portul sau procesele din port.

Infrastructurile portuare nu se proiectează și construiesc numai pe bază de amenințări, de vulnerabilități, sau de securitate a portului ci și în funcție de cerințele vitale – de stabilitate, deci, de stare, și de funcționalitate, deci, de proces – ale portului, ale metasistemului (sistemului de sisteme). În viitor, este necesar să se țină seama și de alți factori: protecția împotriva atacurilor de tip terorist, frecvența și intensitatea unor calamități naturale etc.

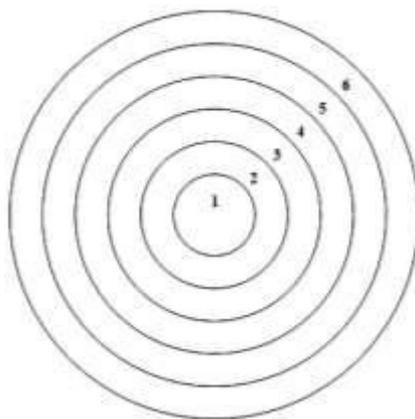

Figura nr. 1. Reprezentarea schematică prin cercuri concentrice a unei comunități portuare

Schematic, o comunitate portuară poate fi reprezentată prin cercuri concentrice (figura nr. 1.) având următorii participanți la activitatea portuară:

Cercul 1 – pilotaj, remorcaj, agenți maritimi, agenți comerciali, armatori locali, firme de manevrare a mărfii, transportatori, firme de depozitare a mărfii, distribuitori, șantiere navale, societăți transportatoare de mărfuri;

Cercul 2 – armatori, transportatori rutieri, feroviari, fluviali;

Cercul 3 – bănci, asigurări maritime;

Cercul 4 – piețe, industrie (locală), camere de comerț;

Cercul 5 – administrații (vamă, reprezentanți ai marinei comerciale, poliția de frontieră și servicii sanitare, fito-sanitare și veterinare);

Cercul 6 – orașul.

Cercurile 1 și 2 constituie comunitatea de acțiune - este cea care asigură serviciile în port, navelor și mărfurilor. Cercurile 3 și 4 constituie comunitatea de sprijin. Cercul 6 reprezintă comunitatea de persoane, iar cercul 5 reprezintă administrația.

Există o mulțime de infrastructuri critice care este cunoscută, dar există și infrastructuri care devin critice pe parcurs și altele care își pierd calitatea de infrastructură critică în procesul evoluției sau involuției sistemului din care fac parte. Așa de exemplu, platformele marine de foraj și extracție, conductele și cablurile subacvatice sunt infrastructuri critice maritime din ZEE¹ a României.

Există riscul ca aceste infrastructuri critice să fie ținte ale unor atacuri teroriste în care să fie utilizate nave, cu explozibil, telecomandate și alte mijloace (mine, scafandri etc.). Pericolele, amenințările și riscurile la adresa infrastructurilor critice maritime pot fi clasificate în funcție de: locația acestor infrastructuri, forma de manifestare, sfera de cuprindere, modul în care ele apar și se dezvoltă etc.

O parte dintre acestea sunt pericole și amenințări de sistem sau de proces (un efect al disfuncțiilor sau al evoluției sistemelor și proceselor). Altele sunt intenționate, fiind urmarea unor interese, a luptei permanente pentru putere și influență (pentru resurse, piețe și bani).

Pericolele și amenințările la adresa infrastructurilor critice maritime ar putea fi clasificate astfel: cosmice, climatice și geofizice; antropice; care vin din spațiul virtual (din rețeaua de calculatoare).

Pericolele și amenințările cosmice, climatice și geofizice sunt provocate de dinamica pământului, de fenomenele meteorologice și cosmice, dar și de omul care poate produce astfel de pericole și amenințări ca arme cosmice, climatice sau geofizice.

¹ Zona Economică Exclusivă

Printre pericolele și amenințările cosmice la adresa infrastructurilor critice ar putea fi cele naturale (căderi de meteoriți sau de asteroizi; intensificarea radiației solare, a celei cosmice și a ciclului solar; furtunile cosmice și alte fenomene) și cele produse de om (acțiuni din spațiul cosmic îndreptate împotriva unor infrastructuri critice)

Pericolele și amenințările climatice sunt frecvente și foarte grave pentru infrastructurilor critice din întreaga lume.

Printre pericolele și amenințările climatice și meteorologice putem enunța următoarele: naturale (încălzirea planetei; topirea ghețarilor și creșterea nivelului oceanelor; uragane, furtuni, tsunami; precipitații masive; căderi masive de zăpadă, avalanșe; ploi acide; inundații și mari revărsări de ape etc.) și produse de om: schimbarea regimului pluvionar, datorită tăierii masive a pădurilor și distrugerii echilibrului ecologic, a ecosistemelor și a ciclurilor trofice; intervenția în fenomenele meteorologice; incendierea pădurilor; terorismul meteorologic etc.

Pericolele și amenințările geofizice sunt produse de dinamica planetei (pământul „lucrează” mereu, în toate elementele și învelișurile sale, de la așezarea pe nucleu, până la mișcările plăcilor tectonice și recompunerea substanțelor și elementelor).

Printre principalele pericole și amenințări de acest fel enumerăm pe cele naturale (cutremure; erupții vulcanice; modificarea fundului oceanelor, tsunami; surpări de teren, rupturi și falii imense etc.) și pe cele produse (luncări de teren; scufundări de teren; terorism geofizic).

Pericolele și amenințările antropice la adresa infrastructurilor critice maritime pot fi încadrate în două mari categorii: 1) intrinseci activității omenești; 2) ca mijloace neconvenționale de confruntare (de luptă).

Cele intrinseci activității omenești pot fi: de sistem; de proces; de dinamică.

Pericolele și amenințările principale la adresa infrastructurilor critice maritime rezultate din disfuncțiile de sistem și sunt generate de sistemele de infrastructuri, de metasisteme sau de sisteme de sisteme.

Printre cele mai importante sunt următoarele: îmbătrânirea și deteriorarea infrastructurilor, uzarea prematură fizică și morală, datorită vulnerabilităților sporite, expunerii îndelungate și protecției insuficiente; apariția bruscă a unor disfuncționalități în sistem(distrugerea intempestivă sau accidentală a unor componente sau a unor structuri etc.);

Pericolele și amenințările specifice proceselor fizice și sociale sunt cele mai complexe și cu efectele cele mai mari. Ele se manifestă intempestiv și pot avea efecte distrugătoare greu de contracarat. Printre cele mai importante pericole și amenințări de proces sunt și următoarele: schimbările provocate de acțiunile a numeroși factori perturbatori; acțiuni economice, financiare etc. pentru distrugerea

concretenței; bătălii pentru resurse și pentru piețe; ofensiva high-tech și IT; rezistența la ofensiva tehnologică și informațională și riposta asimetrică; înarmarea; folosirea unor sisteme de arme neconvenționale împotriva infrastructurilor critice; acțiuni ale traficanților și rețelelor crimei organizate; terorism.

Printre principalele pericole și amenințări de dinamică ale infrastructurilor critice considerăm că sunt următoarele: variațiile bruște în funcționarea sistemelor; variația rapidă a intercondiționărilor dintre sisteme și procese, din cauza schimbărilor rapide a condițiilor interne sau de mediu; acțiunea unor perturbații imprevizibile; terorism complex și multe altele.

Asemenea pericole și amenințări vizează în primul rând sistemele IT (întreprinderi, linii de producție, sisteme de aprovizionare cu materiale strategice, infrastructuri de resurse și de piețe, sisteme de comunicații).

Pericolele și amenințările la adresa infrastructurilor critice maritime sunt greu de administrat și de gestionat. Interdependențele dintre infrastructurile critice sunt în continuă creștere, iar amenințările la adresa unui stat pot avea efecte și asupra altui stat, sau mai multor state, ceea ce impune colaborarea dintre țări în materie de infrastructuri critice.

În consecință, „se impune tratarea specială a securității acestor sisteme (infrastructuri – n.n.), atât pe baza tehnicilor de fiabilitate și viabilitate cunoscute și larg aplicate, cât și pe cea a unor metode noi, specifice, în concordanță cu caracterul său integronic”².

Securitatea infrastructurilor critice maritime

Securitatea infrastructurilor critice marine presupune niște abordări complementare: ca funcție intrinsecă sistemelor, acțiunilor și proceselor; ca sistem de securitate adiacent, asociat, creat de alte structuri; ca funcție de metasistem sau de sistem de sisteme; infrastructuri critice de valoare și importanță mondială, cum ar fi, spre exemplu, protecția infrastructurilor care asigură transporturile maritime, cele ale rețelelor de comunicații și informații etc.).

Capacitatea de a funcționa eficient, eficace și continuu a componentelor infrastructurilor critice marine, capacitatea acestora de a opune rezistență în fața pericolelor și amenințărilor care se pot ivi, constituie o parte determinantă în ceea ce privește nivelul de identitate al fiecărui stat. De aici rezultă că majoritatea statelor au o abordare comună în ceea ce privește securitatea infrastructurilor critice, și astfel, asigurarea pentru cetățeni a unor condiții de viață mai bune.

² Siteanu Eugen, Bedros Petru Naianu, Ilie Gheorghe, *Fiabilitatea produselor tehnice*, Editura AISTEDA, București, 2000, p. 123.

În privința securității infrastructurilor critice există mai multe modalități de abordări teoretice, așa cum reiese din figura nr. 2.

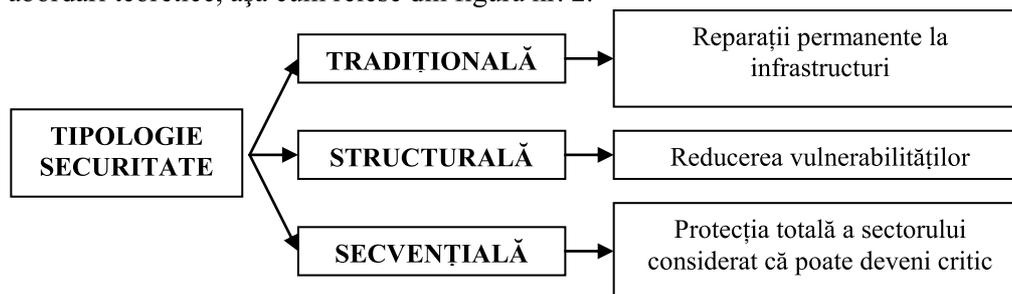

Figura nr. 2. Tipologia abordărilor conceptului de securitate a infrastructurii critice
Sursa: Ioan Mihailescu-Director general MILE SECURITY GROUP, Protecția infrastructurilor critice. Managementul securității la nivelul deținătorilor și operatorilor

Infrastructurile critice sunt expuse diferitelor tipuri de riscuri și amenințări, funcție de felul de manifestare a acestora.

Riscurile și amenințările pot fi generate de evenimente naturale, erori tehnice, tehnologice și umane, acțiuni sau atacuri săvârșite cu intenție, precum și alte forme de manifestare care prin natura sau amploarea lor pot afecta infrastructurile critice.

Aceste evenimente și incidente au diverse cauze și pot provoca pagube semnificative sau distruge elementele de infrastructură portuare. Datorită nivelului mare de dependență față de serviciile de infrastructură, porturile au devenit foarte vulnerabile, atât din cauza dezastrelor și riscurilor cât și din cauza unor interdependențe între diferite zone ale portului.

Riscurile la adresa infrastructurilor critice portuare sunt:

- deteriorarea sau distrugerea rețelelor de transport resurse de alimentare cu apă și de energie, a comunicațiilor, a instalațiilor și chiar a structurilor de apărare împotriva unor atacuri;
- criminalitatea organizată transfrontalieră;
- erori umane, greșeli de exploatarea intruziunea neautorizată etc.;
- schimbările climaterice pot afecta infrastructurile critice portuare chiar și în zonele cu climă temperată;
- deteriorarea sistemelor informatizate ale infrastructurilor critice portuare din cauza producerii unor acte criminale, erori umane sau dezastre naturale;
- atacurilor teroriste;
- existența vulnerabilităților și neeliminarea acestora.

Evidențiem câteva etape pentru asigurarea securității infrastructurilor critice portuare:

- alegerea corectă a elementelor infrastructurii critice portuare;
- stabilirea, pentru fiecare element al infrastructurii critice, a pericolelor și primejdiilor;
- aprecierea/estimarea nivelului de impact pe care l-ar avea pericolele și amenințările la adresa elementelor de infrastructură critică portuară;
- analizarea și evaluarea riscurilor;
- alegerea și implementarea unui program în scopul asigurării securității infrastructurii critice portuare;
- analiza rezultatelor în scopul obținerii unui feedback performant.

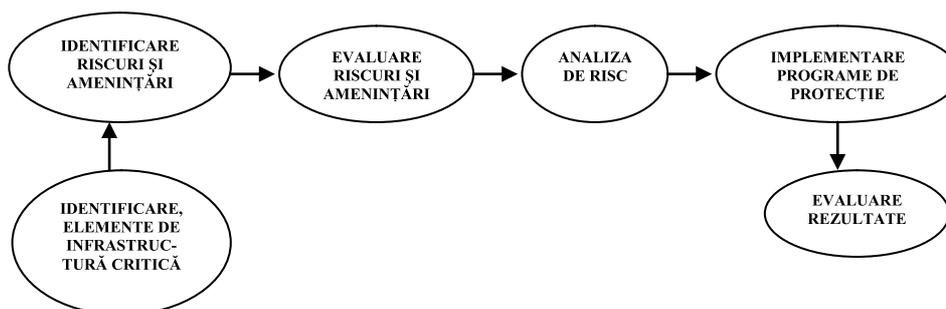

Figura nr. 3. Etapele principale ale procesului de asigurare a securității infrastructurii critice

Sursa: Ioan Mihailescu-Director general MILE SECURITY GROUP, Protecția infrastructurilor critice. Managementul securității la nivelul deținătorilor și operatorilor

Asigurarea securității cuprinde următoarele domenii: organizaționale (cadru organizatoric, strategii și politici de securitate, securitatea personalului, securitatea terților etc.), securitate fizică, securitate informatică, managementul situațiilor de urgență (criză) și altele.

Dimensionarea securității trebuie să asigure un echilibru între măsurile proactive, reactive și corective, informarea, formarea și perfecționarea și managementul securității.

Se cunosc următoarele principii de realizări a protecției infrastructurilor critice: principiul subsidiarității; principiul complementarității; principiul confidențialității; principiul proporționalității; principiul cooperării între deținători; principiul securizării funcțiilor vitale.³

³ Ioan Mihailescu-Director general MILE SECURITY GROUP, Protecția infrastructurilor critice. Managementul securității la nivelul deținătorilor și operatorilor

Pentru realizarea obiectivelor de securitate ale infrastructurilor critice sunt necesare următoarele măsuri⁴:

- evidențierea tuturor riscurilor și identificarea elementelor și proceselor critice;
- reducerea disfuncționalităților infrastructurilor critice, prin aplicarea măsurilor pro-active în cadrul unui sistem eficient de management al riscurilor;
- actualizarea permanentă a analizelor de risc, inclusiv prin evaluări comparative cu situații specifice altor state și transpunerea acestora în standarde naționale;
- respectarea confidențialității datelor și informațiilor sistemelor de infrastructură critică.

Infrastructura critică portuară este alcătuită din produse, sisteme sau elemente componente ale acestora, aflate pe teritoriul unui port, care sunt esențiale pentru menținerea funcțiilor vitale ale porturilor, a securității porturilor, bunăstării, sănătății și siguranței persoanelor și a căror perturbare sau distrugere ar avea un impact devastator ca urmare a incapacității portului de a menține funcțiile.⁵

Securitatea infrastructurilor critice portuare românești depinde de implementarea programului european de protecție a infrastructurilor critice prin: adaptarea sistemului de legislație, de acțiune și de reacție în situații de urgență la cerințele europene, dependențele și interdependențele infrastructurilor portuare critice românești de cele europene; participarea României la elaborarea și aplicarea politicilor și strategiilor de combatere a terorismului, traficului ilegal, crimei organizate și altor amenințări.

Participarea României la coaliția antiteroristă ar putea să genereze un nou tip de amenințări asupra cetățenilor și infrastructurilor critice ale economiei și informației.

Pericolele și amenințările la adresa infrastructurilor critice portuare sunt mult mai numeroase și încă nu au apărut noi inițiative legislative, nu s-au tratat suficient în strategia națională de securitate și în alte acte importante și nici nu sunt suficient gestionate și controlate.

Concluzii

- Infrastructurile critice ale porturilor ridică probleme care se cer foarte bine investigate, analizate, evaluate, prognozate și implementate.

⁴ Idem.

⁵ Idem.

• Toate statele Uniunii Europene, Statele Unite ale Americii și alte țări își intensifică eforturile pentru a identifica, supraveghea, optimiza și proteja infrastructurile critice ale porturilor.

• Considerăm că și România trebuie să participe la acest proces, prin:

- elaborarea unei strategii naționale pentru PIC⁶ portuare (în prezent, numai SUA au o astfel de strategie), în concordanță cu recomandările europene în domeniu;

- inventarierea infrastructurilor critice pe domenii de activitate;

- descoperirea vulnerabilităților și a modalităților de contracarare;

- elaborarea unor ghiduri sau norme privind PIC portuare;

- întărirea cooperării dintre sectorul public și cel privat prin acte normative și cointeresarea sectorului privat prin facilități fiscale, consultanță etc.

- formarea unor echipe de specialiști care să asigure expertiză pentru PIC portuare;

- introducerea în planurile de cercetare a unor teme referitoare la protecția infrastructurilor critice.

BIBLIOGRAFIE

Strategia Națională de Apărare – Pentru o Românie care garantează securitatea și prosperitatea generațiilor viitoare, București, 2010.

Strategia Națională privind protecția infrastructurilor critice, Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 5455/4.VIII.2011.

Directiva 2008/114/Ce din 8 decembrie 2008 privind identificarea și desemnarea infrastructurilor critice europene și evaluarea necesității de îmbunătățire a protecției acestora.

Ordonanță de Urgență nr. 98 din 3 noiembrie 2010 privind identificarea, desemnarea și protecția infrastructurilor critice.

ALEXANDRESCU Grigore, VĂDUVA Gheorghe, *Infrastructuri critice. Pericole, amenințări la adresa acestora. Sisteme de protecție*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006.

⁶ Protecția Infrastructurilor Critice

MIHAILESCU Ioan - Director general MILE SECURITY GROUP, *Protecția infrastructurilor critice. Managementul securității la nivelul deținătorilor și operatorilor*

SITEANU Eugen, BEDROS Petru Naianu, ILIE Gheorghe, *Fiabilitatea produselor tehnice*, Editura AISTEDA, București, 2000, p. 123.

TUDOSE Mihai, *Infrastructura critică – model și strategie managerială*, Editura RAO, București, 2010.

VILCIU Adrian, CHIUȚĂ Ion, ANGHEL Elena, *Managementul infrastructurii critice a sistemelor electroenergetice*, Editura Electra, București, 2009.

NORME DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI ACTUALA ORDINE MONDIALĂ

INTERNATIONAL LAW RULES AND THE CURRENT WORLD ORDER

*Dr. Mihai-Ștefan DINU**

Rezumat: *Articolul abordează legătura strânsă dintre actuala ordine mondială și normele dreptului internațional.*

Pornind de la crize apărute sau desfășurate în ultimii ani, analiza converge spre o concluzie relaționată actualiei stări a normelor de drept internațional sau a nivelului de conformare acceptat de subiecții de drept internațional, indiferent că este vorba de state, organizații, mișcări de eliberare națională sau mișcări teroriste care tind să fie percepute ca mișcări de eliberare.

Cuvinte-cheie: *Drept internațional, ordine mondială, frontiere, spațiu cibernetic, terorism, ISIS, relații internaționale, China.*

Abstract: *This paper focuses on the close connection between the current world order and the international law rules.*

Starting from punctual crises developed in the last years on the international scene, the analysis converges into a single conclusion related to the current state of international law rules, or to the level of compliance accepted by the international law subjects, no matter if they are states, liberation movements, or terrorist movements which tend to be perceived as liberation movements.

Keywords: *International Law, world order, borders, cyber space, terrorism, ISIS, international relations, China.*

Introducere

In perioada ce a urmat încheierii Războiului Rece, în plin avânt de dezvoltare a studiilor de securitate, majoritatea specialiștilor în domeniu erau de

* Cercetător științific gr. II, în cadrul Facultății de Securitate și Apărare a Universității Naționale de Apărare „CAROL I”

acord că scena internațională este supusă unor transformări care determinau trecerea către o nouă ordine mondială.

Astăzi, la un sfert de secol parcurs de la acel moment, întrebarea care apare din ce în ce mai frecvent în cadrul studiilor de specialitate sau a intervențiilor specialiștilor în domeniu este *ce tip de ordine mondială va caracteriza scena internațională?*

Atragem atenția că preferăm folosirea sintagmei de scenă internațională, în sensul în care aceasta desemnează cadrul în care sistemul internațional evoluează determinat de rezultanta interacțiunilor din relațiile internaționale. Folosirea acestei sintagme este mult mai potrivită, în opinia noastră, deoarece presupune, adițional abordărilor moderne caracteristice disciplinei relații internaționale, menținerea unui accent pregnant asupra aspectelor de drept internațional care ar trebui, în mod necesar, să prevaleze în dezvoltarea relațiilor internaționale în cadrul sistemului internațional.

Tocmai de aceea credem că răspunsul la întrebarea anterior menționată nu poate fi identificat fără a găsi mai întâi răspunsuri la întrebări legate de actuala fizionomie a sistemului internațional și a normelor de drept internațional care, în mod necesar, ar trebui să o guverneze.

Pentru identificarea cadrului optim necesar acestor răspunsuri, vom analiza în continuare câteva reperi semnificative, pornind de la scurta caracterizare a situației de pe scena internațională.

Repere geopolitice privind actuala stare a scenei internaționale

Punctual, credem că actuala stare a scenei internaționale este caracterizată de apariția și evoluția următoarelor situații:

- intervenția Rusiei în Ucraina și anexarea Crimeei;
- extinderea fenomenului terorist la o scară geografică fără precedent, ceea ce a făcut posibilă apariția unor mișcări precum Al Qaeda și, mai apoi, ISIS;
- apariția unui nou tip de actor pe scena internațională, cu tendințe de a acționa în cadrul sistemului internațional – ISIS;
- competiția pentru resurse naturale, care a condus la înmulțirea și diversificarea situațiilor relaționate desenării frontierelor și pretențiilor teritoriale de către state sau mișcări de eliberare naționale etc;
- avansul tehnologic, care a permis desfășurarea de acțiuni caracterizate drept ostile atât în spațiul virtual, cibernetic (cyber space), cât și în cel fizic (prin extinderea teritorială de tip artificial – China)

Acestor situații li se mai adaugă, în opinia noastră, încă una, aceasta fiind, în fapt, o caracteristică a fiecăreia dintre situațiile menționate, și anume *ignorarea/evitarea normelor de drept internațional existente sau folosirea*

artificiilor juridice pe fondul reglementării incomplete sau absente a unor aspecte (cum este cazul spațiului cibernetic) insuficient reglementate în ramura dreptului internațional public.

În logica acestui articol vom aborda în continuare aspecte relaționate dezvoltării fără precedent a fenomenului terorist și a acelor relaționate avansului tehnologic care permite apariția și evoluția unor situații insuficient reglementate juridic în cadrul dreptului internațional.

ISIS – tendințe de acțiune ca subiect de drept internațional

În două din articolele recente¹ am detaliat câteva aspecte privind condițiile în care a fost posibilă extinderea ISIS, acestea fiind confirmate de diverse studii (figura nr. 1) sau de declarații ale unor autorități publice.

Președintele Franței, Francois Hollande, după atacurile teroriste de la Paris, sincronizate în șase locuri din capitala franceză (figura nr. 2), a declarat că atacurile reprezintă un „*act de război comis de o armată teroristă, Daesh, (acronimul în arabă al grupării jihadiste Statul Islamic n.a.), un act pregătit, organizat, planificat din exterior și cu complicitate internă*”².

În opinia noastră, prin această declarație, în cadrul dreptului internațional, se recunoaște involuntar statutul de subiect internațional al ISIS, deoarece războiul este o situație complexă apărută în relațiile dintre două sau mai multe state ca urmare a conflictului armat.

¹ Mihai-Ștefan Dinu, *Paradigmatic Shifts in Strategic Rivalries*, in *Annals series on Military Sciences*, No. 1/2015, Academy of Romanian Scientists Publishing House, Bucharest, 2015, pp. 44-54; Mihai-Ștefan Dinu, *Cauze strategice și implicații juridice ale actualei crize a refugiaților din Europa*, Nr. 3/2015, *Revista de Științe Militare*, Editura Academiei Oamenilor de Știință, București, 2015

²www.hotnews.ro/stiri-international-20590512-francois-hollande-anunta-doliu-national-trei-zile-act-razboi-comis-armata-terorista-daech-planificat-din-exterior-complicitate-interna.htm

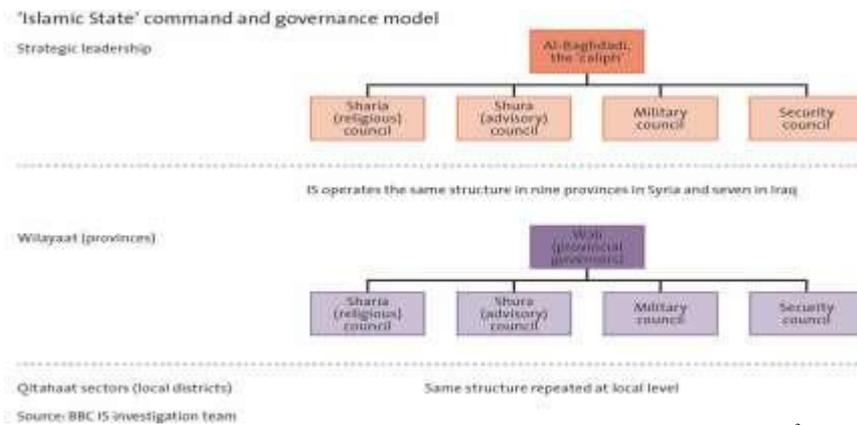

Figura nr. 1. Model de comandă și guvernare al ISIS³

Figura nr. 2. Localizarea atacurilor teroriste din Paris⁴

³ Strategic Trends, Center for Security Studies, ETH Zurich, 2015, p. 53.

⁴ <http://www.seattletimes.com/nation-world/french-police-report-shootout-and-explosion-in-paris>

Extinderea teritorială de tip artificial

Extinderea teritorială de tip artificial este una dintre situațiile în care, pe baza memoriei istorice, și a întârzierii actualizării normelor de drept, se crează situații tensionate relaționate frontierelor, în special maritime, care aduc dezechilibre în sistemul internațional.

Cel mai elocvent exemplu pentru această situație este cel existent în Marea Chinei de Sud, unde există o serie de insule și recifuri care sunt disputate de statele riverane: Brunei, China, Filipine, Japonia, Malaezia și Vietnam.

Evident, aceste dispute s-au accentuat pe fondul rezervelor de resurse naturale de care dispune platforma maritimă a regiunii (figura nr. 3)

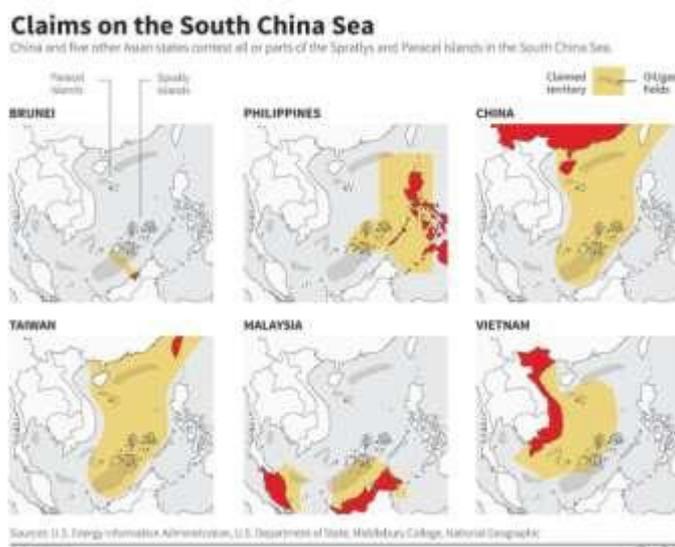

Figura nr. 3. Tensiuni teritoriale în Marea Chinei de Sud și rezervele de resurse naturale⁵

Cel mai recent eveniment este relaționat grupului de insule și recifuri Spratlys, la 27 octombrie 2015 SUA trimițând distrugătorul USS Lassen în regiunea de 12 mii marine din apropierea recifului Subi, căreia China îi revendică apartenența. Aceste revendicări au fost posibile pe fondul extinderii artificiale a recifului de către China, care a construit aici structuri ce pot fi folosite ca și capacități de luptă, similar celor din reciful Fiery Cross sau insula Woody.

⁵ <http://learningenglish.voanews.com/content/will-south-china-sea-dispute-cause-a-world-war/2807527.html>

Aspectele legate de aceste structuri amplasate pe insule sau recifuri amenajate artificial, provoacă îngrijorări nu numai pe fondul competiției pentru resurse naturale ci și a echilibrului strategico-militar al regiunii (figura nr. 4).

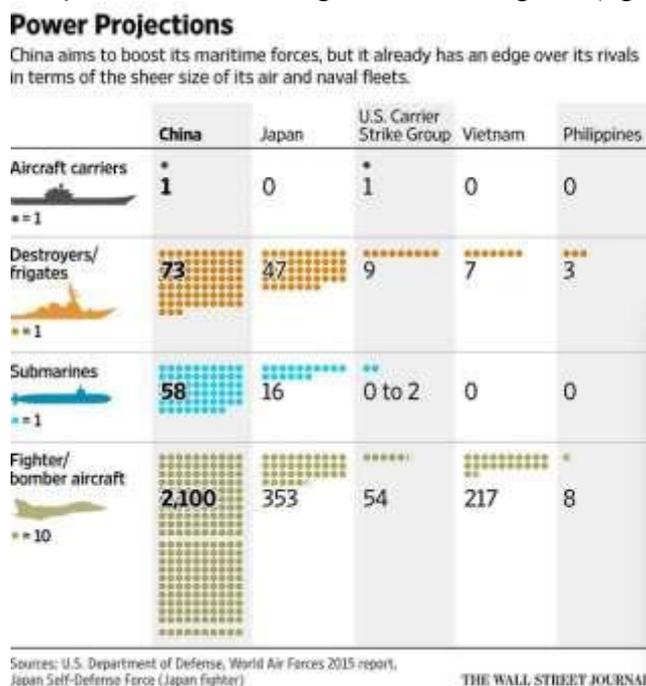

Figura nr. 4. Puterea militară a principalilor actori din Marea Chinei de Sud⁶

Rolul normelor de drept internațional în modelarea noii ordini mondiale

Iată, așadar o serie de exemple în care tensiunile de pe scena internațională sunt inițiate sau întreținute pe fondul unor norme juridice internaționale ignorate, evitate sau care nu sunt actualizate în conformitate cu activitățile umane moderne. Or tocmai acest proces de actualizare trebuie să devină preocuparea principală a sistemului internațional, în condițiile în care apar mișcări (ISIS) ce sfidează ordinea internă a unor state recunoscute ca subiecte de drept internațional (Siria, Irak, Franța etc), sau a unor organizații internaționale (criza refugiaților în state UE).

Este un fapt cunoscut oricărui student la drept faptul că la nivel național dreptul constituie ansamblul regulilor de conduită generale și obligatorii asigurate

⁶ Trefor Moss, *China's Naval Abilities Test Asia's Insecurities*, Wall Street Journal, 27 mai 2015, www.wsj.com/articles/chinas-naval-abilities-test-asias-insecurities-1432724142

și garantate de stat, scopul acestora fiind constituit de organizarea și disciplinarea comportamentului uman în cadrul relațional uman precum și înfăptuirea acestui comportament într-un climat specific manifestării coexistenței drepturilor esențiale ale omului și libertăților lui cu justiția socială. Prin urmare, dreptul, implicit și dreptul internațional are o dimensiune sancționatorie, în scopul prevenirii și disciplinării comportamentului subiecților de drept internațional. Însă, în cadrul sistemului internațional, actualul sistem de sancțiuni pare mai degrabă slab⁷, din moment ce funcția de prevenire și organizare este insuficient considerată, situațiile în care normele internaționale nu sunt respectate, fiind, așa cum afirmam, din ce în ce mai frecvent, ceea ce creează tensiuni pe scena mondială.

Concluzii

Din scurta analiză prezentată în acest articol reies o serie de concluzii, concluzii care pot contribui la găsirea unor răspunsuri privind actuala fizionomie a sistemului internațional și a normelor de drept internațional care, în mod necesar, ar trebui să o guverneze, așa cum aminteam în introducere.

Din punct de vedere teoretic, putem afirma că prin finalitatea sa, justiția se situează printre factorii de consolidare a relațiilor sociale, întruchipând virtutea morală fundamentală menită să asigure armonia și pacea socială.

Aplicând acest principiu în cadrul internațional credem că prin normele de drept internațional actualizate la activitățile umane moderne se pot consolida relațiile internaționale îmbunătățindu-se considerabil securitatea și stabilitatea mondială.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Strategic Trends, Center for Security Studies, ETH Zurich, 2015.*
JONES Lee, *How Do International Economic Sanctions (Not) Work?*, The Foreign Policy Centre, <http://fpc.org.uk/fsblob/1708.pdf>.
DINU Mihai-Ștefan, *Paradigmatic Shifts in Strategic Rivalries*, in Annals series on Military Sciences, No. 1/2015, Academy of Romanian Scientists Publishing House, Bucharest, 2015.

⁷ Lee Jones, *How Do International Economic Sanctions (Not) Work?*, The Foreign Policy Centre, <http://fpc.org.uk/fsblob/1708.pdf>.

DINU Mihai-Ștefan, *Cauze strategice și implicații juridice ale actualei crize a refugiaților din Europa*, Revista de Științe Militare, Editura Academiei Oamenilor de Știință, nr. 3/2015, București, 2015.

BEȘTELIU Raluca-Miga, *Drept internațional. Introducerea în dreptul internațional public*, Editura ALL Beck, București, 1998.

SCĂUNAȘ Stelian, *Drept internațional public*, Editura C. H. Beck, București, 2002.

<http://learningenglish.voanews.com/content/will-south-china-sea-dispute-cause-a-world-war/2807527.html>

<http://www.seattletimes.com/nation-world/french-police-report-shootout-and-explosion-in-paris>

www.hotnews.ro/stiri-international-20590512-francois-hollande-anunta-doliu-national-trei-zile-act-razboi-comis-armata-terorista-daech-planificat-din-exterior-complicitate-interna.htm

MOSS Trefor, *China's Naval Abilities Test Asia's Insecurities*, Wall Street Journal, 27 mai 2015, www.wsj.com/articles/chinas-naval-abilities-test-asias-insecurities-1432724142

ROLUL PREFECTULUI ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII CETĂȚENILOR

THE ROLE OF PREFECT IN ENSURING THE SECURITY OF THE CITIZENS

Constantin ION *

Rezumat: *Lucrarea răspunde la următoarele chestiuni: Strategia de securitate națională; Principii de organizare și funcționare a administrației publice locale; Principalele atribuții ale prefectului; Obiective strategice ale instituției prefectului; rolul prefectului în punerea în practică a strategiei de securitate; Responsabilitatea prefectului în prevenirea corupției.*

Cuvinte-cheie: *securitate națională, principii, prefectul, instituția prefectului, corupție.*

Abstract: *The paper answer the following issues: the national security strategy principles of organization and functioning of local public administration, the main duties of the prefect; strategic objectives of the prefect institution; the role of prefect in applying the security strategy; the responsibility of the prefect in preventing corruption.*

Keywords: *national security, principles, prefect, prefect institution, corruption.*

U Introducere

Una dintre instituțiile juridice și militare prezente în Dacia antică este și cea a Prefectului, care avea conotații civile, militare și economice, datorită importanței sale în guvernarea provinciei. De la sensul inițial în decursul timpului au intervenit modificări prin restrângerea sensului acestui cuvânt.

Instituția Prefectului a fost reglementată de Napoleon Bonaparte în anul opt de la marea revoluție franceză; prefectul era reprezentantul Guvernului și totodată șeful departamentului unde funcționa.

În strânsă legătură cu legislația franceză de care ne leagă multe tradiții și influențe, instituția prefectului și a prefecturii a fost reglementată și în principatele române și în timpul regalității. Administrația publică locală joacă un rol deosebit de important în implementarea strategiei de securitate prin punerea în aplicare a legii,

* Prefectul Județului Constanța, Academia Națională de Informații (Colegiul Național de Informații)

prin asigurarea furnizării de servicii publice, spre o abordare modernă și inovatoare, axată pe facilitarea dezvoltării socio-economice a țării, prin intermediul unor servicii publice, investiții și reglementări de calitate.

Creșterea bunăstării cetățenilor, a nivelului de trai și de sănătate al populației sunt strâns legate de asigurarea unor servicii publice de calitate, de o bună guvernare, de o administrație publică eficientă și transparentă.

În contextul actual al preocupărilor pentru crearea unui mediu internațional de securitate sigur și stabil, în urmă unor evenimente care au generat importante schimbări politice, sociale și economice, atât la nivel global, cât și la nivel regional, local și național, a fost necesar ca și România să-și reconsidere conceptul de securitate și modalitățile prin care aceasta își promovează interesele fundamentale, în condițiile evoluției sistemului de securitate european și euroatlantic.

Strategia de securitate națională

Strategia de securitate națională, astfel cum este definită, răspunde nevoii și obligației de protecție legitimă împotriva riscurilor și amenințărilor ce pun în pericol drepturile și libertățile fundamentale ale omului, valorile și interesele naționale vitale, bazele existenței statului român. Strategia de securitate națională vizează, cu prioritate, următoarele domenii: securitatea publică; prevenirea și contracararea terorismului și a altor amenințări asimetrice; capacitatea de apărare; starea de legalitate; siguranța cetățeanului; protecția împotriva dezastrelor naturale, degradării condițiilor de viață și accidentelor industriale.

Securitatea națională se realizează prin măsuri adecvate de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă și militară, prin activitatea de informații, contrainformații și securitate, precum și prin gestionarea eficientă a crizelor, în conformitate cu normele de conduită ale comunității europene și euroatlantice și prevederile dreptului internațional.

Securitatea națională urmărește să asigure starea de normalitate democratică la care aspiră societatea – cetățenii, comunitățile și statul – pe baza eforturilor ce vizează deplina instaurare a legalității, făurirea prosperității economice, echilibrul social și stabilitatea politică. Securitatea națională se realizează în cadrul ordinii democratice prin: exercitarea deplină a drepturilor și libertăților cetățenești; asumarea conștientă a responsabilităților; perfecționarea capacității de decizie și de acțiune a statului; afirmarea României ca membru activ al comunității internaționale.

Strategia de securitate are ca scop atât prevenirea și contracararea pericolelor generate de mediul internațional, cât și garantarea stării de securitate internă, în ansamblul său, a siguranței personale și securității comunităților. Strategia vizează, totodată, securitatea energetică și alimentară, securitatea transporturilor și a

infrastructurii, securitatea sănătății publice, sanitară, ecologică și culturală, securitatea financiară, informatică și informațională.

Scopul fundamental al strategiei de securitate a României îl constituie mobilizarea eforturilor națiunii pentru accelerarea proceselor de modernizare, integrare și dezvoltare susținută, capabile să garanteze securitatea și prosperitatea țării, într-o lume mai sigură și mai bună.

În consens cu prevederile legii fundamentale, Constituția, strategia de securitate așează la temelia eforturilor vizând construcția securității și prosperității poporului român valori precum: democrația, libertatea, egalitatea și supremația legii; respectul pentru demnitatea omului, pentru drepturile și libertățile sale fundamentale; identitatea națională și responsabilitatea civică; pluralismul politic; proprietatea garantată și economia de piață; pacea și cooperarea internațională; dialogul și comunicarea dintre civilizații și nu în ultimul rând solidaritatea cu națiunile democratice.

O condiție esențială pentru asigurarea securității și prosperității cetățenilor României constituie eficiența administrației publice. Administrația publică locală are un rol primordial în punerea în practică a securității interne componentă a strategiei de securitate. Administrația publică locală și în primul rând prefectul județului îndeplinește un rol activ în cadrul securității interne având în vedere autoritatea administrației publice locale constituită la nivel județean, administrația publică locală trebuind să fie eficientă, competentă, transparentă și tot timpul în slujba cetățenilor. Am utilizat în acest scop diverse surse bibliografice ce se regăsesc în bibliografie, fiind aduse în discuție opiniile, părerile și punctele de vedere ale mai multor specialiști, surse precum Internetul, mass-media, și nu în ultimul rând legislația specifică administrației publice locale.

Principii de organizare și funcționare a administrației publice locale

Domeniul administrației publice locale este reglementat în primul rând în Constituție (art.120 - art.123), care conține dispoziții cu rang de principii de bază, în OUG 14/2015 pentru completarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001.

Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se organizează și funcționează în temeiul principiilor descentralizării, autonomiei locale, deconcentrării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, legalității și al consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit. Acestor principii nu pot aduce în nici un fel atingere caracterului de stat național, unitar și indivizibil al României.

Reducerea componentelor autonomiei numai la aspecte financiare și administrative are semnificația excluderii din conținutul acestui concept a

autonomiei politice, interzisă de Constituție care declară statul român stat unitar și indivizibil. Importanța acordată autonomiei financiare a colectivităților locale în ansamblul mijloacelor de realizare a autonomiei administrative reiese și din coroborarea art.4 din Legea nr.215/2001 (autonomia este numai financiară și administrativă) cu art.7 alin.3, din aceeași lege care consacră dreptul colectivităților locale la resurse suficiente în cadrul procesului de descentralizare, și cu art.9 tot din legea invocată anterior care proclamă principiul proporționalității între atribuțiile legale și resursele financiare alocate pentru exercitarea lor.

Astfel, autoritățile administrației publice centrale nu pot stabili sau impune nici un fel de responsabilități autorităților administrației publice locale în procesul de descentralizare a unor servicii publice ori al creării de noi servicii publice, fără asigurarea mijloacelor financiare corespunzătoare pentru realizarea respectivelor responsabilități.

De asemenea, în scopul asigurării autonomiei locale, autoritățile administrației publice locale au dreptul să instituie și să perceapă impozite și taxe locale, să elaboreze și să aprobe bugetele locale ale comunelor, orașelor, municipiilor și județelor, în condițiile legii.

Autonomia locală privește organizarea, funcționarea, competențele și atribuțiile, precum și gestionarea resurselor care, potrivit legii, aparțin comunei, orașului, municipiului sau județului, după caz și conferă autorităților administrației publice locale dreptul ca, în limitele legii, să aibă inițiative în toate domeniile, cu excepția celor care sunt date în mod expres în competență altor autorități publice.

Autoritățile administrației publice locale exercită, în condițiile legii, competențe exclusive, competențe partajate și competențe delegate.

Raporturile dintre autoritățile administrației publice locale din comune, orașe și municipii și autoritățile administrației publice de la nivel județean se bazează pe principiile autonomiei, legalității, responsabilității, cooperării și solidarității în rezolvarea problemelor întregului județ. În relațiile dintre autoritățile administrației publice locale și consiliul județean, pe de o parte, precum și între consiliul local și primar, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare.

Principiul descentralizării se referă la organizarea administrației publice în general, și, pe de o parte, evocă existența colectivităților locale autonome (descentralizarea teritorială), iar pe de altă parte denotă tendința statului modern de renunțare treptată la prestarea serviciilor publice în regim centralizat, în favoarea înființării stabilimentelor publice, sau a prestării lor de către persoane private – stabilimentele de utilitate publică (descentralizarea funcțională, tehnică sau pe servicii).

Descentralizarea teritorială implică existența autonomiei locale, prin urmare se poate afirma că descentralizarea este un sistem de organizare administrativă iar

autonomia locală este un drept al colectivităților locale, desprins și decurgând tocmai din principiul descentralizării. Descentralizarea serviciilor publice constă, în fapt, în recunoașterea unei anumite autonomii și acordarea personalității juridice unor instituții sau servicii publice organizate la nivelul unităților administrativ-teritoriale.

La baza acestor concepte stă ideea conform căreia cei administrați, care formează colectivitatea locală, sunt legați între ei prin interese comune și, de aceea, afacerile locale vor fi mai bine administrate de la acest nivel, local, de către reprezentanții aleși ai colectivității locale.

Descentralizarea pe servicii este caracterizată că acel procedeu prin care un singur serviciu public este scos fie din competența autorităților centrale, fie din competența autorităților locale și este organizat în mod autonom.

Deconcentrarea serviciilor publice este, alături de descentralizarea acestora, un sistem de organizare administrativă adoptat în sistemul nostru de drept, precum și în alte sisteme de drept, cum este cel francez.

Deconcentrarea presupune acordarea structurilor teritoriale ale statului a unor puteri publice pentru a fi exercitate în numele statului, însă la nivel teritorial, fiind prin urmare o variantă a centralizării.

Serviciile publice din unitățile administrativ-teritoriale, indiferent că este vorba de extensii ale serviciilor prestate de către autorități centrale sau de servicii exclusiv locale, vor putea fi organizate fie pe bază de descentralizare, fie pe bază de deconcentrare. Descentralizarea este aplicabilă ca principiu general de organizare și funcționare a administrației publice locale, pe când deconcentrarea, ca modalitate expres prevăzută de actul fundamental pentru organizarea serviciilor publice teritoriale.

Principiile pe baza cărora se desfășoară procesul de descentralizare sunt stipulate de art. 3 din Legea nr.195/2006 privind descentralizarea, respectiv: principiul subsidiarității, care constă în exercitarea competențelor de către autoritatea administrației publice locale situată la nivelul administrativ cel mai apropiat de cetățean și care dispune de capacitate administrativă necesară; principiul asigurării resurselor corespunzătoare competențelor transferate; principiul responsabilității autorităților administrației publice locale în raport cu competențele ce le revin, care impune obligativitatea realizării standardelor de calitate în furnizarea serviciilor publice și de utilitate publică; principiul asigurării unui proces de descentralizare stabil, predictibil, bazat pe criterii și reguli obiective, care să nu constrângă activitatea autorităților administrației publice locale sau să limiteze autonomia locală financiară; principiul echității, care implică asigurarea accesului tuturor cetățenilor la serviciile publice și de utilitate publică; principiul constrângerii bugetare, care interzice utilizarea de către autoritățile administrației

publice centrale a transferurilor speciale sau a subvențiilor pentru acoperirea deficitelor finale ale bugetelor locale.

Principiul legalității. Legalitatea înseamnă respectarea cu strictețe a unei norme de drept. La starea de legalitate se ajunge fie prin respectarea unei dispoziții legale de bunăvoie, fie prin aplicarea silită a legii de către forța de constrângere a puterii publice. Legalitatea presupune respectarea, în activitatea administrației publice locale, a Constituției, legilor și celorlalte acte normative sau individuale cu forță juridică superioară.

Actul administrativ, principala formă de activitate a administrației publice, trebuie să fie întotdeauna conform cu - legea, prin acest termen înțelegându-se normele juridice cuprinse în acte juridice cu forță superioară, nu doar legea propriu-zisă, ca act de voință al Parlamentului.

Autoritățile administrației publice sunt puse în situația de a interpreta anumite acte normative atunci când fac aplicarea lor, iar interpretarea trebuie să fie conformă cu legea. Problema care se ridică este riscul interpretării unei norme legale în mod greșit, cu bună credință. Nu există un sistem eficient de interpretare unitară actelor normative: o dispoziție legală poate fi interpretată într-un fel de unele autorități administrative și în alt fel de altele, iar soluția la dilema riscului de interpretare este oferită de Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă, cu modificările și completările ulterioare, conform căreia interpretarea dată de cel care aplică norma (interpretarea administrativă) este valabilă dacă este făcută cu bună credință până la momentul când intervine o interpretare oficială din partea emitentului sau a altui organ competent.

Principiul legalității că unul din principiile organizării administrației publice locale se manifestă „în tot ce ține” de aceasta. Astfel, alegerea, constituirea, compunerea, organizarea și funcționarea autorităților administrației publice locale, controlul legalității activității lor trebuie să fie în strictă conformitate, în primul rând, cu prevederile Constituției, ale legilor și ale celorlalte acte normative bazate pe lege. Nerespectarea acestui principiu atrage după sine răspunderea juridică prevăzută de lege și aplicarea sancțiunilor corespunzătoare.

Principiul eligibilității autorităților administrației publice locale presupune alegerea directă sau indirectă, însă cu respectarea principiilor democrației reprezentative, a autorităților locale. Legea română prevede alegerea directă atât a consiliului local sau consiliului județean, cât și a Primarului și alegerea indirectă a Președintelui consiliului județean.

Democrația reprezentativă presupune rezolvarea treburilor publice locale de către autoritățile administrației publice locale alese, și nu de către cetățeni, prin referendum. Prin urmare, referendumul poate fi în principiu doar consultativ, nu și

decizional, iar autoritățile locale nu pot recurge la el pentru rezolvarea unor aspecte sensibile, pentru care nu vor să-și asume răspunderea.

Principiul consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit se referă la faptul că democrația reprezentativă la nivel local implică doar consultarea cetățenilor în privința afacerilor publice locale, nu și transformarea lor în decidenți pe plan local, cu excepția câtorva situații strict determinate prin lege, când principiul comportă excepții.

Problemele de interes deosebit din unitățile administrativ-teritoriale și subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor pot fi supuse, în condițiile legii, aprobării locuitorilor, prin referendum local. Referendumul local se poate organiza în toate satele și localitățile componente ale comunei sau orașului ori numai în unele dintre acestea. În cazul referendumului la nivel județean, acesta se poate desfășura în toate comunele și orașele din județ ori numai în unele dintre acestea, care sunt direct interesate. De regulă, referendumul are un caracter consultativ, de aceea rezultatul său nu este obligatoriu ci doar orientativ. Problemele supuse referendumului local se stabilesc de consiliile locale sau județene, după caz, la propunerea primarului, respectiv a președintelui consiliului județean.

Principiul trebuie privit ca o obligație a autorităților locale competente de recurge la această formă de transparență administrativă atunci când se pune problema luării unor decizii de importanță deosebită la nivel local, în numele colectivității locale și care sunt susceptibile de a avea un impact semnificativ asupra respectivei colectivități.

Principiul subsidiarității în conformitate cu prevederile art. 3 din Legea nr.195/2006 privind descentralizarea, constă în exercitarea competențelor de către autoritatea administrației publice locale situată la nivelul administrativ cel mai apropiat de cetățean și care dispune de capacitate administrativă necesară. Atribuirea unei responsabilități unei alte autorități trebuie să țină cont de amploarea și de natură sarcinii și de exigențele de eficacitate și de economie.

Legea administrației publice locale conține doar prevederi de principiu privind dezvoltarea regională, prin precizarea dreptului unităților administrativ-teritoriale de a încheia între ele acorduri și pot participa, inclusiv prin alocare de fonduri, la inițierea și la realizarea unor programe de dezvoltare zonală sau regională, în baza hotărârilor adoptate de consiliile locale ori județene, după caz, în condițiile legii.

Problematică dezvoltării regionale este abordată de o manieră mai extinsă în Legea dezvoltării regionale nr.315/2004, care, însă, conferă doar consiliilor județene posibilitatea de a constitui regiuni de dezvoltare. Regiunile de dezvoltare au fost constituite în România în scopul asigurării creșterii economice și a dezvoltării sociale echilibrate, îmbunătățirii competitivității internaționale a

României și a reducerii decalajelor economice existente față de statele membre ale Uniunii Europene. Prin reducerea acestor decalaje economice și sociale, se stabilesc condițiile favorabile pentru România de a participa ca partener egal la schimbul de valori economico sociale comunitare.

Art. 2 alin. 2 din Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale, republicată, modificată și completată conține o precizare de maximă importanță și anume, se arată că aplicarea principiilor autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, legalității și consultării cetățenilor în probleme de interes deosebit nu pot aduce atingere caracterului de stat național unitar al României. În statul unitar, autoritățile centrale sunt interesate de rezolvarea interesului local cât și a celui național, de crearea unor raporturi normale de colaborare între autoritățile administrației publice centrale și locale.

Ca atare, aplicarea în practică a acestor principii și în special a autonomiei locale și descentralizării pe servicii, este subordonată ideii unității statului român.

Autoritățile administrației publice prin care se realizează autonomia locală în comune, orașe și municipii sunt consiliile locale, comunale, orășenești și municipale, ca autorități deliberative, și primării, ca autorități executive. În fiecare județ se constituie un consiliu județean, ca autoritate a administrației publice locale, pentru coordonarea activității consiliilor comunale, orășenești și municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean, ce este condus de președinte.

Indiferent de sistemul de organizare administrativă, cadrul instituțional de exercitare a puterii executive centrale la nivel local are ca scop, pe de-o parte, menținerea unității administrative a statului și, pe de altă parte, facilitarea implementării politicilor publice inițiate la nivel central și asigurarea furnizării omogene a serviciilor publice pe întreg teritoriul unui stat.

Particularitățile acestui cadru instituțional sunt diferite de la stat la stat, în funcție de o serie de factori specifici. Fie că este vorba de state federale sau de state național unitare, cadrul instituțional al exercitării puterii executive la nivel local este influențat de particularitățile culturale și politice consolidate pe parcursul unor evoluții istorice specifice dar și de natura unor măsuri de reformă inițiate ca urmare a unor schimbări politice șubite.

Independent de diversitatea variabilelor care pot afecta profilul administrativ al unui stat, există un element care se menține constant în evoluția administrativă a diferitelor state: în fiecare din cazuri există o formulă instituțională specifică prin care se asigură o modalitate de reprezentare, mai mult sau mai puțin unitară, a puterii centrale la nivelul administrației publice locale.

În Europa, aceste diferențe se estompează sub auspiciile unei uniuni suprastatale de forma Uniunii Europene, care a impus anumite ajustări diferitelor forme de organizare administrativă. Aceste ajustări, de multe ori cu un caracter mai degrabă formal (în unele state regiunile nu au stăut juridic ci numai statistic), corespund unei tendințe de formare a unui spațiu administrativ european, fundamentat pe principii compatibile cu formele de guvernare democratice regăsite, într-o măsură relativ asemănătoare, în toate statele din componența Uniunii.

Principiul subsidiarității precum și necesitatea creșterii calității serviciilor publice prin aducerea furnizării acestora cât mai aproape de cetățeni, au impus măsuri corespunzătoare de creștere a autonomiei comunităților locale de a decide cu privire la acele politici publice aplicabile la nivelul acestora, respectiv, de control asupra serviciilor publice de la nivelul administrativ corespunzător (deconcentrare/devoluție).

Principalele atribuții ale prefectului

În administrația publică din România, prefectul reprezintă o autoritate veche, tradițională, fiind întâlnită încă înainte de Unirea Principatelor (1859), prima utilizare a termenilor folosiți în zilele noastre fiind în perioada Revoluției de 1848–1849, în Transilvania.

În prezent, funcția Prefectului este reglementată în Constituția României republicată, în Capitolul V, Secțiunea a 2-a, dedicată Administrației publice locale, art. 123, intitulat Prefectul. Prefectul și instituția prefectului sunt parte a administrației publice centrale cu activitate pe plan local, noțiune care mai cuprinde și serviciile deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale. Constituția stabilește la alineatul 2 al articolului 123 faptul că „prefectul conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și alte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale”.

Prefectul și instituția prefectului sunt reglementate prin Legea nr. 340/2004 privind prefectul și instituția prefectului, republicată în urma modificărilor aduse prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 179/2005 pentru modificarea și completarea Legii nr. 340/2004. Conform Legii nr. 340/2004 „prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local (...) numit de Guvern la propunerea ministrului afacerilor interne (...) garant al respectării legii și ordinii publice la nivel local...miniștrii pot delega atribuții prefectului de conducere și control privind activitatea serviciilor publice deconcentrate din subordine”.

Profesionalizarea prefectului și subprefectului a fost promovată și susținută ca parte a angajamentelor de modernizare a administrației publice și de depolitizare a

funcțiilor publice asumate în cadrul procesului de aderare a României la Uniunea Europeană. Datorită complexelor atribuții prevăzute constituțional și legal, precum și că urmare a rolului important al prefectului în reprezentarea Guvernului la nivel local, era necesară modificarea statutului. Aceasta a presupus integrarea prefectului în rândul înalților funcționari publici, acest fapt având implicații asupra tuturor condițiilor de acces în funcție și asupra formării care să îl califice pentru ocuparea unei poziții atât de importante.

Statutul prefectului este definit de regimul juridic al funcției publice și prezintă importanța prin prisma relațiilor juridice pe care le generează. Prefectul a fost demnitar al statului până în 2004, ulterior, prin Legea nr.161/2003 și prin modificarea Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, acesta primind statut de înalt funcționar public. Prefectul se încadrează în categoria înalților funcționari publici, și în conformitate cu art. 10 din Legea nr. 340/2004 privind prefectul și instituția prefectului (republicată), cu modificările și completările ulterioare.

Conform legislației în vigoare: asigură, la nivelul județului aplicarea și respectarea Constituției, a legilor, a ordonanțelor și a hotărârilor Guvernului, a celorlalte acte normative, precum și a ordinii publice; acționează pentru realizarea în județ, a obiectivelor cuprinse în Programul de guvernare și dispune măsurile necesare pentru îndeplinirea lor, în conformitate cu competențele și atribuțiile ce îi revin, potrivit legii; acționează pentru menținerea climatului de pace socială și a unei comunicări permanente cu toate nivelurile instituționale și sociale, acordând o atenție constantă prevenirii tensiunilor sociale; colaborează cu autoritățile administrației publice locale pentru determinarea priorităților de dezvoltare teritorială; verifică legalitatea actelor administrative ale consiliului județean, ale consiliului local sau ale primarului; asigură, împreună cu autoritățile și organele abilitate, ducerea la îndeplinire, în condițiile stabilite prin lege, a măsurilor de pregătire și intervenție pentru situații de urgență; dispune, în calitate de președinte al comitetului județean pentru situații de urgență, măsurile care se impun pentru prevenirea și gestionarea acestora și folosește în acest sens sumele special prevăzute în bugetul propriu cu această destinație; utilizează, în calitate de șef al protecției civile, fondurile special alocate de la bugetul de stat și baza logistică de intervenție în situații de criză, în scopul desfășurării în bune condiții a acestei activități; dispune măsurile corespunzătoare pentru prevenirea infracțiunilor și apărarea drepturilor și a siguranței cetățenilor, prin organele legal abilitate; asigură realizarea planului de măsuri pentru integrare europeană; dispune măsuri de aplicare a politicilor naționale hotărâte de Guvern și a politicilor de integrare europeană; hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu instituții similare din țară și din străinătate, în vederea promovării intereselor comune;

asigură folosirea, în condițiile legii, a limbii materne în raporturile dintre cetățenii aparținând minorităților naționale și serviciile publice deconcentrate în unitățile administrativ teritoriale în care aceștia au o pondere de peste 20%.

În ultimii ani, practica exercitării atribuțiilor specifice poziției reprezentantului statului la nivel local a arătat apariția unor disfuncționalități legate, pe de-o parte, de cadrul normativ al exercitării atribuțiilor și, pe de altă parte, de realitățile administrației publice locale.

Este importantă respectarea statutului de înalt funcționar public în corelare cu aplicarea principiului mobilității prevăzut de H.G. nr. 341/2007. Anumite excepții: organizarea concursului național pentru înalți funcționari publici, confirmările pe post, exercitarea funcției de conducere cu caracter temporar (6 luni), numirea temporară pe o funcție publică din categoria înalților funcționari publici, utilizate după adoptarea legislației privind prefectii și subprefecții și în paralel, celei privind înalții funcționari publici, trebuie evitate, pentru a finaliza profesionalizarea corpului înalților funcționari publici.

Încetarea mandatului se realizează, cel mai frecvent, prin aplicarea mobilității în funcție într-una din situațiile prevăzute de lege: pentru eficientizare și în interesul funcționarului public sau pentru un interes public. Această practică a mobilității, destinată să îmbunătățească calitatea corpului de funcționari publici și să promoveze eficiența în exercitarea funcției (H.G. nr. 341/2007 etc.), până în prezent, nu a reușit să genereze progrese remarcabile la nivelul indicatorilor menționați. În măsura în care aceasta este utilizată conform percepției publice privind aplicarea legii doar pentru înlocuirea prefectilor și subprefecților, se poate prezuma un conflict cu dezideratele de profesionalizare asumate odată cu apariția actualizărilor legislative privind această categorie a funcționarilor publici.

Statutul Prefectului este de reprezentant al Guvernului pe plan local (conform Art. 1, alin.(1) al Legii nr. 340/2004), statut preluat din Constituție cu precizie (art. 123, alin. (2)). Din perspectiva ocupării funcțiilor supuse analizei, conform Legii nr.188/1999 și HG nr. 341/2007 privind intrarea în categoria înalților funcționari publici, managementul carierei și mobilitatea înalților funcționari, ocuparea unei funcții vizând categoria înalților funcționari publici se face, ca regulă generală, prin concurs național organizat în condițiile legii, pe o funcție publică vacantă de inspector guvernamental.

Cu titlu de excepție, legiuitorul a permis ocuparea funcțiilor prin recrutare și selecție pe post, însă din analiză datelor prezentate anual de către Agenția Națională a Funcționarilor Publici, în rapoartele de management, a rezultat că în primul an de aplicare a legislației s-au realizat fie confirmări pe post, fie ocupări cu caracter temporar ale unei funcții de înalt funcționar public din categoria prefectilor și subprefecților.

Ulterior, aplicându-se principiul mobilității reglementat detaliat prin HG nr. 341/2007, o parte a înalților funcționari (referindu-ne la prefecți și subprefecți) a fost trecută în corpul inspectorilor guvernamentali. Mai mult, în 2012, prin HG nr. 260/2012 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 341/2007 privind intrarea în categoria înalților funcționari publici, managementul carierei și mobilitatea înalților funcționari publici, legiuitorul a decis utilizarea posibilității de recrutare pe post cu titlu de regulă, introducând obligația transmiterii de către autoritățile și instituțiile publice către Agenția Națională a Funcționarilor Publici a „funcțiilor publice corespunzătoare categoriei înalților funcționari publici vacante pentru care solicit organizarea concursului în anul respectiv”.

Obiective strategice ale instituției prefectului

La nivelul instituției prefectului, principalele obiective strategice care stau la baza activității prefectului sunt: creșterea gradului de conformitate a actelor administrative cu prevederile legale și urgentarea finalizării proceselor de restituire a proprietăților persoanelor îndreptățite; Conducerea eficientă a serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din subordinea Guvernului, organizate la nivelul județului, precum și implementarea obiectivelor cuprinse în Programul de Guvernare 2013-2016, prin dispunerea măsurilor necesare pentru îndeplinirea acestora, în conformitate cu competențele și atribuțiile ce îi revin, potrivit legii; cooperarea cu serviciile publice deconcentrate și organizațiile sindicale și patronale în vederea asigurării climatului de pace socială și prevenirea tensiunilor sociale conducerea și eficientizarea activității comisiilor constituite la nivelul Instituției Prefectului; creșterea capacității administrației publice locale și a serviciilor publice deconcentrate de a se adapta cerințelor Uniunii Europene; creșterea gradului de absorbție a fondurilor nerambursabile la nivelul județului și dezvoltarea relațiilor de parteneriat; creșterea capacității de răspuns în gestionarea situațiilor de urgență; intensificarea relațiilor externe conform politicilor de integrare europeană; îmbunătățirea activității de informare, relații cu publicul și secretariat; îmbunătățirea calității serviciilor furnizate de Instituția Prefectului; utilizarea în condiții de economicitate, eficiență și eficacitate a resurselor umane, materiale și financiare ale instituției; îmbunătățirea și dezvoltarea sistemelor de management; implicarea continuă a prefectului și a autorității publice locale pentru siguranța cetățenilor și securitatea județului.

În punerea în practică a strategiei de securitate, prefectul județului joacă un rol deosebit de important prin punerea în aplicare a legii, prin asigurarea furnizării de servicii publice, spre o abordare modernă și inovatoare, axată pe facilitarea dezvoltării socio-economice a județului, prin intermediul unor servicii publice,

investiții și reglementări de calitate. Creșterea bunăstării cetățenilor, a nivelului de trai și de sănătate al populației sunt strâns legate de asigurarea unor servicii publice de calitate, de o bună guvernare, de o administrație publică eficientă și transparentă.

Responsabilitatea prefectului în prevenirea corupției

Corupția la nivelul administrației publice locale are în general un caracter de „mică corupție”. Totuși pe termen lung aceasta poate avea consecințe negative care pot afecta buna funcționare a administrației publice locale. Există un cadru legislativ privind funcționarea administrației locale, de asemenea au fost elaborate și o serie de mecanisme și instrumente care contribuie la creșterea transparenței activității autorităților locale. Toate acestea au condus însă în mod indirect la prevenirea și combaterea corupției.

Corupția rămâne în continuare un fenomen extins, care afectează toate structurile societății în pofida eforturilor pentru reducerea ei.

Măsurile adoptate până în prezent în bază unor documente asumate de către unele instituții ale administrației publice au condus, în unele cazuri, la o creștere a gradului de transparență și de îmbunătățire a calității serviciilor publice oferite cetățeanului.

La nivelul administrației publice locale au fost identificați următorii factori de risc care favorizează corupția: salarizarea inechitabilă și necompetitivă; lacune în procedurile de transparență decizională; lipsa unui sistem de motivare alternativ; lipsa informațiilor pentru public privind documentele necesare, termenele și procedurile derulate de către administrație; dificultatea de a atrage și de a menține în sistem personal specializat.

Atât la nivel național cât și la nivelul județului au fost aprobate strategii pentru prevenirea corupției. Strategia națională anticorupție cât și strategiile județene anticorupție subsumează următoarele principii, a căror respectare este esențială pentru realizarea securității: Principiul statului de drept, pe baza căruia este consacrată supremația legii, toți cetățenii fiind egali în fața acesteia. Acesta are la bază respectarea drepturilor omului și presupune separația puterilor în stat; Principiul bunei guvernări, conform căruia Guvernul trebuie să-și stabilească acțiuni clare, eficiente, pe baza unor obiective bine stabilite și de calitate și să aibă capacitatea și flexibilitatea de a răspunde rapid necesităților sociale; Principiul responsabilității, care impune obligația Guvernului de a formula politici publice și de a răspunde pentru eficiența și implementarea acestora, de a accepta și suporta consecințele neîndeplinirii acestei obligații; Principiul prevenirii săvârșirii actelor de corupție, conform căruia identificarea anticipată și înlăturarea în timp util a premiselor de apariție a faptelor de corupție sunt prioritare și imperative; Principiul

eficienței în combaterea corupției, care se bazează pe evaluarea continuă atât din punctul de vedere al rezultatelor concrete cât și al managementului organizațional; Principiul cooperării și coerenței în baza căruia instituțiile implicate în prevenirea și combaterea corupției trebuie să coopereze îndeaproape, asigurând o concepție coerentă asupra obiectivelor ce trebuie îndeplinite și a măsurilor ce urmează a fi luate; Principiul transparenței, consultării societății civile și al dialogului social, care impune, pe de o parte, transparența procesului decizional, iar pe de altă parte consultarea membrilor societății civile în cadrul acestui proces; Principiul participării asigură prin consultarea și participarea reprezentanților actorilor interesați în faza de concepție, elaborare și implementare a politicilor publice și a actelor normative. Actorii interesați pot fi atât din societatea civilă cât și din instituții sau autorități publice; Principiul simplificării procedurilor administrative: care presupune reducerea sarcinilor administrative în vederea atenuării/reducerii riscului de corupție la nivelul administrației publice; Principiul calității serviciilor: care presupune definirea unor norme calitative și cantitative, adaptate nevoilor actuale ale societății; ¹ Principiul subsidiarității potrivit căruia exercitarea competențelor se va face de către autoritatea administrației publice locale situată la nivelul administrativ cel mai apropiat de cetățean și care dispune de capacitatea administrativă necesară; desfășurarea activităților în mod transparent reprezintă cheia unui serviciu public de calitate.

Câteva concluzii:

Administrația publică în județele României se organizează și funcționează în virtutea următoarelor principii: descentralizare, autonomia locală, deconcentrarea serviciilor publice, eligibilitatea autorităților administrației publice locale, legalitatea (respectarea legalității) și consultarea cetățenilor județului în rezolvarea problemelor deosebite ale acestuia. Aplicarea acestor principii nu poate aduce atingere caracterului de stat național, unitar și indivizibil al României.

Principiul autonomiei locale, sau principiul liberei administrări, cum mai este denumit în dreptul comparat, este consacrat în primul rând de Constituția României (art. 120), revizuită în 2003.

Legea organică de care face vorbire Constituția rămâne, în măsura în care nu contravine dispozițiilor actului fundamental astfel cum a fost revizuit, Legea nr.215/2001. Principiul de rang constituțional al autonomiei locale la nivelul județului este strâns legat de principiul descentralizării, de asemenea consacrat de Constituție.

¹ Conf. dr. Dacian Dragoș, Asist. drd. Ana Ranta - *Ibidem* , p.39

Prin autonomie la nivelul județului se înțelege, în viziunea legiuitorului organic, dreptul și capacitatea efectivă a prefectului și a autorităților administrației publice locale de a rezolva și de a gestiona, în numele și în interesul colectivităților județului pe care le reprezintă, treburile publice. Colectivitatea locală înglobează totalitatea locuitorilor din județ, precizare necesară pentru înțelegerea mecanismelor de exercitare a dreptului la autonomie locală. Astfel, dreptul la autonomie locală aparține colectivității locale, însă nu poate fi exercitat de aceasta în mod direct, ci doar prin reprezentanți.

Autonomia locală reprezintă nu numai un drept, ci și abilitatea, capacitatea prefectului de a gestiona treburile publice ale județului.

Prefectul va exercita acest drept în raport cu alte autorități publice, care trebuie să-l respecte și să se abțină de la a-i aduce atingere prin norme juridice inferioare legii, dar și în raport cu colectivitatea județului, care nu poate lua în propriile mâini decizia la nivel local, ci trebuie să respecte principiul democrației reprezentative, principiu reliefat și de această dispoziție legală.

În ceea ce privește capacitatea efectivă a prefectului de a gestiona treburile publice ale județului, din practică administrativă se poate spune că aceasta există în măsura corespunzătoare doar la nivelul județelor, municipiilor și orașelor, lipsind cu desăvârșire sau fiind destul de slabă la nivelul comunelor. Astfel, la nivelul majorității covârșitoare a comunelor nu se poate vorbi de o capacitate a autorităților locale de a face față presiunilor centralizatoare de orice fel – economice, politice, administrative, prin utilizarea autonomiei locale conferită prin lege.

Totodată, în situația în care autonomia la nivelul județului fie nu este suficientă, fie nu este exercitată de către cei îndreptățiți, se vorbește despre probleme privind traseismul politic, despre sancționarea primarilor și consilierilor care își schimbă formațiunea politică în timpul mandatului de ales local, despre stoparea acestor fenomene (justificate de către cei în cauză prin imposibilitatea exercitării atribuțiilor conferite de lege în interesul colectivității locale). Legea precizează că autonomia la nivelul județului este numai administrativă și financiară, fiind exercitată pe baza și în limitele prevăzute de lege.

BIBLIOGRAFIE

Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României.
Strategia de securitate națională din 1991 – „Concepția privind securitatea națională a României” – și cea din 1994 intitulată „Concepția integrată privind securitatea națională a României“.

- H.G. nr. 1088 din 09.11.2000 – Regulamentul de apărare împotriva incendiilor în masă.
- Legea nr. 415/27 iunie 2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării.
- Legea nr. 182 din 12 aprilie 2002 privind protecția informațiilor clasificate.
- H.G. nr. 585 din 13 iunie 2002 pentru aprobarea Standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România.
- Constituția României, 1991, modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, în Monitorul Oficial al României, 29 octombrie 2003.
- Legea nr. 333 din 22 iulie 2003, privind paza obiectivelor, bunurilor valorilor și protecția persoanelor.
- Legea nr. 484 din 18 noiembrie 2003 privind aprobarea OUG 80/2003 și a Codului internațional pentru securitatea navelor și facilităților portuare (Codul ISPS).
- Legea nr. 535/25 noiembrie 2004 privind prevenirea și combaterea terorismului
- Ordinul Ministrului Economiei nr. 660/2004 – Ghidului de identificarea elementelor de infrastructura critică din economie.
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 21 din 15.04.2004 privind Sistemul Național de Management al Situațiilor de Urgență.
- H.G. nr. 1491 din 09.09.2004 – Regulamentului cadru privind structura organizatorică, atribuțiile, funcționarea și dotarea comitetelor și centrelor operative pentru situații de urgență.
- H.G. nr. 2288 din 09.12.2004 – Aprobarea repartizării principalelor funcții de sprijin pe care le asigură ministerele, celelalte autorități publice centrale și organizațiile neguvernamentale privind prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență.
- Legea nr. 481 din 08.11.2004 privind protecția civilă.
- H.G. nr. 1854/2005 pentru aprobarea Strategiei naționale de management al riscului la inundații.
- Codul Aerian al României, consolidat cu Legea nr. 399/2005.
- H.G. nr. 547 din 09.06.2005 – Strategii naționale de protecție civilă.
- H.G. nr. 642 din 29.06.2005 – Criteriile de clasificare a unităților administrativ-teritoriale, instituțiilor publice și operatorilor economici din punct de vedere al protecției civile, în funcție de tipurile de riscuri specifice.
- H.G. nr. 1222 din 13.10.2005 – Principiile evacuării în situații de conflict armat.
- Ordinul nr. 660 din noiembrie 2005 al ministrului economiei și comerțului privind aprobarea Ghidului de identificare a elementelor de infrastructură critică în economie.

Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă.

Legea nr. 307 din 12.07.2006 privind apărarea împotriva incendiilor.

Legea nr. 212/24 mai 2006 privind modificarea și completarea Legii nr. 481/2004 privind protecția civilă.

H.G. nr. 1489 din 09.09.2004 – Organizarea și funcționarea Comitetului Național pentru Situații de Urgență, modificată și completată prin H.G. nr. 386 din 22.03.2006

H.G. nr. 1040 din 09.08.2006 – Planului național de asigurare cu resurse umane, materiale și financiare pentru gestionarea situațiilor de urgență.

**PARTICIPAREA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE
LA ASIGURAREA SECURITĂȚII JUDEȚULUI**

**THE ROLE OF LOCAL PUBLIC ADMINISTRATION
IN ENSURING DISTRICT SECURITY**

*Decebal FAGĂDAU**

Rezumat: În contextul actual al preocupărilor pentru crearea unui mediu internațional de securitate sigur și stabil, în urma unor evenimente care au generat importante schimbări politice, sociale și economice, atât la nivel global, cât și la nivel regional, local și național, a fost necesar ca și România să-și reconsidere conceptul de securitate și modalitățile prin care aceasta își promovează interesele fundamentale, în condițiile evoluției sistemului de securitate european și euroatlantic.

Articolul subliniază importanța pe care o au organele administrației publice locale la realizarea unui climat de securitate potrivit atribuțiilor lor.

Cuvinte-cheie: securitate națională, regională și locală; administrație publică locală; atribuții funcționale; bună administrare; siguranța cetățeanului.

Abstract: In the current context characterized by constant endeavors for creating a stable and secure international environment, due to certain events that generated significant political, social and economic changes – both globally and regionally, locally, nationally – it was necessary for Romania to reconsider the concept of security and the ways through which it promotes its fundamental interests given the evolution of European and Euro-Atlantic security system. The article underlines the importance of local public administration bodies in achieving a climate of security according to their rights and duties.

Keywords: national, regional and local security; local public administration; functional duties; good governance; citizen's safety and security.

Introducere

Securitatea națională trebuie să răspundă nevoii și obligației de protecție legitimă împotriva riscurilor și amenințărilor ce pun în pericol drepturile și

* Primarul Orașului Constanța, Academia Națională de Informații (Colegiul Național de Informații)

libertățile fundamentale ale omului, valorile și interesele naționale vitale, bazele existenței statului român. Securitatea națională cuprinde următoarele domenii: securitatea publică; prevenirea și contracararea terorismului și a altor amenințări asimetrice; capacitatea de apărare; starea de legalitate; siguranța cetățeanului; protecția împotriva dezastrelor naturale, degradării condițiilor de viață și accidentelor industriale.¹

Participarea administrației publice locale la asigurarea securității județului se realizează prin măsuri adecvate de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă și militară, prin activitatea de informații, contrainformații și securitate, precum și prin gestionarea eficientă a crizelor, în conformitate cu normele de conduită ale comunității europene și euroatlantice și prevederile dreptului internațional.

Administrația publică locală urmărește să asigure starea de normalitate democratică la care aspiră cetățenii județului pe baza eforturilor pentru deplina instaurare a legalității, făurirea prosperității economice, echilibrului social și stabilității politice. Securitatea județului se realizează în cadrul ordinii democratice prin exercitarea deplină a drepturilor și libertăților cetățenești; asumarea conștientă a responsabilităților; perfecționarea capacității de decizie și de acțiune a județului și vizează, totodată, securitatea energetică și alimentară, securitatea transporturilor și a infrastructurii, securitatea sănătății publice, securitatea sanitară, ecologică și culturală, securitatea financiară, informatică și informațională.

Constituția așează la temelia prosperității poporului român valori precum: democrația, libertatea, egalitatea și supremația legii; respectul pentru demnitatea omului, pentru drepturile și libertățile sale fundamentale; identitatea națională și responsabilitatea civică; pluralismul politic; proprietatea garantată și economia de piață; pacea și cooperarea internațională; dialogul și comunicarea dintre civilizații și nu în ultimul rând solidaritatea cu națiunile democratice.

Pentru asigurarea securității și prosperității cetățenilor județului se impune eficiența administrației publice locale, administrație care are un rol esențial în punerea în practică a securității interne componentă a strategiei de securitate.

Gradul de noutate al acestui articol constă în încercarea de a arăta importanța administrației publice locale în punerea în practică a strategiei de securitate și urmărește răspunsurile la următoarele întrebări: ce reprezintă administrația publică și principiile de organizare și funcționare ale administrației publice locale; autoritățile deliberative ale administrației publice locale, în speță consiliul local și consiliul județean; autoritățile executive ale administrației publice locale, în speță

¹ *Strategia națională de apărare a țării 2015-2019* <http://www.presidency.ro/static/-Strategia%20Nationala%20de%20Aparare%20a%20Tarii.pdf>

primarul și președintele consiliului județean; rolul administrației publice locale în punerea în practică a strategiei de securitate

Au fost utilizate în acest scop diverse surse bibliografice ce se regăsesc în bibliografie, fiind aduse în discuție opiniile, părerile și punctele de vedere ale mai multor specialiști, surse precum Internetul, mass-media, și nu în ultimul rând legislația specifică administrației publice locale.

Principiile de organizare și funcționare a administrației locale

În conformitate cu prevederile art.2 din Legea nr.215/2001 a administrației publice locale, republicată modificată și completată, care reia parțial textul art.120 din Constituția României, administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se organizează și funcționează în temeiul principiilor descentralizării, autonomiei locale, deconcentrării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, legalității și al consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit. Aplicarea acestor principii nu poate aduce atingere caracterului de stat național, unitar și indivizibil al României.

Principiul autonomiei locale, sau principiul liberei administrări, cum mai este denumit în dreptul comparat², este consacrat în primul rând de Constituția României, revizuită în 2003, în art.120 alin.1.

În considerarea dispozițiilor Cartei europene a autonomiei locale, conform căreia - Principiul autonomiei locale trebuie să fie recunoscut în legislația internă și pe cât posibil, în Constituție (art. 2 - Fundamentarea constituțională și legală a autonomiei locale), Constituția se rezumă doar la proclamarea principiului, lăsând în seama legii organice reglementarea formelor concrete de realizare a acestuia.

Legea organică de care face vorbire Constituția rămâne, în măsura în care nu contravine dispozițiilor actului fundamental astfel cum a fost revizuit, Legea nr.215/2001. Principiul de rang constituțional al autonomiei locale este strâns legat de principiul descentralizării, de asemenea consacrat de Constituție.

Prin autonomie locală se înțelege, în viziunea legiuitorului organic, dreptul și capacitatea efectivă a autorităților administrației publice locale de a soluționa și de a gestiona, în numele și în interesul colectivităților locale pe care le reprezintă, treburile publice. Colectivitatea locală înglobează totalitatea locuitorilor din unitatea administrativ teritorială, precizare necesară dacă se dorește înțelegerea mecanismelor de exercitare a dreptului la autonomie locală.

Astfel, dreptul la autonomie locală aparține colectivității locale, însă nu poate fi exercitat de aceasta în mod direct, ci doar prin reprezentanți.³

² Jean -Marie Auby, Jean -Bernard Auby, *Institutions administratives, 7e edition*, Editions Dalloz, 1996, p.109.

Autonomia locală implică atât un drept, cât și abilitatea, capacitatea autorităților administrațiilor publice locale de a gestiona treburile publice locale. Autoritățile publice locale vor exercita acest drept în raport cu alte autorități publice, care trebuie să-l respecte și să se abțină de la a-i aduce atingere prin norme juridice inferioare legii, dar și în raport cu colectivitatea locală, care nu poate lua în propriile mâini decizia la nivel local, ci trebuie să respecte principiul democrației reprezentative, principiu reliefat și de această dispoziție legală.

În ceea ce privește capacitatea efectivă a autorităților administrației publice locale de a gestiona treburile publice locale, din practica administrativă se poate observa că aceasta există în măsură corespunzătoare doar la nivelul județelor, municipiilor și orașelor, lipsind cu desăvârșire sau fiind destul de slabă la nivelul comunelor. Astfel, la nivelul majorității covârșitoare a comunelor nu se poate vorbi de o capacitate a autorităților locale de a face față presiunilor centralizatoare de orice fel - economice, politice, administrative, prin utilizarea autonomiei locale conferită prin lege.

De asemenea, în condițiile în care autonomia locală nu este suficientă sau nu este exercitată de către cei îndreptățiți, se asistă la probleme privind traseismul politic, sancționarea primarilor și consilierilor care își schimbă formațiunea politică în timpul mandatului de ales local.

Legea statuează că autonomia locală este numai administrativă și financiară, fiind exercitată pe baza și în limitele prevăzute de lege.

Reducerea componentelor autonomiei numai la aspecte financiare și administrative are semnificația excluderii din conținutul acestui concept a autonomiei politice, interzisă de Constituție care declară statul român stat unitar și indivizibil. Importanța acordată autonomiei financiare a colectivităților locale în ansamblul mijloacelor de realizare a autonomiei administrative reiese și din coroborarea art.4 din Legea nr.215/2001 (autonomia este numai financiară și administrativă) cu art.7 alin.3, din aceeași lege care consacră dreptul colectivităților locale la resurse suficiente în cadrul procesului de descentralizare, și cu art. 9 tot din legea invocată anterior care proclamă principiul proporționalității între atribuțiile legale și resursele financiare alocate pentru exercitarea lor.

Astfel, autoritățile administrației publice centrale nu pot stabili sau impune nici un fel de responsabilități autorităților administrației publice locale în procesul de descentralizare a unor servicii publice ori al creării de noi servicii publice, fără asigurarea mijloacelor financiare corespunzătoare pentru realizarea respectivelor responsabilități.

³ Antonie Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, București, Editura All Beck, 2002, p. 264.

De asemenea, în scopul asigurării autonomiei locale, autoritățile administrației publice locale au dreptul să instituie și să perceapă impozite și taxe locale, să elaboreze și să aprobe bugetele locale ale comunelor, orașelor, municipiilor și județelor, în condițiile legii.

Autonomia locală privește organizarea, funcționarea, competențele și atribuțiile, precum și gestionarea resurselor care, potrivit legii, aparțin comunei, orașului, municipiului sau județului, după caz și conferă autorităților administrației publice locale dreptul ca, în limitele legii, să aibă inițiative în toate domeniile, cu excepția celor care sunt date în mod expres în competența altor autorități publice. Autoritățile administrației publice locale exercită, în condițiile legii, competențe exclusive, competențe partajate și competențe delegate.

Raporturile dintre autoritățile administrației publice locale din comune, orașe și municipii și autoritățile administrației publice de la nivel județean se bazează pe principiile autonomiei, legalității, responsabilității, cooperării și solidarității în rezolvarea problemelor întregului județ. În relațiile dintre autoritățile administrației publice locale și consiliul județean, pe de o parte, precum și între consiliul local și primar, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare.

Principiul descentralizării se referă la organizarea administrației publice în general, și, pe de o parte, evocă existența colectivităților locale autonome (descentralizarea teritorială), iar pe de altă parte denotă tendința statului modern de renunțare treptată la prestarea serviciilor publice în regim centralizat, în favoarea înființării stabilimentelor publice, sau a prestării lor de către persoane private – stabilimentele de utilitate publică (descentralizarea funcțională, tehnică sau pe servicii).

Descentralizarea teritorială implică existența autonomiei locale, prin urmare se poate afirma că descentralizarea este un sistem de organizare administrativă iar autonomia locală este un drept al colectivităților locale, desprins și decurgând tocmai din principiul descentralizării. Descentralizarea serviciilor publice constă, în fapt, în recunoașterea unei anumite autonomii și acordarea personalității juridice unor instituții sau servicii publice organizate la nivelul unităților administrativ-teritoriale.⁴

La baza acestor concepte stă ideea conform căreia cei administrați, care formează colectivitatea locală, sunt legați între ei prin interese comune și, de aceea, afacerile locale vor fi mai bine administrate de la acest nivel, local, de către reprezentanții aleși ai colectivității locale.

⁴ Corneliu Manda, *Drept administrativ, Tratat elementar, ediția a IV-a*, București, Editura Lumina Lex, , 2007, p.202.

Descentralizarea pe servicii este caracterizată ca acel procedeu prin care un singur serviciu public este scos fie din competența autorităților centrale, fie din competența autorităților locale și este organizat în mod autonom.

Deconcentrarea serviciilor publice este, alături de descentralizarea acestora, un sistem de organizare administrativă adoptat în sistemul nostru de drept, precum și în alte sisteme de drept, cum este cel francez.

Deconcentrarea presupune acordarea structurilor teritoriale ale statului a unor puteri publice pentru a fi exercitate în numele statului, însă la nivel teritorial, fiind prin urmare o variantă a centralizării.

Serviciile publice din unitățile administrativ teritoriale, indiferent că este vorba de extensii ale serviciilor prestate de către autorități centrale sau de servicii exclusiv locale, vor putea fi organizate fie pe bază de descentralizare, fie pe bază de deconcentrare. Descentralizarea este aplicabilă ca principiu general de organizare și funcționare a administrației publice locale, pe când deconcentrarea, ca modalitate expres prevăzută de actul fundamental pentru organizarea serviciilor publice teritoriale.

Principiile pe baza cărora se desfășoară procesul de descentralizare sunt stipulate de art. 3 din Legea nr.195/2006 privind descentralizarea, respectiv: principiul subsidiarității, care constă în exercitarea competențelor de către autoritatea administrației publice locale situată la nivelul administrativ cel mai apropiat de cetățean și care dispune de capacitate administrativă necesară; principiul asigurării resurselor corespunzătoare competențelor transferate; principiul responsabilității autorităților administrației publice locale în raport cu competențele ce le revin, care impune obligativitatea realizării standardelor de calitate în furnizarea serviciilor publice și de utilitate publică; principiul asigurării unui proces de descentralizare stabil, predictibil, bazat pe criterii și reguli obiective, care să nu constrângă activitatea autorităților administrației publice locale sau să limiteze autonomia locală financiară; principiul echității, care implică asigurarea accesului tuturor cetățenilor la serviciile publice și de utilitate publică; principiul constrângerii bugetare, care interzice utilizarea de către autoritățile administrației publice centrale a transferurilor speciale sau a subvențiilor pentru acoperirea deficitelor finale ale bugetelor locale.

Principiul legalității. Legalitatea înseamnă respectarea cu strictețe a unei norme de drept. La starea de legalitate se ajunge fie prin respectarea unei dispoziții legale de bunăvoie, fie prin aplicarea silită a legii de către forța de constrângere a puterii publice. Legalitatea presupune respectarea, în activitatea administrației publice locale, a Constituției, legilor și celorlalte acte normative sau individuale cu forță juridică superioară.

Actul administrativ, principala formă de activitate a administrației publice, trebuie să fie întotdeauna conform cu - legea, prin acest termen înțelegându-se normele juridice cuprinse în acte juridice cu forță superioară, nu doar legea propriu zisă, ca act de voință al Parlamentului.

Autoritățile administrației publice sunt puse în situația de a interpreta anumite acte normative atunci când fac aplicarea lor, iar interpretarea trebuie să fie conformă cu legea. Problema care se ridică este riscul interpretării unei norme legale în mod greșit, cu bună credință. Nu există un sistem eficient de interpretare unitară a actelor normative: o dispoziție legală poate fi interpretată într-un fel de unele autorități administrative și în alt fel de altele, iar soluția de interpretare este oferită de Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă, cu dilema riscului modificării și completării ulterioare, conform căreia interpretarea dată de cel care aplică norma (interpretarea administrativă) este valabilă dacă este făcută cu bună credință până la momentul când intervine o interpretare oficială din partea emitentului sau a altui organ competent.

Principiul legalității ca unul din principiile organizării administrației publice locale se manifestă în tot ce ține de aceasta. Astfel, alegerea, constituirea, compunerea, organizarea și funcționarea autorităților administrației publice locale, controlul legalității activității lor trebuie să fie în stricta conformitate, în primul rând, cu prevederile Constituției, ale legilor și ale celorlalte acte normative bazate pe lege. Nerespectarea acestui principiu atrage după sine răspunderea juridică prevăzută de lege și aplicarea sancțiunilor corespunzătoare.

Principiul eligibilității autorităților administrației publice locale presupune alegerea directă sau indirectă, însă cu respectarea principiilor democrației reprezentative a autorităților locale. Legea română prevede alegerea directă atât a consiliului local sau consiliului județean, cât și a Primarului și alegerea indirectă a Președintelui consiliului județean.

Democrația reprezentativă presupune rezolvarea treburilor publice locale de către autoritățile administrației publice locale alese, și nu de către cetățeni, prin referendum. Prin urmare, referendumul poate fi în principiu doar consultativ, nu și decizional⁵, iar autoritățile locale nu pot recurge la el pentru rezolvarea unor aspecte sensibile, pentru care nu vor să-și asume răspunderea.

Principiul consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit se referă la faptul că democrația reprezentativă la nivel local implică doar consultarea cetățenilor în privința afacerilor publice locale, nu și transformarea lor în decidenți pe plan local, cu excepția câtorva situații strict determinate prin lege, când principiul comportă excepții.

⁵ Jean -Marie Auby, Jean -Bernard Auby, *Ibidem*, p.108.

Problemele de interes deosebit din unitățile administrativ-teritoriale și subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor pot fi supuse, în condițiile legii, aprobării locuitorilor, prin referendum local. Referendumul local se poate organiza în toate satele și localitățile componente ale comunei sau orașului ori numai în unele dintre acestea. În cazul referendumului la nivel județean, acesta se poate desfășura în toate comunele și orașele din județ ori numai în unele dintre acestea, care sunt direct interesate. De regulă, referendumul are un caracter consultativ, de aceea rezultatul său nu este obligatoriu ci doar orientativ. Problemele supuse referendumului local se stabilesc de consiliile locale sau județene, după caz, la propunerea primarului, respectiv a președintelui consiliului județean.

Principiul trebuie privit ca o obligație a autorităților locale competente de recurge la această formă de transparență administrativă atunci când se pune problema luării unor decizii de importanță deosebită la nivel local, în numele colectivității locale și care sunt susceptibile de a avea un impact semnificativ asupra respectivei colectivități.

Principiul subsidiarității în conformitate cu prevederile art.3 din Legea nr.195/2006 privind descentralizarea, constă în exercitarea competențelor de către autoritatea administrației publice locale situată la nivelul administrativ cel mai apropiat de cetățean și care dispune de capacitate administrativă necesară. Atribuirea unei responsabilități unei alte autorități trebuie să țină cont de amploarea și de natura sarcinii și de exigențele de eficacitate și de economie.

Legea administrației publice locale conține doar prevederi de principiu privind dezvoltarea regională, prin precizarea dreptului unităților administrativ-teritoriale de a încheia între ele acorduri și pot participa, inclusiv prin alocare de fonduri, la inițierea și la realizarea unor programe de dezvoltare zonală sau regională, în baza hotărârilor adoptate de consiliile locale ori județene, după caz, în condițiile legii.

Problematica dezvoltării regionale este abordată de o manieră mai extinsă în Legea dezvoltării regionale nr.315/2004, care, însă, conferă doar consiliilor județene posibilitatea de a constitui regiuni de dezvoltare. Regiunile de dezvoltare au fost constituite în România în scopul asigurării creșterii economice și a dezvoltării sociale echilibrate, îmbunătățirii competitivității internaționale a României și a reducerii decalajelor economice existente față de statele membre ale Uniunii Europene. Prin reducerea acestor decalaje economice și sociale, se stabilesc condițiile favorabile pentru România de a participa ca partener egal la schimbul de valori economico sociale comunitare.

Art.2 alin.2 din Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale, republicată, modificată și completată conține o precizare de maximă importanță și anume, se arată că aplicarea principiilor autonomiei locale, descentralizării

serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, legalității și consultării cetățenilor în probleme de interes deosebit nu pot aduce atingere caracterului de stat național unitar al României. În statul unitar, autoritățile centrale sunt interesate de rezolvarea interesului local cât și a celui național, de crearea unor raporturi normale de colaborare între autoritățile administrației publice centrale și locale.

Ca atare, aplicarea în practică a acestor principii și în special a autonomiei locale și descentralizării pe servicii, este subordonată ideii unității statului român.

Autoritățile administrației publice locale

Autoritățile administrației publice prin care se realizează autonomia locală în comune, orașe și municipii sunt consiliile locale, comunale, orășenești și municipale, ca autorități deliberative, și primarii, ca autorități executive.

În fiecare județ se constituie un consiliu județean, ca autoritate a administrației publice locale, pentru coordonarea activității consiliilor comunale, orășenești și municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean, ce este condus de președinte.

Aleșii locali sunt primarul, consilierii locali, președintele consiliului județean și consilierii județeni. În asigurarea liberului exercițiu al mandatului lor, aceștia îndeplinesc o funcție de autoritate publică, beneficiind de dispozițiile legii penale cu privire la persoanele care îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat. Consiliile locale și primarii se aleg în condițiile prevăzute de legislația specifică în speță Legea nr.67/2004, actualizată în 2012 pentru alegerea autorităților administrației publice locale modificată și completată, și funcționează ca autorități ale administrației publice locale care rezolvă treburile publice din comune, orașe și municipii în condițiile legii.

Așa cum am precizat anterior în fiecare județ se constituie un consiliu județean, ca autoritate a administrației publice locale, pentru coordonarea activității consiliilor comunale, orășenești și municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean. Consiliul județean este ales în condițiile Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale modificată și completată, urmând ca la următoarele alegeri locale alegerea acestuia să se facă în mod indirect (de către consilierii județeni din rândul acestora).

Mandatul primarului, consilierului local, respectiv al președintelui consiliului județean și al consilierului județean este de 4 ani. Mandatul se exercită în condițiile legii. Consiliul local sau consiliul județean, primarul, precum și președintele consiliului județean ales în cursul unui mandat, ca urmare a dizolvării consiliului local sau județean, respectiv a vacanței postului de primar sau de președinte al consiliului județean, încheie mandatul precedentei autorități a administrației

publice locale. Consiliul local sau consiliul județean, precum și primarul sau președintele consiliului județean, aleși în urma organizării unor noi unități administrativ-teritoriale sau în urma dizolvării unor consilii, respectiv vacanțării unor posturi de primari sau de președinți ai consiliilor județene, își exercită mandatul numai până la organizarea următoarelor alegeri locale.

Autoritățile deliberative ale administrației publice locale

Consiliile locale sunt compuse din consilieri locali aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile stabilite de Legea nr.67/2004, actualizată în 2012 pentru alegerea autorităților administrației publice locale cu modificările și completările ulterioare. Numărul membrilor fiecărui consiliu local se stabilește prin ordin al prefectului, în funcție de populația comunei, orașului sau municipiului raportată de Institutul Național de Statistică la data de 1 ianuarie a anului în curs sau, după caz, la data de 1 iulie a anului care precede alegerile. În consecință, un consiliu local poate avea între 9 și 31 de consilieri, iar Consiliul General al Municipiului București este compus din 55 de consilieri.⁶

Consiliul local are inițiativă și hotărăște, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități publice, locale sau centrale. Consiliul local exercită atribuții așa cum sunt prevăzute de art.38, alin.2 din Legea nr.215/2001 a administrației publice locale republicată, modificată și completată dintre care sunt enumerate câteva care au legătură cu securitatea județului:

- dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei, orașului sau municipiului: aprobarea, la propunerea primarului a bugetului local, virărilor de credite, modulul de utilizare a rezervei bugetare și contului de încheiere a exercițiului bugetar; contractarea și/sau garantarea împrumuturilor; stabilește și aprobă impozitele și taxele locale, în condițiile legii; aprobarea documentațiilor tehnicoeconomice pentru lucrările de investiții de interes local, în condițiile legii; aprobarea strategiilor privind dezvoltarea economică, socială și de mediu a unității administrativ teritoriale; asigurarea realizării lucrărilor și luarea măsurilor necesare implementării și conformării cu prevederile angajamentelor asumate în procesul de integrare europeană în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor pentru serviciile furnizate cetățenilor;

- administrarea domeniului public și privat al comunei, orașului sau municipiului; darea în administrare, concesiunea sau închirierea bunurilor proprietate publică a comunei, orașului sau municipiului, după caz, precum și a

⁶ Conf. dr. Dacian Dragoș, Asist. drd. Ana Ranta - *Elemente de drept administrativ* - București, Editura Universitară, Suport de curs an universitar 2011/2012, p. 19.

serviciilor publice de interes local, în condițiile legii; vânzarea, concesiunea sau închirierea bunurilor proprietate privată a comunei, orașului sau municipiului, după caz, în condițiile legii; avizarea sau aprobarea, în condițiile legii, a documentațiilor de amenajare a teritoriului și urbanism ale localităților;

- gestionarea serviciilor furnizate către cetățeni; asigurarea cadrului necesar pentru furnizarea serviciilor publice de interes local privind: educația; serviciile sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială; furnizarea serviciilor pentru sănătate; cultură; tineret; sportul; ordine publică; situații de urgență; protecția și refacerea mediului înconjurător; dezvoltarea urbană; evidența persoanelor; starea podurilor și drumurilor publice; serviciilor comunitare de utilitate publică: alimentare cu apă, gaz natural, canalizare, salubritate, energie termică, iluminat public și transport public local, asigurarea resurselor naturale de pe raza unității administrativ teritoriale; alte servicii publice stabilite prin lege; acordarea unor sporuri și altor facilități, potrivit legii, personalului sanitar și didactic; sprijin, în condițiile legii, activitatea cultelor religioase; solicitarea unor informații și rapoarte de la primar, viceprimar și de la șefii organismelor prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes local; aprobarea construirii locuințelor sociale și a utilităților locative aflate în proprietatea sau în administrarea sa;

Consiliul județean este compus din consilieri aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile stabilite de Legea nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, modificată și completată.

Consiliul județean, ca autoritate deliberativă a administrației publice locale constituită la nivel județean, îndeplinește următoarele categorii principale de atribuții:

- organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al consiliului județean, ale instituțiilor și serviciilor publice de interes județean și ale societăților comerciale și regiilor autonome de interes județean; hotărăște înființarea sau reorganizarea de instituții, servicii publice și societăți comerciale de interes județean, precum și reorganizarea regiilor autonome de interes județean, în condițiile legii;

- dezvoltarea economico-socială a județului prin aprobarea bugetului propriu al județului, virările de credite, modul de utilizare a rezervei bugetare și contul de încheiere a exercițiului bugetar; contractarea și/sau garantarea împrumuturilor, precum și contractarea de datorie publică locală prin emisiuni de titluri de valoare în numele județului, în condițiile legii; adoptarea de strategii, prognoze și programe de dezvoltare economico-socială și de mediu a județului; aprobarea și urmărirea, în cooperare cu autoritățile administrației publice locale comunale și orașenești

interesate, măsurile necesare, inclusiv cele de ordin financiar, pentru realizarea acestora; stabilirea proiectelor de organizare și amenajare a teritoriului județului, precum și de dezvoltare urbanistică generală a acestuia și a unităților administrativ-teritoriale componente; aprobarea documentațiilor tehnico-economice pentru lucrările de investiții de interes județean;

- gestionarea serviciilor publice din subordine prin asigurarea cadrului necesar pentru furnizarea serviciilor publice de interes județean privind: educația; serviciile sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială; sănătatea; cultura; tineretul; sportul; ordinea publică; situațiile de urgență; protecția și refacerea mediului înconjurător; evidența persoanelor; podurile și drumurile publice; serviciile comunitare de utilitate publică de interes județean, precum și alimentarea cu gaz metan;

- cooperarea interinstituțională prin cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române ori străine, inclusiv cu parteneri din societatea civilă, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public județean; cooperarea sau asocierea cu alte unități administrativ-teritoriale din țară ori din străinătate.

Autoritățile executive ale administrației publice locale

Primarul îndeplinește o funcție de autoritate publică și asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției, precum și punerea în aplicare a legilor, a decretelor Președintelui României, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, a hotărârilor consiliului local; dispune măsurile necesare și acordă sprijin pentru aplicarea ordinelor și instrucțiunilor cu caracter normativ ale miniștrilor, ale celorlalți conducători ai autorităților administrației publice centrale, ale prefectului, precum și a hotărârilor consiliului județean, în condițiile legii. Pentru punerea în aplicare a activităților date în competența sa, primarul beneficiază de un aparat de specialitate, pe care îl conduce. Aparatul de specialitate al primarului este structurat pe compartimente funcționale, în condițiile legii. Compartimentele funcționale ale acestuia sunt încadrate cu funcționari publici și personal contractual.

Primarul îndeplinește următoarele categorii principale de atribuții:

- îndeplinește funcția de ofițer de stare civilă și de autoritate tutelară și asigură funcționarea serviciilor publice locale de profil, atribuții privind organizarea și desfășurarea alegerilor, referendumului și a recensământului;

Exercitarea acestor atribuții de către primar se face nu în calitatea sa de autoritate locală autonomă, ci în calitate de reprezentant al statului în comuna sau în orașul în care a fost ales; în consecință, asupra acestor atribuții Ministerul

Administrației și Internelor exercită prin intermediul Prefectului un control ierarhic, nu unul de tutelă administrativă.

În aceasta calitate, primarul poate solicita prefectului, în condițiile legii, sprijinul conducătorilor serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale din unitățile administrativ teritoriale, dacă sarcinile ce îi revin nu pot fi rezolvate prin aparatul de specialitate;

- prezintă consiliului local, în primul trimestru, un raport anual privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale; prezintă, la solicitarea consiliului local, alte rapoarte și informații; elaborează proiectele de strategii privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale și le supune aprobării consiliului local.

- coordonează realizarea serviciilor publice de interes local, prestate prin intermediul aparatului de specialitate sau prin intermediul organismelor prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes local; ia măsuri pentru prevenirea și, după caz, gestionarea situațiilor de urgență; asigură inventarierea, evidenței statistice, inspecției și controlului efectuării serviciilor publice de interes local prevăzute la art. 38 alin. (6) lit. a)-d) din Legea nr.215/2001, actualizată în 2013 a administrației publice locale republicată, modificată și completată, precum și a bunurilor din patrimoniul public și privat al unității administrativ-teritoriale; numește, sancționează și dispune suspendarea, modificarea și încetarea raporturilor de serviciu sau, după caz, a raporturilor de muncă, în condițiile legii, pentru personalul din cadrul aparatului de specialitate, precum și pentru conducătorii instituțiilor și serviciilor publice de interes local; asigură elaborarea planurilor urbanistice prevăzute de lege, le supune aprobării consiliului local și acționează pentru respectarea prevederilor acestora; emite avizele, acordurile și autorizațiile date în competența sa prin lege și alte acte normative; asigură realizarea lucrărilor și ia măsurile necesare conformării cu prevederile angajamentelor asumate în procesul de integrare europeană în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor pentru serviciile furnizate cetățenilor.

Președintele consiliului județean reprezintă județul în relațiile cu celelalte autorități publice, cu persoanele fizice și juridice române și străine, precum și în justiție și răspunde în fața alegătorilor de buna funcționare a administrației publice județene, precum și de buna funcționare a aparatului de specialitate al consiliului județean, pe care îl conduce.

Președintele consiliului județean îndeplinește, în condițiile legii, următoarele categorii principale de atribuții:

- răspunde de buna funcționare a aparatului de specialitate al consiliului județean, a instituțiilor și serviciilor publice de interes județean și a societăților

comerciale și regiilor autonome de interes județean; întocmește și supune spre aprobare consiliului județean regulamentul de organizare și funcționare a acestuia, organigrama, statul de funcții și regulamentul de organizare și funcționare a aparatului de specialitate, precum și ale instituțiilor și serviciilor publice de interes județean și ale societăților comerciale și regiilor autonome de interes județean;

- exercită funcția de ordonator principal de credite; întocmește proiectul bugetului județului și contul de încheiere a exercițiului bugetar și le supune spre aprobare consiliului județean, în condițiile și la termenele prevăzute de lege; urmărește modul de realizare a veniturilor bugetare și propune consiliului județean adoptarea măsurilor necesare pentru încasarea acestora la termen; inițiază, cu aprobarea consiliului județean, negocieri pentru contractarea de împrumuturi și emisiuni de titluri de valoare în numele județului;

- îndrumă metodologic, prin aparatul de specialitate al consiliului județean, activitățile de stare civilă și autoritate tutelară desfășurate în comune și orașe; poate acorda, fără plată, prin aparatul de specialitate al consiliului județean, sprijin, asistență tehnică, juridică și de orice alta natură consiliilor locale sau primarilor, la cererea expresă a acestora.

- coordonează realizarea serviciilor publice și de utilitate publică de interes județean prestate prin intermediul aparatului de specialitate al consiliului județean sau prin intermediul organismelor prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes județean; ia măsuri pentru organizarea executării și executarea în concret a activităților din domeniile prevăzute la art. 104 alin. (5) lit. a)-d) din Legea nr.215/2001, actualizată în 2013 a administrației publice locale republicată, modificată și completată; ia măsuri pentru evidența, statistică, inspecția și controlul efectuării serviciilor publice și de utilitate publică de interes județean, prevăzute la art. 104 alin. (5) lit. a)-d) din Legea nr.215/2001, actualizată în 2013 a administrației publice locale republicată, modificată și completată, precum și a bunurilor din patrimoniul public și privat al județului; emite avizele, acordurile și autorizațiile date în competența sa prin lege sau prin hotărâre a consiliului județean; coordonează și controlează organismele prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes județean înființate de consiliul județean și subordonate acestuia; coordonează și controlează realizarea activităților de investiții și reabilitare a infrastructurii județene.

Actele președintelui consiliului județean, emise în exercitarea atribuțiilor sale sunt dispozițiile cu caracter normativ sau individual. Acestea devin executorii numai după ce sunt aduse la cunoștința publică sau după ce au fost comunicate persoanelor interesate, după caz.

BIBLIOGRAFIE

- Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale republicată, publicată în — Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 123 din 20 februarie 2007, cu modificările și completările ulterioare.
- Strategia națională de apărare a țării 2015-2019.
- AUBY Jean - Marie, AUBY Jean - Bernard, *Institutions administratives*, 7e edition, Editions Dalloz, 1996.
- DACIAN Dragoș, RANTA Ana, *Elemente de drept administrativ*, București, Editura Universitară, Suport de curs an universitar 2011/2012.
- IORGOVAN Antonie, *Tratat de drept administrativ*, București, Editura All Beck, 2002.
- MANDA Corneliu, *Drept administrativ, Tratat elementar*, ediția a IV-a, București, Editura Lumina Lex, 2007.
- PRISĂCARU Valentin, *Tratat de drept administrativ român*, București, Editura All Beck, 1996.
- www.presidency.ro/static/Strategia%20Nationala%20de%20Aparare%20a%20Tarii.pdf

CONTROLUL CIVIL-DEMOCRATIC ASUPRA ARMATEI

CIVIL-DEMOCRATIC CONTROL OVER THE ARMY

*Marian Paul FUSEA**

Rezumat: Discursul tematic este angajat pe trei piloni ai cercetării epistemologice: aserțiuni conceptuale, caracterul necesar al controlului civil-democratic asupra instituției militare și forme, consacrate istoric, ale controlului civil asupra armatei. Coordonatele conceptuale și caracteristicile controlului civil asupra armatei se întemeiază pe valori, precum: legitimitate și necesitate democratică, întemeiere constituțională, factor de sporire a credibilității în instituția militară, vector al dezvoltării apropierei și coeziunii dintre armată și societate, proces de potențare a performanței instituției militare. Caracterul necesar al controlului este determinat de fundamente istorice, sociale, politice și democratice. Formele controlului civil sunt evidențiate din perspectivă istorică, socială și politică. Concluziile analitice semnifică virtuțile consacrate ale controlului civil democratic asupra armatei.

Cuvinte-cheie: Control civil-democratic, administrația militară, armata, stat de drept

Abstract: The directions of research of the present paper followed the three pillars of epistemological research: conceptual assertions, the need for the civil-democratic control over the military institution and the historically demonstrated types of exercising civil-democratic control over the army. Conceptual coordinates and characteristics of civilian control over the army are based on values such as legitimacy and democratic necessity, constitutional fundament, a factor of boosting the credibility of the military institution, a vector of development of the cooperation and cohesion between army and society, a process of increasing the performance of the military institution. This control has to be performed due to historical, social, political and democratic reasons. The types of civilian control are highlighted through historical, social and political perspectives. The analytical conclusions show the importance of democratic civilian control over the army.

Keywords: civil-democratic control, military administration, army, rule of law

* Doctorand la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, fuseapaul@gmail.com

Aserțiuni conceptuale

Controlul civil-democratic asupra instituției militare, în fond asupra folosirii forțelor armate ale statului, constituie atât chintesența relațiilor dintre militari și societate, cât și certitudinea definită constituțional că forța militară a statului, va fi utilizată în strictă conformitate cu sistemul normativ-legislativ care îi guvernează statutul specific. Bunăoară, trebuie să admitem că nu are un caracter imperativ, situându-se conceptual în coordonatele clasice ale naturii sale acționale, în sensul că este asemenea *controlului social* care „este rezultatul raporturilor de interdependență între elementele unui sistem și al determinării componentelor de către sistemul căruia îi aparțin (...), putând fi reglementat prin mijloace formale (norme instituționale impersonale, coduri) sau informale (autocontrol).”¹ În fond, putem admite că, în ceea ce privește strict relațiile civil-militare, avem de-a face cu „procesul de formare a unui mecanism de management al relațiilor dintre armata profesionistă și autoritatea legitimă a statului.”²

Exercitarea acestui control, însă, nu este lăsată la voia întâmplării. Dincolo de exigențele impuse de natura sistemului legislativ care reglementează existența, rolul și misiunile instituției militare, instituțiile care garantează starea și condiția statului democratic au generat implicit și explicit obligativitatea ca acest control să aibă un caracter democratic, bunăoară să fie în consens cu esența relațiilor manifeste din sistemul social. Tocmai această perspectivă a impus, nu întâmplător, sintagma „*control civil-democratic*”, care, fundamental, impune *civililor*, aparținând instituțiilor democratice ale statului, ca asupra armatei să exercite un control în strictă conformitate cu litera și spiritul Constituției și al legilor țării, iar *militarilor*, obligativitatea profesională de a se supune lucrativ unui asemenea control.

În același timp, „*controlul civil-democratic*” asupra instituției militare este reclamat în mod necesar de însăși natura democratică a sistemului social, precum și de faptul că „*existența unei transparențe reale a armatei este mai avantajoasă și mai eficientă într-un stat, decât situația în care armata este ruptă de societate și plasată deasupra legii.*”³

¹ Apud Cătălin Zanfir, Lazăr Vlăsceanu, *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, 1993, p.138.

² Marian Zulean, *Militarul și societatea. Relațiile civil-militare la începutul mileniului al III-lea*, Editura Militară, București, 2008, p. 39.

³ Mircea Cozma, *Relațiile civil-militare în societatea românească*, Editura AFT, 2002, p.39.

În drumul spre o anume definiție a „*controlului civil-democratic*”, plecăm de la realitatea potrivit căreia, conceptual, acesta consistă într-un ansamblu coerent de teze, idei, proceduri, legi și acte normative, standarde și tradiții, în temeiul cărora se exercită constituțional autoritatea politică civilă asupra forțelor armate ale unei țări.⁴ Aceasta, implicit, determină aserțiunea potrivit căreia „*legitimitatea controlului civil este asigurată de legitimitatea procesului democratic, prin intermediul căruia voința populară este delegată autorității politice.*”⁵ Deși nu se face o distincție anume, de fapt, *stricto sensu*, nici nu există, în literatura de specialitate sunt utilizate, cu referire la instituția militară, în mod frecvent, una din sintagmele „*control civil*”, „*control civil-democratic*” și/sau „*control democratic*”, chestiune care nu poate fi atribuită confuziei, ci, mai degrabă, unui anume automatism simplificator, consacrat ca atare. Dar, nu numai. De fapt, este evident, controlul democratic nu poate fi exercitat decât de către civili, ca reprezentanți ai autorității politice, alese democratic.

Opinăm, însă, că adăugarea în sintagma definiției a atributului „*democratic*” nu este întâmplătoare, cel puțin până la maturizarea democratică deplină a societății noastre. Acesta, deoarece și în regimul totalitar comunist asupra armatei se exercita un anumit tip de control civil care, însă, îmbrăca atributele esențiale ale regimului dictatorial, bunăoară era nedemocratic. Or, caracterul democratic al controlului este relevat tocmai de exercitarea acestuia de către autoritățile civile legitime ale statului, alese în mod democratic.

Recurgerea operațională la una din cele trei sintagme evidențiază dreptul societății democratice, dar și pe cel al societății civile, entități între care nu sunt nicidecum frontiere rigide, imuabile, ele coexistând într-o largă întrepătrundere principială și acțională, de a fi neîncetat atente ca forțele armate să acționeze exclusiv și deplin în consens cu responsabilitățile conferite constituțional. Tocmai în acest spirit poate fi definit *caracterul democratic al controlului asupra forțelor armate, activitate care „reprezintă ansamblul prerogativelor conferite de Constituție și lege autorităților societății politice – democratic alese – de a stabili cadrul normativ privind organizarea, funcționarea și responsabilitățile forțelor armate, de a fixa limitele lor de acțiune, precum și de a verifica modul în care activitatea acestora este conformă dispozițiilor legii și hotărârilor autorităților civile competente.*”⁶ Mai mult decât atât, în consens cu tezele afirmate se impune

⁴Alexandru Baboș, Florentin Udrea, *Relații civil-militare.Curs*, Editura CTEA, București, 2006, p. 95.

⁵Ibidem, p. 95.

⁶Gheorghe Diaconescu, Floarea Șerban, Nicolae Pavel, *Controlul democratic asupra Armatei României*, Editura Enciclopedică, București, 1996, p.211.

asertiunea potrivit căreia controlul democratic asupra armatei este expresia naturală a unor relații democratice dintre armată și societate, „înțelese ca un mecanism complex de supraveghere democratică a armatei, de exercitare a controlului civil de către politicienii aleși democratic și existența unei armate profesionalizate ce funcționează ca organizației expert pentru apărarea statului.”⁷

Caracterul necesar al controlului civil-democratic asupra instituției militare

Înțelegând războiul, ca fenomen social, drept o prelungire a politicii cu alte mijloace și, implicit, forțele armate ca instrument al strategiei politice, Clausewitz considera că „Subordonarea punctului de vedere politic celui militar ar fi absurdă, căci politica a generat războiul, ea este inteligența, iar războiul numai instrumentul și nu invers. Nu rămâne, deci, posibilă decât subordonarea punctului de vedere militar celui politic.”⁸ În spiritul aceleiași filozofii, un secol mai târziu, Georges Clemenceau afirma că „Războiul este o treabă mult prea importantă pentru a fi lăsat în seama armatei.”⁹ În cazurile invocate, trimiterea directă la război și exemplificarea prin acesta a unei realități de fapt, se are, implicit, în vedere armata, ca unică instituție a statului specializată în utilizarea violenței armate, inclusiv în purtarea războiului. Ce înseamnă o asemenea teză în configurarea raporturilor dintre societatea politică, rezumată la ceea ce înseamnă politică, și armată? Înseamnă că, cel puțin o dată cu debutul epocii moderne, când statul s-a impus ca sistem organizațional al unei comunități, într-un cadru teritorial bine determinat, și a dispus de un organism militar care să îi apere interesele, a și creat mijloacele și instrumentele necesare să țină sub control instituția militară. De fapt, și în istoria premodernă, din această perspectivă, lucrurile au stat asemănător, în sensul că încă de la apariția lor, odată cu depășirea orânduirii primitive, indiferent de natura acestora – sclavagist sau feudal, statele au dispus de o anumită forță militară, de armate bunăoară, aflate în slujba, implicit sub controlul, forțelor dominante în societate.

Fără să intrăm în detalii ale evoluției istorice a raporturilor dintre forțele dominante ale statului, indiferent de caracterul acestora – despotice, autoritare, dictatoriale sau democratice – și instrumentul de care dispunea să îi apere interesele, respectiv armata, este evident că în oricare dintre organizările statale specifice istoriei, instituția militară s-a aflat sub o formă sau alta de control, specific, în fond, naturii și dezvoltării organizației statale. Practic, o privire retrospectivă asupra

⁷ Marian Zulean, *Op.cit.* p.40.

⁸ Carl von Clausewitz, *Despre război*, Editura Militară, 1982, p.65.

⁹ Colectiv, *Reflecții și maxime*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p.493.

raporturilor istorice dintre stat și organizația militară de care dispunea, denotă patru tipuri de control exercitat asupra instituției militare, respectiv: controlul specific statului sclavagist, care era un control al clasei dominante, reprezentate de către stăpânii de sclavi și pătura conducătoare; controlul asupra armatelor feudale, a căror caracteristică o reprezenta mercenariatul, controlul exercitându-se prin evaluarea și, eventual, amendarea serviciilor militare cumpărate; controlul aplicat în statele capitaliste moderne, când armata avea atributul de instrument al societății și deservea interesele statului; controlul specific statelor și societăților democratice, când armatele sunt supuse controlului civil-democratic. Practic, controlul asupra armatei are, istoric, vârsta armatei, ca instituție a statului, existența însăși a armatei determinând în mod necesar controlul asupra ei.

În exercitarea controlului asupra armatei, calitatea subsistemului legislativ referitor la instituția militară este decisivă. Ambiguitatea și incoerența în fundamentarea și definirea rolurilor și a misiunilor atribuite armatei, pot genera tendințe contraproductive social și statal, cu consecințe imprevizibile, posibil a fi greu de surmontat. Or, este cât se poate de evident că, necesitatea controlului asupra armatei decurge din chiar rolul său social și rezidă în nevoia cursivă a societății de a-i controla capacitatea de a-și îndeplini întocmai prerogativele care-i sunt atribuite constituțional. În ultimă instanță, caracterul necesar al controlului instituției militare urmărește ca, în planul legislației aferente, armata să fie mai bună, respectiv să confere, în termenii legii, certitudinea socială a încrederii în ea.

Un control eficient și productiv al instituției militare se face într-un stat în care legile sub care ființează și acționează armata, în oricare dintre ipostazele fundamentale posibile, pace sau război, bunăoară, sunt legi clare, detaliat cuprinzătoare, predictibile, în consens cu proiectele strategice ale statului și așteptările societății.

În trinomul operațional stat – legi – armată, „*temeliile cele mai trainice ale statelor, fie cele noi, cât și cele vechi sau mixte, sunt legile bune și armatele bune (...) și nu pot fi legi bune acolo unde nu sunt armate bune, iar acolo unde sunt armate bune e nevoie să fie și legi bune.*”¹⁰ Altfel spus, sintetizând, putem afirma că finalitatea operațională dintre elementele invocate este semnificativ determinată de existența unor legi bune, a unui control bun și, implicit, a unor armate bune, potrivit dezideratului social al statului.

Plecând de la realitatea că armata constituie și reprezintă un pol definitoriu al puterii în stat, „...*este foarte important ca pârgii constituționale și legale să nu permită cucerirea unei poziții dominante de către factorul militar, iar desfășurarea și utilizarea forței să nu se facă decât sub autoritatea directă și expresă a*

¹⁰ Niccolo Machiavelli, *Principele*, Editura Minerva, București, 1995, p.142.

conducătorilor aleși democratic.”¹¹ Acesta ar fi unul din motivele caracterului necesar al controlului, anume *gestionarea social-statală a responsabilităților constituționale ale instituției militare*. Dintr-o altă perspectivă, prin activitatea de control al forțelor armate, se previne o eventuală ingerință a militarilor în spațiul politic societal, aspect cu care Jean Blondel evidențiază următoarele trepte relaționale¹²:

- gradul înalt de profesionalizare a militarilor poate duce la izolarea acestora de restul comunității naționale, militarii manifestând evident tendința de a dezvolta și impune propriile atitudini, propria înțelegere a așteptărilor sociale ale statului;
- probabilitatea intervenției militare descrește în raport cu creșterea legitimității sistemului politic;
- probabilitatea intervenției militare descrește în situația în care sistemele politic, social și economic devin mai complexe;
- probabilitatea intervenției militare crește în contextul în care ideologia dominantă a statului diferă în raport cu responsabilitățile și misiunile caracteristice ale militarilor.

Invocând controlul asupra instituției militare, „Principiul democratic al controlului civil asupra armatei poate fi el însuși primejduit, întrucât amenințările și crizele militare se pot materializa mai repede decât se poate organiza consensul.”¹³

Deși, adesea, când se invocă necesitatea controlului democratic asupra armatei, există tentația ca acesta să fie privit drept o garanție a împiedicării declanșării oricăror acțiuni militare cu caracter subversiv, fundamental, prin însăși natura sa, rațiunea controlului democratic rezidă în afirmarea certitudinii că armata acționează în deplin și strict consens cu interesele naționale, proiectate, asumate și promovate de către autoritățile politice democratice ale statului. În același timp, controlul democratic certifică capacitatea armatei de a răspunde celor mai înalte rațiuni ale activității și existenței statale.

Forme, consacrate istoric, ale controlului civil asupra armatei

Decurgând, *de facto*, din ecuația de putere în care se regăsesc atât prin consacrarea lor constituțională, cât și prin legile care decurg din aceasta, consolidând-o specific, controlul civil-democratic asupra armatei amprentează raporturile dintre instituțiile civile și instituția militară, fiind, în ultimă instanță, expresia puterii instituțiilor civile, nu în ultimul rând a societății civile, precum și a

¹¹ Gheorghe Diaconescu, Floarea Șerban, Nicolae Pavel, *Op.cit.*, p. 311.

¹² Jean Blondel, *The Military and its role in the political process*, în *An introduction to comparative government*, Weidenfeld and Nicolson, London, 1979, p.76-89.

¹³ Alvin și Heidi Toffler, *Război și antirăzboi*, Editura Antet, București, 1995, p.215.

instituției militare. Pentru că, este limpede, controlul, în sine, chiar în nota sa elementară și, de ce nu?, vulgar-empirică, înseamnă putere, o putere dominantă, exercitată asupra altei puteri, dominate.

În definirea și conceptualizarea formelor de control civil-democratic asupra armatei, vom pleca de la ceea ce apreciez că, nu în cele din urmă, reprezintă, chiar dacă nu în asumarea și afirmarea deschisă a scopurilor și naturii sale analitice, o modalitate de situare în anumite standarde a puterii militare, implicat a posibilităților sale de manifestare. Firește, în standardele conceptuale și operaționale impuse și consacrate prin constituție. Or, standardele sunt, pot fi, nu numai instrumente de optimizarea a performanței specifice, ci, dintr-o anumită perspectivă, și o îngrădire a puterii militare, o limită peste care puterii instituției militare nu îi este permis să treacă.

Istoric, din perspectiva configurată și asumată a pledoariei noastre conceptuale, identificăm, validate larg de către comunitatea științifică, următoarele forme de control civil asupra armatei¹⁴, cu precizarea că atributul democratic se subînțelege, în contextele în care controlul este executat de către autoritățile legitime ale statului, alese în mod democratic.

• *Controlul civil subiectiv* - Fundamental, acesta consistă în maximizarea puterii grupurilor civile, cu reprezentare semnificativă în societate, în raport nemijlocit cu instituția militară. Este important să subliniem că numărul mare al grupurilor civile, lipsa minimei convergențe a pozițiilor lor în chestiuni fundamentale ale politicii statale sau în abordarea operațională a intereselor naționale, caracterul diversificat al acestora, ca structură, scopuri și interese, fac imposibilă maximizarea puterii lor la nivelul societății statale, în raport cu armata. Pe cale logică în afirmarea lor la nivelul societății, deducem că maximizarea controlului civil asupra armatei decurge, de fapt, din maximizarea puterii unuia dintre aceste grupuri sau a unora dintre acestea, aflate conjunctural și endemic în consonanță programatică. Practic, definim astfel controlul subiectiv, relațiile de putere dintre grupurile civile, cu finalitate în dominarea unuia/unora asupra altora, sunt cele care, prin natura explicită sau subsecventă a intereselor lor, dau nota controlului asupra armatei. Rezultă, din abordarea la care subscriem, că grupurile civile care nu sunt angajate în acțiunea puterii statale folosesc sloganul tema controlului civil asupra armatei tocmai pentru a-și consolida poziția în raport cu cele care dețin puterea, instituția militară fiind de referință în cuantificarea generală a puterii civile.

¹⁴ Huntington, Samuel P. *Securitatea națională și relațiile civil-militare*, în *Armata și societatea*. Culegere de texte de sociologie militară, coord. Sava, Nicu Ionel; Tibil, Gheorghe și Zulea, Marian, Ed. Info-Team, București, 1998, pp. 312-335.

• *Controlul civil prin instituția guvernamentală* - Diacronic, ca temă, dar și ca acțiune cu caracter programatic, originea controlului civil o regăsim în încercările instituțiilor parlamentare consacrate în evoluția democratică a societății (Anglia și America, unde forțele armate se aflau sub autoritatea exclusivă a Coroanei), ca modalitate de creștere a influenței și puterii lor în raport cu prerogativele istorice ale Coroanei. La modul concret, exercitarea, în acele condiții, a controlului civil, era o realitate socială implicită, în fapt maximizarea controlului parlamentar asupra forțelor armate afirmându-se în detrimentul puterii regale, a Coroanei Britanice.

• *Controlul civil prin clasa socială* - Este, rezultă evident din sintagma definirii, forma de control proprie segmentării societății în clase sociale. Manifestarea sa a devenit pregnantă în special în statele Europei Occidentale, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și în secolul al XIX-lea când aristocrația și tânăra burghezie europeană, din a căror înfruntare s-a afirmat istoric societatea capitalistă, au declanșat în mod viguros lupta, primii pentru a menține, ceilalți pentru a dobândi și deține controlul asupra forțelor armate. Lupta în sine a fost potențată de faptul că fiecare dintre clasele sociale reprezentative manifestau față de preocuparea să-și adjucece controlul asupra forțelor armate, control civil, totuși, în termenii la care îl raportăm în prezent, identificându-l, *de facto*, cu propriile interese.

• *Controlul civil prin mijloace constituționale* - Această formă de control face conjuncția dintre atributele fundamentale duale ale controlului exercitat asupra armatei – *civil* și *democratic*, prefigurând conceptual sintagma *control civil democratic*. Rezidă esențial în aprecierea că numai în temeiul unei constituții care arhitectează statutul democratic al societății și îl impune ca atare, se poate exercita asupra forțelor armate ale unui stat un control civil autentic, întreținut axiologic de legitimitatea reprezentativității. Implicit, rezultă că numai în paradigma reprezentativă social și național a unei constituții democratice, care impune și legitimează o guvernare democratică, controlul civil are calitățile și atributele unei acțiuni democratice, ale unei lucrări democratice.

• *Controlul civil obiectiv* – Opus, fundamental *controlului civil subiectiv*, *controlul civil obiectiv* este expresia stadiului în care, ca necesitate istorică, este cultivată, promovată și stimulată maximizarea profesionalismului militar. Contextul propriu-zis este semnat de acea distribuție a puterii politice între militari și civili, prin care să se realizeze și să se potențeze, tendențial mereu către maxim, sistemul atitudinal și comportamental profesional al militarilor. O asemenea abordare face decisiv diferența între controlul civil obiectiv și controlul civil subiectiv, în sensul, cel puțin, al următoarelor afirmații: controlul civil subiectiv își realizează obiectivele asumate recurgând la „civilirea” armatei, în sensul implementării în corpul organismului militar a unui sistem de valori,

atitudini și relații specifice naturii sociale extramilitare, consecința, dezirabilă de altfel, constituind-o maximizarea puterii civililor în domeniul militar; dinspre cealaltă perspectivă, controlul civil obiectiv își atinge scopurile asumate procedând, prin statuarea și afirmarea riguroasă a profesionalismului și a profesionalizării, la „militarizarea” esențială a armatei, în acest fel atribuind statutului de militar calitatea de „slujbaş” al statului.

Concluzii analitice

Panoramarea conceptuală a formelor de control asupra armatei, ne arată că, în expresia și fondul celor denotate, *controlul civil subiectiv* nu este nicidecum o stare de monopol exclusiv al unui anume sistem constituțional, fiind specific, mai cu seamă, societăților nedemocratice sau celor cu democrații anchilozate, închise, reticente, limitative.

O semnificație consensuală cu privire la practica și natura conceptuală a controlului civil asupra armatei, a fost imposibilă, cauza constituind-o tendința, dar și practica fiecărui grup (avem în vedere, într-un fel, o anume școală de gândire) de a defini controlul civil drept o distribuie a puterii, favorabilă exclusiv propriilor sale interese. Este, poate, motivul pentru care, deși invocată încă din zorii instituției parlamentare, la o definiție de largă acceptare operațională, implicit conceptuală, a fost imposibil de ajuns. Situația a schimbat-o apariția și afirmarea, în câmpul profesiilor legitimate social, a profesiei de militar, eveniment care, în sociologia muncii, a dat un alt sens și o altă semnificație relațiilor dintre civili și militari, complicând și îngreunând străduința grupurilor civile de a-și dezvolta influența și puterea asupra forțelor armate. Astfel, formele care particularizau exercitarea controlului civil subiectiv au devenit anacronice, reclamând în câmpul istoric al practicii sociale, apariția unei noi forme a controlului civil, în consens cu exigențele și așteptările operative ale evoluției sociale, acestea regăsindu-se în paradigma conceptuală a *controlului civil obiectiv*.

În același timp, apreciem că, din perspectiva abordată, controlul democratic civil nu urmărește, cum s-ar putea crede, „ținerea în frâu a armatei”, ci, fundamental, faptul ca aceasta să-și exercite atribuțiile și responsabilitățile în strictă conformitate cu Constituția și legile țării, în același timp prin controlul democratic realizându-se: sporirea încrederii societății politice, democratice în instituția militară; facilitarea rezolvării unor probleme cu care se confruntă Armata; împiedicarea săvârșirii unor eventuale abuzuri; cunoașterea realității de facto din armată; armonizarea productivă a relațiilor dintre armată, pe de o parte, și societate, pe de altă parte; dezvoltarea încrederii reciproce, armată - societatea civilă. Mai mult, controlul civil democratic nu are nicidecum, nu ar trebui să aibă, un caracter constatativ, ci, esențial, un caracter de sprijin concret al instituției militare, în îndeplinirea responsabilităților fundamentale ale acesteia.

În același timp, abordarea analitică a problematicii referitoare la *formele de control civil-democratic asupra armatei*, generează teze care configurează înțelegerea conceptuală a fenomenului, semnificative fiind: o privire divizionară asupra societății civile, ne arată dimensiunea de largă cuprindere a acesteia, eliminând ipoteza că, structural, s-ar reduce doar la organizațiile neguvernamentale; valoarea social-statală a societății civile consistă în marea sa diversitate, generată de categoriile umane pe care le reprezintă, de dimensiunea, funcțiile, resursele și oamenii de care este legitimată, de nivelul resurselor, forma de organizare și dimensiunea geografică a acțiunilor întreprinse, de experiența istorică și contextul cultural; în trecerea sistemică de la logica totalitară a construcției sociale la una centrată pe valori cu certă consistență democratică, apariția, dezvoltarea și afirmarea sistemului organizațiilor nonguvernamentale reprezintă un fapt fundamental, contribuind la articularea și armonizarea preocupărilor și dezideratelor majore ale societății civile cu interesele majore manifestate în plan particular; diluarea consistentă a diferențelor de autoritate dintre societatea civilă și instituția militară este sinonimă, din perspectiva teoriei și filozofiei organizaționale, cu intrarea instituției militare într-un proces de fuziune cu întreprinderea civilă; controlul asupra armatei are, istoric, vârsta armatei, ca instituție a statului, existența însăși a armatei determinând în mod necesar controlul asupra ei; o semnificație consensuală cu privire la practica și natura conceptuală a controlului civil asupra armatei, a fost imposibilă, cauza constituind-o tendința, dar și practica fiecărui grup (avem în vedere, într-un fel, o anume școală de gândire) de a defini controlul civil drept o distribuire a puterii, favorabilă exclusiv propriilor sale interese.

BIBLIOGRAFIE

- ZANFIR Cătălin, VLĂSCÉANU Lazăr, *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, 1993.
- ZULEAN Marian, *Militarul și societatea. Relațiile civil-militare la începutul mileniului al III-lea*, Editura Militară, București, 2008.
- COZMA Mircea, *Relațiile civil-militare în societatea românească*, Editura AFT, 2002.
- BABOȘ Alexandru, UDREA Florentin, *Relații civil-militare. Curs*, Editura CTEA, București, 2006.

- DIACONESCU Gheorghe, ȘERBAN Floarea, PAVEL Nicolae, *Controlul democratic asupra Armatei României*, Editura Enciclopedică, București, 1996.
- CARL VON CLAUSEWITZ, *Despre război*, Editura Militară, 1982.
- MACHIAVELLI Niccolo, *Principele*, Editura Minerva, București, 1995.
- BLONDEL Jean, *The Military and its role in the political process*, în *An introduction to comparative government*, Weidenfeld and Nicolson, London, 1979.
- TOFFLER Alvin și Heidi, *Război și antirăzboi*, Editura Antet, București, 1995.
- HUNTINGTON Samuel P. *Securitatea națională și relațiile civil-militare*, în *Armata și societatea. Culegere de texte de sociologie militară*, coord. Sava, Nicu Ionel; Tibil, Gheorghe și Zulea, Marian, Ed. Info-Team, București, 1998.
- Colectiv, *Reflecții și maxime*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.

MIJLOACELE ANTIPLINDATE ÎNTRE RĂZBOIUL HIBRID ȘI CEL CONVENȚIONAL

THE ANTI-ARMOUR SYSTEM AMIDST HYBRID AND CONVENTIONAL WARFARE

*Locotenent-colonel Sorin BALAN **

Rezumat: Complexitatea și dinamica amenințărilor creează provocări semnificative pentru folosirea sistemelor antiplindate și necesită măsuri adecvate. Inexistența, chiar și în cazul folosirii unor forțe regulate, a unor limite bine conturate ale zonei de acțiune, influențează negativ tehnicile de angajare a mijloacelor antiplindate. Coabitarea acțiunilor militare convenționale cu cele hibride, are implicații asupra luptei împotriva tehnicii de luptă blindată. Sistemele antiplindate și subunitățile de luptă împotriva blindatelor vor trebui să găsească opțiuni de răspuns și împotriva tancurilor și transportoarelor blindate, dar și a vehiculelor ușor blindate, folosite din mijlocul populației, cu impact minim sau chiar deloc pentru cei neimplicați în conflict.

Cuvinte-cheie: antiplindat, antitanc, hibrid, reacții adecvate, capacități

Abstract: The complexity and dynamics of threats raise significant challenges for antiarmored systems engagement techniques and require appropriate reactions. The absence of a well-defined operational environment, even when regular forces are used, has a negative impact on the use of antiarmored weapons. The parallel existence of conventional and hybrid military actions has implications on the means of countering armored combat equipment. Antiarmored systems and units will have to find ways to react to and counter tanks and heavy armored vehicles, but also with respect to those lightly-armored ones, used from a populated area, with no, or minimal impact on the civilians not involved in operations.

Keywords: antiarmored, antitank, hybrid, appropriate reactions, capabilities.

Arhitectura de securitate mondială se află într-un proces major de transformare. Redefinirea sferelor de influență este acum speculată de către toate marile puteri, care au pierdut cândva din acestea. Tranziția de la lumea bipolară, manifestată prin echilibrul menținut prin intermediul „războiului rece”, la cea a

* Doctorand la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, balan.sorin73@gmail.com

centrelor de putere majore multiple, care își doresc să influențeze politica mondială, se realizează prin capacitatea actorilor implicați de a reacționa prompt și eficient la o gamă largă de amenințări.

De la atentatele teroriste, executate de entități non-statale ca Daesh, Al Qaida sau prin intermediul rebelilor Houthi din Yemen sau organizații ca Bokko Haram din Nigeria, la escaladarea luptei prin intermediari dintre Iranul șiiit și Arabia Saudită sunită și posibila reorientare a SUA în Orientul Mijlociu, toate aceste acțiuni prefigurează conturarea unui nou mediu de securitate la nivel global.

Încercările Federației Ruse de a destrăma unitatea Uniunii Europene, prin sprijinirea, chiar sponsorizarea clandestină a unor partide extremiste din țări ca Ungaria (Jobbik), Italia (Liga Nordului), Franța (Frontul Național) sau Grecia (Zorii Aurii), prin oferte economice avantajoase în special energetice și militare unor state unde sprijinul pentru Uniunea Europeană este fragil, precum și ocuparea, chiar anexarea unor teritorii (vezi estul Ucrainei și Crimeea), confirmă intențiile acestora de a nu lăsa să-i scape printre degete oportunitatea de a-și relua rolul de decident în fosta sa sferă de influență. Aplicarea „doctrinei „maskirovka”, care implică propaganda, subversiunea, dezinformarea¹, concomitent sau corelate cu acțiuni kinetice, pentru îndeplinirea scopurilor, se înscrie în caracteristicile războiului hibrid. Maskirova, în limba rusă semnifică ceva mascat, este o tactică care nu este pentru prima dată folosită de către Rusia.

Tranziția de la condițiile inacceptabile într-un moment, la cele acceptabile, este în strânsă dependență de justificarea costurilor necesare procesului de schimbare. Multitudinea liniilor de operații întrebuintate pentru atingerea și influențarea centrului de greutate advers, precum și interdependența dintre acestea, presupun o abordare complexă și totală, fapt ce presupune uneori costuri inacceptabile. Abordările hibride vor folosi o varietate de forțe „convenționale și neconvenționale, echipament și tactici în continuă schimbare pentru a crea multiple dileme.”²

Deși propaganda, acțiunile subversive, atacurile cibernetice, dezinformarea și instigarea la secesiune, sunt direcții de acțiune foarte importante, acțiunile kinetice sunt cele care în foarte multe cazuri sunt decisive pentru înclinarea balanței în favoarea unuia sau unora din actorii implicați. La nivel strategic, actorii implicați în acțiunea hibridă, vor apela la toate cele patru instrumente ale puterii (diplomatic, informatic, economic și militar). Atunci când însă, mijloacele non-militare nu vor fi

¹ Academia de Științe ale Securității Naționale, *Elemente conceptuale pentru fundamentarea noii strategii naționale de apărare a țării -studiu-*, București, 2015, p.4.

² TC 7-100, *Hybrid threat*, november 2010, chapter 1, p.1-2.

suficiente, instrumentul militar va fi activat pentru realizarea condițiilor acceptabile.

Nenumăratele analize ale acțiunilor recente, care au fost încadrate în sintagma „război hibrid”, au ca abordare comună, „*combinația activă și variată a forțelor regulate și neregulate*”³, a războiului cibernetic și mediatic, a acțiunilor subversive și de propagandă, dar și existența unor acțiuni kinetice. Coabitarea riscurilor și amenințărilor convenționale cu cele neconvenționale și asimetrice, fac posibilă existența unor reacții simultane sau succesive pe diferite paliere.

Războiul modern nu mai poate fi câștigat doar în plan militar, dar nici numai în cel ideologic, cultural, economic sau religios. Analizând toate confruntările recente, subscrise războiului hibrid, putem observa că acțiunea militară rămâne o constantă în desfășurarea acestor tipuri de conflicte.

Una din caracteristicile acestor tipuri de lupte de tip hibrid, este nerecunoașterea implicării în desfășurarea operațiilor. De cele mai multe ori folosirea insurgenților, a rebelilor, a separatiștilor, a luptătorilor de guerila, a organizațiilor criminale sau a milițiilor pro sau în funcție de situație, antiguvernamentale, constituie un excelent paravan pentru ascunderea adevăratei identități a actorilor interesați în deznodământul crizei. Utilizarea sistemelor de armament dezvoltate, în confruntările hibride, va fi foarte puțin probabilă, în primul rând din cauza costului ridicat de operare, dar mai ales a logisticii necesare folosirii acestora, lucrul care ar duce la compromiterea caracterului „*incognito*” al implicării, esențial în acțiunile militare specifice acestor confruntări. Pentru operarea tehnicii de ultimă generație, trebuie folosiți specialiști care pot fi relativ ușor identificați în zonele unde aceștia acționează. De asemenea, sistemele noi de armament pot fi ușor atribuite deținătorilor de fapt, datorită accesului la tehnologie, aspect care ar deconspira tocmai ce se încearcă să se ascundă, implicarea în desfășurarea acțiunilor.

Lipsa existenței unui adversar declarat, a interconectării între zonele de acțiune și cele pe care trebuie să le protejezi, specularea oricărei acțiuni de către acest tip de adversar „*în măsură să migreze atunci când dorește între război neregulat și convențional*”⁴, duc la apariția unor provocări pentru modul de abordare a luptei împotriva mijloacelor blindate. Una din aceste provocări o constituie adaptarea misiunilor și procedurilor structurilor antiblindate, pentru ducerea acțiunilor în întreaga gamă cuprinsă între războiul convențional și confruntările de tip hibrid.

Inexistența, chiar și în cazul folosirii unor forțe regulate, a unor limite bine conturate, ale zonei de acțiune, influențează în mod negativ tehnicile de angajarea a mijloacelor antiblindate.

³ Idem, p.v.

⁴ Magazinul *Străjer în calea furtunilor*, Editura Graf, Buzău, nr. 18/ 2015, p. 73.

Dacă misiunea de bază rămâne cu siguranță aceeași, de a neutraliza mijlocul blindat, mediul operațional impune restricții și constrângeri asupra modului de îndeplinire a acesteia. Distrugerea unui sistem blindat, în condițiile complexității ariei de desfășurarea a acțiunilor kinetice, specifice confruntărilor de tip hibrid, poate avea efecte mai mult negative decât pozitive, în planul războiului mediatic.

Din această perspectivă, de a aborda complex și comprehensiv, palierele de ducere ale războiului, populația trebuie să reprezinte centrul de greutate. Efectele acțiunilor kinetice sunt cele care influențează cel mai puternic membrii comunităților, care se suprapun cu zona de acțiune, în condițiile conflictelor actuale.

În condițiile în care acțiunile militare specifice războiului hibrid se desfășoară într-un mediu complex și confuz, de cele mai multe ori și populat, folosirea sistemelor antiblindate clasice, devine greu de controlat și realizat.

Având în vedere reorientarea NATO către operațiile de apărare colectivă specifice articolului 5, cu posibil adversar Federația Rusă, dar și complexitatea și nevoia de adaptare la mediile fluide operaționale din zonele de conflict existente, se impune o abordare duală a modului de întrebuințare a sistemelor de luptă antiblindate.

Coabitarea acțiunilor militare convenționale cu cele hibride, are implicații asupra luptei împotriva tehnicii de luptă blindată. Sistemele antiblindate și subunitățile de luptă împotriva blindatelor vor trebui să găsească opțiuni de răspuns și pentru adversarii care folosesc transportoare, mașini de luptă și chiar tancuri într-un mod clasic, dar în același timp vor trebui să găsească o modalitate de a neutraliza și un singur mijloc blindat, folosit în zone populate, cu un impact minim sau chiar deloc, pentru cei neimplicați în desfășurarea ostilităților.

În situația acțiunilor circumscrise articolului 5, țintele sistemelor antiblindate sunt mijloace blindate folosite de combatanți legali, care respectă Convenția de la Geneva și prevederile dreptului internațional umanitar, sunt mașini de luptă, transportoare și chiar tancuri care presupun un anumit „*modus operandi*”. În această situație competiția este influențată de avantajul tehnologic și se dispută între nivelul de protecție al blindajului și capacitate de pătrundere a sistemului de foc antiblindat. Orice dezvoltare tehnologică în domeniul protecției, în sensul sporirii nivelului de protecție, comportă o provocare pentru sistemele de lovire specializate în lupta cu antiblindatele. De asemenea alegerea sistemului de angajare (rachete, dirijate, artilerie terestră, elicoptere de atac, sau chiar aviație), devine în astfel de situații, de conflict clasic, o opțiune influențată în mare măsură de avantajul tehnologic al deținătorului.

Toate statele baltice, dar și celelalte state membre NATO din vecinătatea Federației Ruse au studiat modul de acțiune al Diviziei 19 motorizate ruse în

bătălia de la Tskhinvali, din războiul ruso-georgian, unde tancurile armatei georgiene au fost scoase din luptă de rachete antitanc. În urma lecțiilor identificate și învățate în urma acestui conflict, Estonia, Letonia și Lituania au achiziționat sisteme de armament Javelin și aruncătoare Carl Gustav.

Pentru armata României, combaterea mijloacelor blindate și a tancurilor, în special în zonele graniței de est, care constituie și limita Alianței Nord Atlantice reprezintă o provocare, pe care specialiștii militari trebuie să încerce să o soluționeze cât mai rapid. Mai mult decât atât, o eventuală neutralizare a mijloacelor blindate debarcate pe litoralul Mării Negre, ar trebui să constituie o prioritate, atât pentru stabilirea modului de acțiune cât și implicit asupra achiziționării de noi sisteme care să răspundă eventualelor amenințări.

Conceptul actual de utilizare a sistemelor de armament împotriva blindatelor, folosit de Armata României, este unul confuz, necompatibil cu cel NATO și lipsit de eficiență în circumstanțele actuale dominate de confruntări hibride.

Prin acceptare și implementarea unor noi elemente doctrinare s-a încercat, pe bună dreptate, armonizarea principiilor de întrebuițare a diferitelor sisteme de armament, cu cele similare din alte state membre NATO. Procesul de implementare necoordonat și fără o viziune interarme și întrunită și mai ales neintegrată cu sistemul de învățământ militar și fără implicații în domeniul cercetării specifice industriei de apărare, a produs unele mutații în conceptul de luptă împotriva blindatelor. Astfel, asistăm la coabitarea confuză a două concepții privitoare la modul de întrebuițare a sistemelor de foc împotriva blindatelor.

Avem pe de o parte, specialiști militari care sunt de părere că utilizarea aliniamentelor antiblindate, situate în adâncimea dispozitivului de luptă, combinată cu lupta apropiată cu blindatele, executată de forțele la contact reprezintă soluția optimă, încă validă pentru ducerea acțiunilor de apărare, pe când pentru ripostele ofensive e nevoie de sprijinul artileriei terestre și a tancurilor. În cazul celor din urmă datorită mobilității crescute, respectiv datorită capabilității de proiectare a puterii de foc la distanță pentru primele.

De cealaltă parte, adepții utilizării avantajelor tehnologiei în desfășurarea acțiunilor combat, sprijină utilizarea rachetelor de diferite tipuri lansate de pe platforme terestre, fixe sau mobile sau chiar aeriene (elicopterele antiblindate).

Partizanii ambelor concepții susțin cu argumente variate propria teorie și o combat cu și mai multe argumente pe cea a oponenților.

În contextul ultimelor conflicte desfășurate, apare necesitatea unei delimitări conceptuale, care să constituie fundamentul unei direcții de analiză a competiției dintre blindate și sistemele destinate anihilării acestora.

Un prim demers științific, în sensul acestei delimitări conceptuale trebuie să-l constituie stabilirea și identificarea cât mai exactă a sistemelor blindate care vor

compune elementele acționale ale conflictelor armate viitoare. Va presupune, versatilitatea mediului operațional specifică acțiunilor kinetice, subscribe confruntărilor hibride, folosirea în continuare a tancurilor, ca principal mijloc blindat, sau acesta va rămâne doar un mijloc important de descurajare, care va fi folosit doar la nevoie, și doar în acțiuni rapide? Sau ritmul dezvoltării tehnologice va conduce probabil la apariția și utilizarea pe scară mult mai largă a roboților militari (sisteme de luptă terestre telecomandate, fără personal), de către statele dezvoltate dar și pentru actorii statali sau non-statali dispuși să plătească prețul cerut pentru obținerea unor astfel de sisteme?

O altă direcție de analiză poate fi determinată de ponderea mass-media în desfășurarea conflictelor hibride. Toate efectele sistemelor de armament folosite în conflictele și confruntările armate sunt intens mediatizate. Acoperirea destul de largă pe care canalele importante de știri o realizează și în special internetul, fac posibil ca furnizarea de informații corecte, parțial corecte sau total părtinitoare despre orice conflict, să apară într-un timp foarte scurt și aproape în orice colț al mapamondului. Efectele asupra unei ținte militare pot fi ușor deturnate, în defavoarea inițiatorului. Impactul la nivel strategic, va depinde extraordinar de mult atât de modul de prezentare a acțiunii și efectelor, cât și de justificarea acestora. Sistemele antiblindate vor fi foarte probabil supuse deseori presiunii limitării efectelor colaterale, implicit preciziei de realizare sarcinilor.

Pentru o abordare sistematică și științifică, dezvoltarea unor sisteme de armament împotriva blindatelor, sau achiziționarea unora existente, trebuie, de asemenea, să ia în considerare și costul în comparație cu efectul scontat. Perspectiva dotării cu sisteme de armament foarte costisitoare, vor conduce probabil la un nivel mai scăzut de instruire și nu în ultimul rând al încrederii militarilor în aceste sisteme, prin nefolosirea lor suficientă la instruire.

Amenințările la granițele de est și de sud ale NATO prezintă însușiri distincte. Parametrii ce definesc acțiunile dinspre estul alianței, implicit al României care periclitează securitatea statelor de pe flancul de est, sunt diferiți de caracteristicile amenințărilor dinspre flancul de sud.

Ocuparea de noi teritorii și desfășurarea de acțiuni militare și subversive fără recunoașterea și asumarea acestora în estul Ucrainei, au demonstrat că utilizarea sistemelor de armament clasice (artilerie, tancuri, blindate) dar și a tacticilor consacrate (menținerea și acționarea de-a lungul unui front liniar, sau ducerea luptei în localitate), reprezintă încă o opțiune în desfășurarea acțiunilor kinetice specifice confruntărilor actuale mixte.

De cealaltă parte, folosirea cu precădere a forțelor insurgenților, fără o demarcare clară a combatanților și a zonele de acțiune și influență a acestora, împreună cu folosirea forței aeriene în alt scop decât cel declarat de unii

participanți (vezi noile informații care dovedesc lovirea în sprijinul ofensivei forțelor fidele lui Bashar al Assad, decât împotriva forțelor ISIS), se înscriu în practica adepților metodelor de război asimetric.

Complexitatea și dinamica amenințărilor presupune identificarea unor reacții pe măsură. Stabilirea unor ținte de capabilități care să răspundă fiecărei amenințări în parte, dar mai ales să fie în măsură să se adapteze la orice nouă ipostază trebuie să constituie un deziderat.

Capabilitățile sistemelor și structurilor de luptă împotriva blindatelor trebuie să aibă potențialul de acțiune, la fel de ridicat în toate situațiile prezente și viitoare ale mediului operațional. „*Capabilitatea reprezintă potențialul complex al caracteristicilor specifice capacității și abilitatea de valorificare a acesteia pentru declanșarea, susținerea și finalizarea cu competență a unei acțiuni, proces, fenomen sau fapt*”⁵. Din această perspectivă capabilitățile mijloacelor antiblindate, trebuie să contracareze în egală măsură riscurile asociate atât cu întrebuințarea tancurilor cât și a celorlalte mijloace blindate. Dacă în cazul amenințărilor și riscurilor specifice flancului estic misiunea structurilor antiblindate va fi în continuare lupta cu tancurile și blindatele grele (transportoare, mașini de luptă ale infanteriei), în conjunctura acțiunilor asimetrice, teroriste și de insurgență, vehiculele ușor blindate (HMMWV, Iveco-LMV, etc) folosite din mijlocul populației și/sau a zonelor construite și locuite, vor constitui preocuparea principală pentru structurile antiblindate.

Tacticile, tehnicile și procedurile de întrebuințare a mijloacelor antiblindate sunt responsabile de potențarea capacităților specifice acestora pentru îndeplinirea cu succes a misiunilor în orice condiție a mediului operațional. Capabilitățile mijloacelor antiblindate sunt reprezentate de capacitățile tehnice specifice fiecărui mijloc, dare și de abilitatea de a întrebuința aceste capacități la potențial maxim pentru obținerea efectului dorit. Astfel putem anticipa necesitatea abordării duale a capacităților mijloacelor antiblindate, atât din perspectiva tehnică a capacităților specifice, cât și din ce a instruirii, a maximizării prin folosirea judicioasă a acestor capacități.

În conflictele specifice acțiunilor hibride, actorii implicați vor încerca să neutralizeze avantajul tehnologic al adversarului. Neutralizarea avantajului tehnologic se realizează prin dispersarea și ascunderea forțelor în zone populate, sacre care limitează abilitatea adversarului de a-și folosi întreaga gamă de sisteme avansate din punct de vedere tehnologic.

⁵ Lucian Ispas, *Dimensiuni ale modernizării capabilităților militare*, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2014, p. 16.

Folosirea tacticilor și tehnicilor adaptative, care presupun tranziția de la acțiunea în cadrul forțelor regulate la cele neregulate, de la combatant legal la cel ilegal prin îndepărtarea uniformelor sau a semnelor distinctive, aruncarea armelor și dispersarea în rândul populației civile, reduce semnificativ avantajul tehnologic.

În astfel de situații și blindatele vor desfășura de asemenea, acțiuni în zone populate pentru a folosi protecția populației sau a obiectivelor care se supun, pentru adversari cel puțin, convenției de la Geneva și regulilor dreptului internațional umanitar. Vor exploata la maxim „vulnerabilitățile” adversarului, apărute în urma respectării tratatelor și regulilor de angajare proprii. În același mod, în care migrații din zonele afectate de conflicte, exploatează drepturile țărilor unde migrează.

Aceste moduri de întrebuițare a blindatelor, constituie o provocare pentru sistemele antiblindate. Rolul muniției inteligente, a sistemelor de angajare dar și a sistemelor de targeting (căutare, identificare, ghidare), care să reducă la maxim erorile și implicit victimele colaterale, crește. De asemenea, tehnicile, tacticile și procedurile de angajare a blindatelor, în astfel de zone unde combatanții, fie ei legali sau ilegali, nu-și asumă acțiunile, trebuiesc adaptate.

În concluzie, lupta împotriva blindatelor, rămâne una de actualitate, în ciuda „previziunilor”, unor specialiști care au considerat că blindatele și-au spus ultimul cuvânt, odată cu apariția rachetelor dirijate.

Blindatele rămân încă, o opțiune pentru toți actorii implicați în întreaga gamă de conflicte, de la cele convenționale la cele specifice războiului hibrid. Puterea de foc a blindatelor, dar și nivelul de protecție oferit personalului, precum și capacitatea de manevră, reprezintă încă un avantaj pe care deținătorii de astfel de mijloace vor continua să le folosească, în combinație cu alte proceduri mai puțin „ortodoxe”, pentru îndeplinirea scopurilor.

Tacticile și tehnicile de întrebuițarea a sistemelor de armament împotriva blindatelor trebuie adaptate la noul mediu operațional care este unul interconectat și complementar. Precizia cu care se realizează neutralizarea mijlocului blindat al adversarului în astfel de condiții devine un factor cheie.

Aceste tehnici adaptative, care fac ca blindatele să nu mai opereze, pe fronturi liniare, față în față cu mijloacele antiblindate, folosirea lor preponderent în localități, executarea misiunilor și apoi părăsirea lor, constituie o adevărată provocare, care trebuie depășită atât prin dezvoltarea unor noi tehnici și tactici de luptă, dar și prin găsirea unor noi tipuri de armament și muniții, care să reducă pierderile colaterale, neutralizând astfel avantajul creat de folosirea acestor mijloace, în zone unde nu pot fi angajate, sau unde angajare lor ar avea un deznodământ mai mult negativ.

Luând în considerare impactul mediatic pe care îl poate avea distrugerea unui mijloc blindat, cu multe victime colaterale, dezvoltarea unor sisteme de armament care să anihileze doar membrii echipajului, sau să blocheze utilizarea mijlocului fără distrugerea efectivă a acestuia, poate constitui o direcție de cercetare în domeniul munițiilor inteligente.

BIBLIOGRAFIE

TC 7-100, *Hybrid Threat*, Washington DC , 2010.

Joint Vision 2020, Washington DC, June 2000.

Academia de Științe ale Securității Naționale, *Elemente conceptuale pentru fundamentarea noii strategii naționale de apărare a țării- studiu-*, București, 2015.

ISPAS Lucian, *Dimensiuni ale modernizării capacităților militare*, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2014.

POPESCU Mihail, BUȚA Viorel, *Acțiunile militare împotriva blindatelor*, București, 1999.

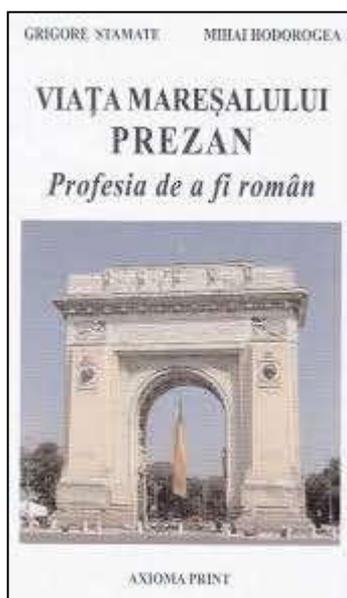

NOI APARIȚII EDITORIALE

**VIAȚA MAREȘALULUI PREZAN. PROFESIA DE A FI ROMÂN.
EDITURA AXIOMA PRINT, 2015**

AUTORI: Grigore Stamate și Mihail Hodoroșea

RECENZIE

Lucrarea este destinată readucerii în atenția publicului a valorii de simbol a Marelui Constantin Prezan, personalitate militară de frunte a României, om de stat care a înfăptuit cu tenacitate, împreună cu patrioții din timpul său, unitatea națională – un ideal pe care l-a realizat în anii 1599-1600 și Mihai Viteazul. Deoarece bibliografia lucrării conține multe contradicții între opiniile unor politicieni și jurnaliști ai vremii, autorii au utilizat ca repere fundamentale documentele oficiale și mărturiile persoanelor care l-au cunoscut nemijlocit. Astfel, una dintre ele este nepoata Marelui, doamna Olga Macarie, care a furnizat autorilor amintiri și documente din arhiva familiei. Volumul expune biografia unui militar excepțional, care în același timp a fost și un om normal cu greșeli omenești, întrucât, evident, pe lângă realizări a avut și câteva insuccese, dar în mod deosebit a suferit multe nedreptăți, din partea lui Alexandru Averescu

și lui Alexandru Marghiloman, dar și a altora, care, lovind în Constantin Prezan, se răzbuiau, de fapt, și pe I.I.C. Brătianu.

Așa, de pildă, imediat ce s-a instalat în fruntea noului guvern, Averescu l-a trecut pe generalul Prezan în rezervă cu 10 ani înainte de a împlini vârsta de pensionare. De asemenea, în manualele de istorie a României și în aproape toate cărțile cu profil istoric editate până în anul 1989, nu apare numele Mareșalului Prezan decât cu unele excepții, atunci când nu s-a putut evita amintirea numelui său.

De exemplu, în „*Mic Dicționar enciclopedic, Ediția a II-a, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978*”, apare „PREZAN, Constantin (1861-1943), mareșal român. Acad.” și în continuare, în loc să se amintească faptul că Mareșalul a fost șeful Marelui Cartier General și comandantul Armatei României, este scris doar că „*În timpul Primului Război Mondial a comandat Armata a 4-a de Nord, apoi Grupul de Armate de Sud*”, ceea ce este adevărul, dar nu tot adevărul.

În Cuvântul înainte, semnat de prof. univ. dr. Teodor Repciuc, printre altele se amintește faptul că, în anul 1922, la ceremonia aniversării bătăliei de la Mărășești, Mareșalul francez Ferdinand Foch a dorit să-l vadă pe Mareșalul Prezan, „*unul dintre cei mai mari strategii ai Primului Război Mondial*” și pentru că nu i s-a dat nici un răspuns „*a clătinat trist din cap, afirmând: «o țară – fie ea mare sau mică – întotdeauna, este judecată după cum știe să-și cinstească eroii». Și s-a retras indignat.*” Despre Mareșalul Prezan – personalitate complexă -, Olga Macarie (nepoata sa) consemnează: „*ca militar era desăvârșit: profund în gândire și sobru în manifestări, dar cu largi posibilități morale, cu un caracter ales și elevat, cu o sinceritate pură, de intelectual extrem de fin*”.

Autorii au structurat volumul în următoarele capitole: Originea, copilăria și îndepărtarea; Cariera Mareșalului; Mariagele Mareșalului; Debarcarea Mareșalului; Schinetea liniștii Mareșalului; Viața „civilă” a Mareșalului; Noblețea Mareșalului; Mareșalul Prezan – un bunic aparte; Reședința din București; Familia Mareșalului; Mareșalul și personalitățile vremii; Mareșalul Prezan prezumtiv conducător al statului; Mareșalul Prezan – politician atipic; Mareșalul Prezan – părinte pentru subordonați; Jurnalul mareșalului; Retragerea definitivă a Mareșalului; Mareșalul între recunoștință și uitare.

Mareșalul Prezan, unul dintre cei mai loiali și mai corecți eroi ai românilor, generalul unității naționale, a fost înlăturat din armată prin următorul ordin: „*Cu începere de azi 20 martie 1920, chemarea Dumneavoastră în activitatea de serviciu, încetează*”, adică un exemplu elocvent de ingraturitate națională. Nicolae Iorga nota: „*Averescu lichidează Cartierul (Marele Cartier General, n.n.), din dușmănie față de Prezan, care pleacă în străinătate*”.

După 42 de ani de serviciu militar a fost debarcat cu o pensie de mizerie (650 lei), ceea ce însemna sub nivelul mediu pe economia națională. Abia după intervenția lui Ion Antonescu i s-a recalculat pensia (3090 lei).

În schimb, regele Ferdinand I l-a decorat pe Mareșalul Prezan cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa I pentru „*competența cu care a dat, chiar și pe câmpul de luptă, directive în calitate de șef de Stat-Major al Întalului Comandament și care au avut ca rezultat înfrângerea desăvârșită a maghiarilor, precum și ocuparea Budapestei, în anul 1919*”.

Autorii consideră că „*Generalul Prezan, în modestia și bunul său simț, avea decența și inteligența, capacitatea de a nu se lăsa antrenat în jocul detractorilor săi, care atât așteptau, ca să dea amploare speculațiilor.*” El era convins că adevărul, mai devreme sau mai târziu, iese la suprafață. Fără nici o îndoială, însă, Mareșalului Constantin Prezan, toți românii îi datorează recunoștința veșnică pentru realizarea reîntregirii Neamului Românesc și a Marii Uniri.

Fostul aghiotant al Mareșalului, col. D. Rădulescu scria: „*Mareșalul Prezan personifică figura marilor căpitani (comandanți de oști – n.n.); cultivat, corect de o rară exactitate și înaltă moralitate, cu doi ochi ce pătrund până-andâncul sufletului, plin de bunătate și de îngăduință. Felul său cumpănit de a vorbi era de o rară politețe; cu toată lumea știa să facă în anumite clipe gesturi care nu se pot uita. (...) Dezinteresat până la sacrificiu, urmărea numai nevoile oștirii sau ale Țării, fără a se gândi la împlinirea preocupărilor sale personale (...) darul de căpetenie al acestei de seamă figuri militare românești a stat în aceea că a știut să cunoască oamenii și, ca atare, să-și aleagă conlucrătorii, întrebuițând pe fiecare la locul de trebuință, după calitățile și pornirile lor, dându-le toată libertatea de muncă, pentru a dobândi cât mai mult și cât mai cu suflet curat; la nevoie acoperind activitatea lor rodnică, cu autoritatea persoanei sale.*”

Sintetizând, se poate concluziona că omul Constantin Prezan a fost Mareșal al României, prim-sfetnic al regelui Ferdinand I, Adjutantul Principelui moștenitor Ferdinand I, Comandant al Armatei de Nord, Comandant al Grupului de Armate „Prezan”, șef al Marelui Cartier General, comandant al Armatei României, membru de onoare al Academiei Române, membru de onoare al Academiei de Științe, Senator de drept în Parlamentul României, membru în Consiliul Coroanei Regale, Consilier Regal al regelui Carol al II-lea și Cap al cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul” și, trebuie să mai adăugăm, unul dintre cei mai mari EROI al României, căruia îi purtăm o veșnică recunoștință.

Colonel (r) prof. univ. dr.

Ing. Eugen SITEANU

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru o mai bună procesare a articolelor și pentru introducerea revistei în baza de date internațională CEEOL, dorim respectarea următoarelor cerințe **obligatorii**:

- ✓ **titlul articolului – română și engleză;**
- ✓ **abstractul – română și engleză;**
- ✓ **cuvinte-cheie (5-6) – română și engleză;**
- ✓ **instituția din care provine autorul;**
- ✓ **e-mail, telefon, fax (o adresă de contact);**
- ✓ **bibliografie.**

1. *Textul.* Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele diacritice – ș, ț, ă, î, â și Ș, Ț, Ă, Î, Â – înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. *Ecuatiile.* Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. *Figurile.* Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. *Imaginile.* Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. *Numerotarea.* Ecuatiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze pătrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule;
- prin exponent, în cazul notelor de subsol;
- precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelor etc.

Rugăm autorii să redacteze articolele atât în limba română, cât și în limba engleză.

Mulțumim sponsorilor acestui număr al revistei: General (r) dr. Teodor FRUNZETI, General-maior (r.) dr. Constantin MINCU, Chestor general (r) dr. Anghel ANDREESCU, Viceamiral (r) dr. Alexandru Plaviciosu, Marian Paul FUSEA.

Vă mulțumim !

Redacția

EDITURA ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA

Splaiul Independenței, nr. 54, sector 5, București

Tel.: (021) 314.74.91 / 031.1070.659 Fax: 021.314.75.39

Web: <http://+-www.aos.ro/editura/> e-mail: editura.aosr@gmail.com

Tipografia Editurii Academiei Oamenilor de Știință din România

Revista de Științe Militare

EDITOR
Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință
din România

CONSILIUL EDITORIAL
PREȘEDINTE DE ONOARE
general (r) prof. univ. dr. H. C. Vasile CÂNDEA

PREȘEDINTE
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA

MEMBRI
general (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
general maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU
general de flotilă aeriană prof. univ. dr. Gabriel-Florin MOISESCU
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
locotenent-colonel dr. Cristophe MIDAN, Franța
dr. Karina MARCZUK, Polonia
prof. univ. dr. Adrian GHEORGHE, SUA
Dr. Dana PERKINS, SUA
general de brigadă Bohuslav PRIKRYL, Polonia
general de brigadă Boris DÜRKECH, Slovacia
general de brigadă (r) Rudolf URBAN, Republica Cehă
colonel Gábor BOLDIZSÁR, Ungaria
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

COLEGIUL DE REDACȚIE
Redactor șef
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
e-mail: esiteanu@yahoo.com
Redactori
colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC
e-mail: benoneandronic@yahoo.com
lector univ. dr. Diana Elena TUȚUIANU
diana.tutuianu@yahoo.com
Cristina-Mariana TĂLPAN, talpan.cristina86@gmail.com
dr. Irina TĂȚARU- CSSAS/UNAp "Carol I"

Tehnoredactor
Cristina-Mariana TĂLPAN

Tipar executat la
Tipografia Editurii Academiei
Oamenilor de Științe din România

Revista de Științe Militare apare trimestrial.

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

*Responsabilitatea privind conținutul revine în totalitate autorilor,
respectând prevederile Legii nr. 206 din 27.05.2004 referitoare la buna
conduită în cercetarea științifică.*

Coperta I: Regele Carol I

Sursa: https://ro.wikipedia.org/wiki/Carol_I_al_Rom%C3%A2niei

Coperta II: Columna lui Traian

*Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.*